

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה ד' (תש"פ)

מאמרים נבחרים משכונות חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
מכתבם וכלשונם מותוך הספרים הקדושים

ראה

זהר המבואר
הפּתּוּר וְהַפּוּד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת 'קרון מלפני ברכה'

ישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה
נהריה

מכון אור לישרים

ירושלים - נהריה

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

ראה

מקבץ מהבעל שם טוב זלה"ה בפרוש הפסוק
(תהלים קב א) תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפך שיחו,
על פי משל שהיה מלה שהיה לו יום אחד אשר כל מי
שבקש ממנו איזה בקשה ביום ההוא ימלא אותה מיד,
והיה כל אחד בקש מן המלה כל מה שמצטרף לו, אמנם
החכם שבהם היתה בקשתו שינתן לו רשות לדבר עם
המלה בכל יום שעה אחת, ונמצא כי הוא בקש יותר מכלם
כי אם ידבר עם המלה בכל עת ממילא יתמלא לו כל
בקשותיו שיצטרף כי כלום חסר מבית המלה: (אמרי יוסף)

אוצר פניני החסידות

- א **יכר צדיק** | בחטא עז הדעת לא נפגם חוש השמיעה ולכן הדרך לקבל האמונה היא על ידי בחינת שמיעה
- א **אהבת שלום** | כמפתח תורה היו ישראל במדרגה שראו בראיה שלילית מה שהצרכו לשמע. אך בדרך קלה העבודה היא בבחינת שמיעה ואמונה
- ב **אמרי נעם** | בחינת ידיעה, שמיעה, ראיה
- ג **אמוני שמואל** | קיום 'אחרי' ה' אלקיכם מלכו' על ידי שיויתי ה' לנגידי תמיד
- ד **פתוחי חותם** | יראה תמיד את ה' נגנזו וזכה ויבילש לחטא ויגביר חילות הקדשה
- ה **אלף בינה** | על ידי יראת הרומומות שזוכר תמיד שעומד לפני הקדוש ברוך הוא לא יבוא לידי חטא
- ה **אור יהושע** | עשר בשביל שחתער - עשר פעמים עשר, תשון כל הקומה
- ו **מאור עינים** | לא יתן המעשר כדי להתעשר במקומו, אלא כדי להיות עשיר השמם בחלקו | באור אין אדם מת ונצי תאונתו בידו
- ז **פרדס שאול** | באור שתגלה בחלום: עשר כדי שתתעשר - על האדם לתת מעשרות באותה שמחה שעושה מעשה שמתעשר בו
- ז **חודשי הרי"ם** | הפך שית ששקדם ראש השנה מסיעות לאדם ביראת ה'
- ז **פתוחי חותם** | קמיכות פרשיות עקב - ראה, רמו שלא יתעסק בהנאות העולם החמרי החולף
- ח **באר משה** | יום ליום אפר - כל יום מתפאר בפני חברו על עבודת הצדיקים שנעשתה בו
- ט **וילקט יוסף** | משה רבנו הוכיח את בני ישראל על כך שעלו לישראלם שיתנהגו בדרך התורה על ידי שחר וענש
- ט **אמת ליעקב** | כאשר אדם עובד את השם יתברך מתוך פניות השפע יורד אליו על ידי יסורים והצצה לזה היא לב נשבר
- י **תמות דוד** | כבדו שמתלב ברכת צדוק צדוק המקבל להתפון כדי שיוכל לעסק בתורה ועבודה, והצדיק משפיע למקבל גם שתהיה פתוחו לעבודת השם
- יא **אור המאיר** | בעשות האדם מעשים טובים נבנית קומת השכינה ולהפוך משרה בקרבן השראת השמחה
- יב **דברי שלום** | רמו לשמירת העין והמחשבה
- יב **דברי יואל** | חנוף הננים כראי מזכה את האדם בעולם העליון
- יג **דרך מצותיו** | השגת בחינת הדעת על ידי המניעות וההסתרות
- יד **קור מפן** | חידוש שנתחדש למגיד מסווגנין זיע"א בעת קריאת התורה
- יד **לקוטי שיחות** | נתינת צדקה הבאה מכח הרצון הפנימי אין בה שום מניעות כלל
- טו **לקוטי הלכות** | הוראות מעשיות ונספי חזק אודות האמונה בענין הפרנסה וההשתדלות הראויה
- טז **קדשת לוי** | בגלות אין אנו יכולים להתחיל התפלה בחתלתלת גזולה ולעמיד לבוא נזק שיתקן תחלת התפלה תהיה באש והתלככות
- יז **מהר"א מפעולתו** | בהדגש תעשרי מקימים הרכבה מלות ותפלות, ויש להקדים לכה תשובה בחדש אלול
- יז **שפע חיים** | האדם אינו יודע מה טוב עבורו, לכן מבקשים 'שימלא' ה' משאלותינו רק אם הם 'לטובה'
- יח **שערי ארובה** | אאלול יחפש נגעי נפשו ויתודה
- יח **אור יצחק** | מחילת עונות על ידי ענש שבת - בתנאי שיכון בזה לשם שמים
- יט **קדושת לוי** | גמלות שיש בהם הנאות הגוף מהניב שלא תהא בהם פניה
- יט **נהר שלום** | באור שנה בשבת פתוח
- יט **שלחן הסהור** | על ידי התגשמות במאכלים פורחת מן האדם הקדשה שזכה לה בתחלת השבת
- כ **אוהב חסד** | מי שאינו מאכיל עניים אין שנה אמירתו 'לקבדו שבת קדש'
- כא **דברי ישראל** | על תענוגי שבת אין הפלאים; יוליים לקטרג

אוצרות גאונים הדורות

- כא **משגב לך** | מחשבה טובה ה' מרפאה למעשה, מה שאין לו מחשבה רעה
- כא **אבני שהם** | שאר העבודות החמורות בעבודה זרה
- כב **לקוטי מהר"ם** | שיק החדש | כטיה קלה ממנהגים וזמרות מביאה לידי עונות חמורות שלא שגרום בתחלה
- כב **דברשות מרן** | בזכות המעשר מרויחים פי עשר
- כג **צלה רכב** | היותו את הצדקה בסתר וזכה לברכה ה' בכל
- כג **קציני אר"ץ** | על ידי מצות הצדקה אפשר לאדם לקבל שכר על פי הדיון
- כד **יושב אוהלים** | נאמן ה' לשלם שכר לעשי רצונו
- כד **חמדת ישראל** | כשיש הנאה ליתן לא נאמר 'שונא מתנות יתה'
- כו **חודשי הגרי' בטאן** | הטעם שלא בחר ה' לשכן מיד בבית הבחירה
- כו **וידברי משה** | חלוק השמחה בין שילה לירושלים
- כו **אזנים לתורה** | עשיית משכן בלשה במקום עמידת אהלו ומקומו של אברהם אבינו
- כז **תפארת יהונתן** | הקרבת בהמות כחיות בשילה
- כח **דרש משה** | לא זכו לעבודה שלמה ומלאה עד שנהו כל העם אחרי ה'
- כט **מעשי צדיקים**
- כט **יומא דהילולא**
- לט **ספיר ויהלום** | הארה חסידית מן הפרשה
- מג **זוהר הקדוש** | עם פרוש הכתר והכבוד

נושאים בפרשת ראה

דרכי האמונה

זכר צדיק

רבי אהרן מקוידניוב זיע"א

בחטא עין הדעת לא נפגם חוש השמיעה ולכן הדרך לקבל האמונה היא על ידי בחינת שמיעה

שמעתי מהתסיד רבי אברהם יוסף מסידרינא ששמע ממנו פרשת ראה: ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה את הברכה אשר תשמעו, הנה מבאר בספרים הקדושים כי אדם הראשון בחטאו בעץ הדעת נפגם כל החושים שלו, לכד חוש השמיעה לא נפגם אז כי לא היה אז בעת החטא, אבל שאר החושים ובפרט חוש הראיה נפגם כמו שנאמר ותרא האשה פי טוב' (בראשית ג ט).

והנה בראיה יש שני בחינות, ראית עיני בשור, וראית שכלית, ואם הישראל מאמין בה' ובתורתו על פי אמונה שהוא בחינת שמיעה - שלא נפגם השמיעה בחטא עין הדעת, יעזרהו ה' שייזכה לראות בראית עיני שכל, ואם אינו מאמין בשמיעה לכד, רק רוצה באמת לראות בעיניו ומה שאינו רואה אינו מאמין, בודאי לא יראה בשום אופן, כי הראיה נפגם.

באור הפסוק על דרך הנ"ל

וזהו ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה כו', הפונה דבראיה נתייחס לכם שני בחינות, ששם מנח ברכה וקללה, הינו את הברכה אשר תשמעו, רצה לומר אם תקבלו מקדם להאמין על פי שמועה לכד אז תזכו לראות באמת, והוא ברכה, והקללה אם לא תשמעו הינו אם לא תרצו לשמע פי אם לראות, אז לא תראו:

אהבת שלום

רבי מנחם מנדל מקוסוב זיע"א

במתן תורה היו ישראל במדרגה שראו בראיה שכלית מה שהצרכו לשמע, אך בדרך כלל העבודה היא בבחינת שמיעה ואמונה

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה את הברכה אשר תשמעו גו'. והנה צריך להבין דפתח בראיה וסיים בשמיעה, ויש לבאר על דרך באורנו בפסוק וכל העם ראים את הקולות' (שמות כ ט), פרוש שבאו אז בשעת מתן תורה להשגה גדולה ומדרגה גדולה כל כך עד שלא היו צריכין לשמע, רק שהיו רואין בעין השכל מה שצריך לשמע.

כי לכאורה לא היה מהצריך ללל לקבלת התורה, כי כמו שהעין הגשמי משיגה ראיה גשמית מצד שהטבע בה, כמו כן היה ראוי לעין השכלי להשיג ולראות המתחסס לה בראיה שכלית בלא שמיעה.

על הדרך מאמרם ו"ל (קידושין פב.) קיים אברהם אבינו את כל התורה בלא עד שלא נתנה, ומניין היה יודע התורה קדם שנתנה. אף מצד שהשיג בראיה שכלית בעין השכל. וזהו עד שלא נתנה, כי לכאורה נראים תבות אלו אף למותר, כי בודאי היה אז עד שלא נתנה. אלא הפונה שהשיג כל כך בראיה שכלית עד שבאמת היה ראוי שלא לתנה.

ואם כן כמו שאברהם אבינו עליו השלום בא להשגה זו ולא היה צריך ללל לנתינת התורה, כמו כן מהראוי שכל ישראל יבואו להשגה זו להשיג התורה בראיה שכלית בלא שמיעה, פי הנפש צריכה להשיג המצטרף

אמונת אלהי עולם, גם להאמין במצוותיו לעשות אותם להיות כשור לעל וכחמור למשא.

אמנם יש דרך היותר גבוהה, לבא לבחינת ראיה, כי אינו דומה שמיעה לראיה, לחקר בתקירה אמתית בכל ענינים עד שיבא לתכלית התקירה ויראה בחוש השגחתו, ולא יצטרף לאמונה, כמו אברהם אבינו עליו השלום שאזן וחקר באצטגנינות שלו.

אין לאחו בדרך התקירה לבד

אמנם בתקירה לבד חלילה יוכל לצאת חלילה חוץ לשיטה, כי אין שכל האדם השפיל יוכל להשיג הכל על בריו, ויוכל לבא לידי קושיות וחקמא לצלן. על פן אחר התקירה צריך לחזור תכף להאמונה, וכמו אברהם אבינו עליו השלום שכתוב גביה 'והאמין בה' (בראשית טו).

וזהו עקר דעת ישראל. לא כן אמות העולם כל מה שאינם מבינים בשכלם אינם רוצים לעשות, ופרקו במצות השם, אבל ישראל זרע קדש משתדלים בכל עז להבין ולחקר כל האפשר, ועם כל זה כל מה שאינם משיגים מקימים בתורת אמונה.

ושלשה בחינות אלו ידיעה שמיעה ראיה הוא בחינת חב"ד פידוע, וצריך האדם לאחו בשני בחינות, ראיה מצד התקירה, ובחינת שמיעה מצד האמונה. ועל פן חקמה ובינה תרין רעין דלא מתפרשין, כי צריך לאחו בשניהם. וזהו האלהים עשה את האדם ישר, ראשי תיבות ידיעה שמיעה ראיה.

הרמז לשלשת מדרגות הנ"ל בפרשיות ואתחנן עקב ראה

ויש לפרש אשר נגד זה קורין שלש פרשיות משבעה דנחמתא קדם ראש חדש אלול. כי ואתחנן הוא בחינת ידיעה, על דרך אמת, חונן לאדם דעת. ואחר זה והיה עקב תשמעו,

לה, ולא היה מהצריך כלל בקבלת התורה על ידי השמיעה.

אך מצד שהאדם נטבע בזהמת החמר העכור וזהו מסך המבדיל שלא יוכל להשיג בראיה שקלית רק על ידי השמיעה, והלואי שתהא פועלת בשמיעה, וכולי האי ואולי, ולזה היה מהצריך לקבלת התורה.

באור הפסוק על דרך הנ"ל

וזהו ראה אנכי נתן לפניכם גו', פרוש דראוי היה לראות ולהשיג בעין השכלי כל המצות, אך לעת עתה על כל פנים את הברכה אשר תשמעו, פרוש דזו היא על כל פנים ברכה אם תזכו שיהיה לכם התפעלות בשמיעה, ואזי בודאי יהיה אף טוב לישראל, וד"ל:

אמרי נעם

רבי מאיר מדו'קוב זי"ע"א

בחינת ידיעה, שמיעה, ראה

ראה אנכי נתן כו', אם לא תשמעו כו' ללכת אחרי אלהים אחרים אשר לא ידעתם (יא כו-כח). יש לדרוק מה 'אשר לא ידעתם', וכי חלילה אם ידעו מכבר מתר ללכת אחריהם. ונראה לפרש בהקדם הפסוק 'האלהים עשה את האדם ישר' (קהלת ז כט), ואיתא בספרים על פי דברי הזוהר הקדוש (ח"ג עז) וי לבני נשא דלא ידעין ולא שמעין ולא מסתפלין ביקרא דמריהון, הנכיר בלשוננו הקדוש שלוש בחינות, ידיעה, שמיעה, ראיה.

והענין כי בן צריך האדם להתנהג בעבודתו, קדם כל צריך לידע שיש בורא מנהיג הבירה, ואחר זה לשמע ולהאמין מה שאבותינו ספרו לנו מנפלאותיו, יציאת מצרים וכל הנסים שעשה עמנו, כמו שכתוב 'באזנינו שמענו אבותינו ספרו לנו' (תהלים מד ב), והוא בחינת

שלא תחריהם לא השיגו זאת המדרגה בחינת ראיה. וזהו שאמרו ישראל 'דבר אתה עמנו ונשמעה כו' (שמות כ טו), הינו שנהיה בבחינת אמונה, ואל דבר עמנו אלהים' כמו בשעת מתן תורה בחינת ראיה, 'פן נמות', והדורות הבאים אחרינו לא השיגו בחינה הגדולה והגבורה הלזו, כי הם לא יוכלו להשיג בחינה הגדולה הזאת.

וזה אשר אמר להם השם: תברך היטיבו כל אשר דברו, מי תן כו' למען ייטב להם ולבניהם' (דברים ה כה-כו), כי בבחינת אמונה גם בניהם יוכלו להשיג, לא כן בחינת ראיה הגבוהה. ועל כן יש לרמוז כי 'שמיעה' גימטריא 'תקירה אמונה', כי שמיעה מרמז על עולם הבינה שבה נכלל חכמה, על דרך וחקם בינה.

באור המשנה הקטע יוצא בקב שלו על דרך הגיל

וזהו שאמרו ו'ל במשנה הקטע יוצא בקב שלו (שבת פ"ו מ"ח), כי נבואה נקרא ראיה על דרך הכתוב 'אנכי הרוואה' (שמואל א' ט ט), ונקראים נצח הוד תרין רגלין, ועכשו בגלות שפסקה נבואה ונקטעו בחינת הרגלים שהם נצח הוד, אזי על כל פנים ימצא 'בקב' גימטריא 'אמונה', אשר על כל פנים נתחזק באמונתנו:

שויתי ה' לנגדי תמיד

אמרי שמואל

כבי שמואל סימעלקא מניקולטבורג זיע"ע
 קיום 'אחרי ה' אלקיכם תלכו' על ידי 'שויתי ה' לנגדי תמיד'

אחרי ה' אלהיכם תלכו (יג ה). הינו שילף מבית הפנסת עם השם ברוך הוא שיהיה תמיד במחשבתו, על דרך שויתי ה' לנגדי תמיד (תהלים טו ח), אזי בכל הליכותיו

בחינת שמיעה, ואחר זה [ראה] 'אנכי', בחינת ראיה.

ובאלול שתוקעין שופר נמשכין אלו הבחינות חכמה בינה דעת כמו שכתוב אשרי העם 'ידעו' תרועה (תהלים פט טו), גם 'לשמע' קול שופר, גם 'וה' עליהם יראה וה' אלהים בשופר תקע' (זכריה ט יד). הרי שלש בחינות ידיעה ראיה שמיעה.

הרמז בפסוק 'ראה אנכי'

וזה ראה אנכי, הינו שהכתוב מודיע לנו אשר בבחינת ראיה שהיא צד התקירה מצד השכל, יש בתוכו ברכה וקללה, כי את הברכה אשר תשמעו, אז התקירה הוא לברכה, והקללה אם לא תשמעו, הינו שבאם יאחו בתקירה לבד בלי אמונה, אז חלילה יגרם ללכת אחרי אלהים אחרים, מחמת אשר לא ידעתם, הינו שבאלו התקירות שלא יהיה יכול לעמוד על סוף דעתם פוקר חלילה.

וזהו שמביא המדרש רבה ראה אנכי, הריא הוא הכתיב 'שמעו והאזינו אל תגבחו' (ירמיה יג טו), הינו לאחז עצמו העקר במדת אמונה בחינת שמיעה, ולא תגבחו' למעלה למדרגת ראיה, רק באפס מה לפעמים, והעקר יהיה האמונה שלמה.

במתן תורה היו עם ישראל בבחינת ראיה אבל לדורות העבודה היא בבחינת שמיעה ואמונה

והנה בעת קבלת התורה היו אז במדרגה גדולה - בחינת ראיה, שלא היו צריכים אז להאמונה, כי ראו בעיניהם גדל הקדושה, כמו שכתוב 'ראים את הקולות' (שמות כ טו), ואמרו תז"ל (מכילתא פורשת בחדש ט) רואים את הנשמע, הינו מה שהיה בעתים אחרים בחינת שמיעה אמונה, היה פעם בבחינה הגדולה בחינת ראיה.

ואמנם זאת היה רק בשעת מתן תורה לבד שהיה דור דעה, אבל בדורות

ברע, הרי נתן שליטה לסמא"ל שהוא גימטריא 'עין', ונקסר בידו ועושה בו כרצונו:

ובכל פעימותיו ה' לפניו והוא מקים אחר ה' אלקיכם תלכו:

הרמו בפסוקים

וזהו שאמר בנים אתם לה' אלהיכם, מזהיר משה רבנו עליו השלום לישראל ואומר, דעו כי אתם בנים לה', וכמו שהבן נתן כח באב ועוררו גם אתם בן, וכמו שאמר דוד המלך עליו השלום (שם סו לה) 'תנו עז לאלהים'. וכיון שפך הוא, השמרו מאד לנפשתיכם שלא תתעו מדרך השכל ותעשו בהפך ותתנו כח לסטרא אחרא, והתילות (שתי) [שהיה] לכם לעשות בסטרא דקדושה תעשו אותם בסטרא אחרא.

וזהו לא התגדרו, דהינו, לא תעשו גודים שהם תילות לסטרא אחרא. ולא תשימו קרחה בין עיניכם, כלומר, דמי [שגורם] לזה הוא אם תסירו מסוה הבושה מבין עיניכם ולא תחשבו ה', דבזה אתם נותנים שליטה לסמא"ל.

ומה שאמר בלשון הזה ולא תשימו קרחה, משום דהמשים יראת ה' בין עיניו הרי הוא חושב באלו מסוה פרוש על עיניו שלא יביט בשום דבר זולתי כבעל המסוה, ולזה חכמים זכרונם לברכה משתמשים בלשון הזה ואומרים, 'הי רצון שיהיה מסוה הבושה על פנינו. ומי שאינו שומר עיניו, הרי עשה קריעה למסוה ונשאר קרויח ממנו.

וזהו לא תשימו קרחה, דהינו לא תעשו קריעה למה שבין עיניכם, שהוא מסוה הבושה. וכל זה למת, דהינו בשביל מת, שהוא סמא"ל הנקרא 'מת', כמו שכתוב בזהר הקדוש (ח"ג רעג). על פסוק 'על פי שנים עדים יומת המת' (להלן יו ח). משום ד'עין' גימטריא סמא"ל, וכשאתה מסיר מסוה הבושה נתת יד לסמא"ל לשלט עלך, וזהו למת, כלומר בשביל מת

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

יראה תמיד את ה' כנגדו וכוה יתביש לחטא ויגביר תילות הקדושה

בנים אתם לה' אלהיכם לא התגדרו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת. כי עם קדוש אתה לה' אלהיך ובך בחר ה' להיות לו לעם סגולה מכל העמים אשר על פני הארמה (יד א-ב).

אפשר לרמוז, דהנה עם בני ישראל בתרם ה' להיות לו לעם קדוש, ועל ידי תורה ומעשים טובים שיהיו עושים מגבירים ועושים תילים של קדושה להגדיל ולהאדיר מחנה שכינה, שעל ידי עסק התורה שעוסק בה לשמה ועל ידי מצות ומעשים טובים שיעשה לשם שמים נבראים מלאכים טובים פידוע. וכן חס ושלום בהפך, כשעושים מעשים אשר לא יעשו נבראים מלאכים רעים ונעשים תילות הסטרא אחרא.

והגורם לזה או לזה הוא, אם תמיד האדם משים ה' נגד עיניו ויודע בברור שהוא משגיח בו בכל פרטיו ומתנרא מפניו, בזה בודאי יבוש ויפלא ולא יסור מאחרי ה', וכמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים טו ח) 'שויתי ה' לנגדי תמיד כי מימיני בל אמוט'. ואם מסיר מסוה הבושה מעל פניו ואינו חושב בהשגחתו ותברך שהוא משגיח בו, בזה נקסר ביד הסטרא אחרא ונשקע בכל מדות רעות.

והנה 'עין' עם הפולל גימטריא סמא"ל, לרמוז דאם האדם שומר עיניו מראות ברע, הרי הוא משים ה' נגד עיניו ובוזה לא יש לסמא"ל שליטה עליו, ואם עיניו פקח לראות

וט ב) 'פי אם עונתיכם היו מבדלים בינכם לבין אלהיכם', כלומר, האמת הוא שתמיד אתם יושבים לפני אלהיכם, רק מחמת עונותיכם טח מלהשכיל לככם ואתם אומרים שאין אתם יושבים לפניו, שאם אתם יודעים באמונה שאתם יושבים לפניו, לא שיף שתהיו מכעסים לפניו בחטאים.

וזהו שאמר אחרי ה' אלהיכם, דהינו, אם תאמינו ותעשו עצמכם שאחרי ה' אלהיכם אתם הולכים ואין לכם שום פרישות ממנו, אז פשוט הדבר שאתו תיראו ובו תרכזו. ואם לאו, אין היראה יראת ולא העבודה עבודה. וכן נמי פתוב (דברים ו ו-ו) 'יהיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום וכו', ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך. כל זה כדי שיתקע בלבו השגחתו ותברך שבאמת תמיד האדם עומד כי אם לפניו יתברך, והמחלף בדרך זו אין חטא בא על ידו [מזמור כה-נפילת אפיים]:

שהוא סמאל השולט עליך. משום שעם קדוש אתה לה' אלהיך, והקדושה עקרה תלויה בעיניך, שאם אתה חושב תמיד ה' בין עיניך בזה נפרת קדושתו בך, ואם לאו, לאו. לכן הזהר מאד ושמר נפשך מאד:

אלף בינה

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

על ידי יראת הרוממות שזוכר תמיד שעומד לפני הקדוש ברוך הוא לא יבוא לידי חטא

אחרי ה' אלהיכם תלכו ואתו תיראו ובו תרכזו (יג ה). בא פאן להזכיר המדות המעלות שבהם ראוי שלא ישוב ריקם. ואחת מהם, שהאיש הירא את ה' יראת הרוממות ישים בין עיניו תמיד יחד תקועה כל תמוט שהוא עומד לפני ה' תמיד, אין לו בשום רגע הפקדה ממנו.

וכמאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים טז ח) 'שויתי ה' לנגדי תמיד כי מימיני בל אמוט'. הדגדק לומר 'תמיד', לומר ששום רגע לא יש לו שום הפסקה מלחשב שהוא לפניו יתברך, רק תמיד (ש) הוא חושב שהוא לפניו יתברך, דזהו עקר היראה הפנימית, דכשחושב שהוא לפניו יתברך בודאי שישבוש ויבלם מלחטא לפניו. ולהכי אמר 'כי מימיני בל אמוט', כלומר, פיון דשויתי ה' לנגדי תמיד, פשוט הוא 'כי מימיני בל אמוט' [וכו'].

וזהו נמי שאמרה תורתנו הקדושה אחרי ה' אלהיכם תלכו ואתו תיראו ובו תרכזו, באה התורה להזהירנו שעקר היראה הוא שעושה האדם עצמו שהוא עומד לפני ה' ממש. וכך הוא האמת, רק שייצר הרע מטמטם לבות בני אדם ומחשיף עיניהם מלהסתכל בשמפלות. וכמאמר הנביא עליו השלום (ישעיה

עשר בשביל שתתעשר

אור יהושע

רבי אברהם יהושע העשיל ממעון יבנו זיע"א
עשר בשביל שתתעשר - עשר פעמים עשר, תקון כל הקומה

שמעתי ממורי חמי הרב הקדוש מרוזין זצלה"ה על פסוק **עשר תעשר ואמר** תו"ל (שבת קט). **עשר בשביל שתתעשר**, ואמר בזה ברוח קדשו: דהנה צריך כל איש הישראלי לתקן ולקשט הקומה שלמה ולקדש ולתקן הקומה שלמה ולקדש ולתקן כל העשר ספירות הקדושות, ולקדש את עצמו בכל הענינים בלתי לה' לבדו, ולקבל עליו על מלכותו יתברך

דיקא וחצי וכו'. אבל צריך הרוואה על האמת שלא יהיה במדרגה זו כי אם להיות לו מדת הסתפקות כמו שאיתא (אבות פ"ד מ"א) איזהו עשיר השמח בחלקו, שזהו נקרא עשיר באמת עבור שאצלו אין שום חסרון.

אך לבא לזה המדרגה בכדי שיהיה לו מדה זו, הוא על ידי נתינת מעשר, שסגלת מדה זו הוא להביאו למדרגה שיהא לו מדת הסתפקות להיות נקרא עשיר באמת פמבאר למעלה.

באור דברי המדרש

וזהו פונת המדרש עשר וכו' בשביל שתתעשר, ומפרש בעל המאמר, שלא תטעה לומר כי כל עקר פונת נתינת המעשר יהיה בשביל שיתעשר בפעל בגשמי, וזהו אינו, פנודע שאין לך פניה גדולה מזו, ועוד שאנו רואים כמה שנותנים מעשר ואינם מתעשרים בפעל שיהא להם קמון הרבה.

לזה מסים המדרש ומפרש עשר בשביל שלא תתחסר, פרוש כי מה שאמרת לך עשר בשביל שתתעשר הפרוש הוא בשביל שלא תתחסר, שלא יחסר לך תמיד ולא ימצא לך תמיד חצי תאנותך כמו באותן שהן במדרגות מ"ת, אלא אדרבה על ידי מצות מעשר תזכה למדת הסתפקות שלא תתחסר – שידמה בעיניך תמיד שאינך חסר תמיד מפל טוב, שזהו סגלת המעשר באמור, ואז תהיה נקרא עשיר באמת כמו שאמרו איזהו עשיר השמח בחלקו.

ולזה יכון בנותן מעשר בשביל שיתעשר, פרוש בשביל שקבא למדת הסתפקות על ידי קדשת מצוה זו, שאין זו פניה אלא אדרבה לשם שמים להיות זוכה למדרגה להיות שמח בחלקו ויהיה נקרא עשיר.

באור עד שיכלו שפתותיכם מלומר די

ועל זה נאמר (מלאכי ג' י) 'ובחנוני נא בזאת אם לא אפתח לכם וגו' ותיקתי לכם

שמו באמת ובאהבה, שהיא מדה עשירית בסוד על מלכות שמים.

וידוע מהספרים הקדושים שהספירות הקדושות הם נקללים זה בזה, שכל אחד כלול מעשר, והם עשר פעמים עשר בסוד פרצוף שלם, ועשר פעמים עשר הם מאה בסוד מאה ברכות.

ופרש בזה: עשר, הינו שצריך איש הישראלי מתחלה לקבל עליו על מלכותו יתברך שמו, שהיא מדת עשירית שהיא מדת מלכות בסוד מלכות שמים, בשביל שתתעשר, הינו שיזכה על ידי זה לתקן כל העשר מדות הקדושות שהם כלולים זה בזה בסוד עשר פעמים מאה ברכאין קדישין הקומה שלמה:

מאור עינים

רבי מנחם נחום מטטרנוביל זיע"א

לא יתן המעשר כדי להתעשר בממון, אלא כדי להיות עשיר השמח בחלקו | באור אין אדם מת וחצי תאותו בידו

עשר העשר (יד כב). עשר בשביל שתתעשר (תענית ט). ובמדרש (תנחומא ראה יח) איתא עשר בשביל שלא תתחסר, עשר בשביל שתתעשר, רמז למפרישי ימים להפריש אחד מעשרה לעמלי בתורה.

להבין זה, על פי מה שאמרו בש"ס (קה"ר א לה) אין אדם מת וחצי תאנותו בידו, ובארנו במקום אחר, שפונת הש"ס אינו אומר שזה אי אפשר למצא שיהא אדם בעולם שיהא לו מדת הסתפקות, כי החוש יכחיש זה, כי עינינו רואות כמה אנשים שלמים שיש להם מדת הסתפקות.

אך הוא על אותן שהן במדרגות מיתה, כמו שאמרו (ב"ר לט) רשעים בחייהם וכו' כי מאן דנחית מדרגיה וכו', וזהו אין אדם מ"ת

וַיֵּשׁ לְהִבִּין הַגַּם כִּי מִתֵּר לְנִסּוֹת אֶת ה' בְּזֶה כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר 'בְּחֻנּוּנַי נָא בְּזֹאת' (מלאכי ג, ט), אָבָל עַל כָּל פְּנִים אֵיךְ יֵאמֵר הַכְּתוּב שִׁיעֲשׂוּ בֵּן.

וּנְרָאָה לְפָרֵשׁ, דַּיֵּשׁ לוֹמַר בְּזֶה כְּמוֹנָה אַחֲרַת גַּם בֵּן, דְּוֹדַאי אִם אֶחָד יַעֲסֹק בְּאַיִזָּה מִסְחָר שֶׁעַל יָדֵי זֶה יִתְעַשֵּׂר, בְּוֹדַאי יַעֲשֶׂה בְּשִׂמְחָה וּבְחֻשׁוֹקֵת לֵב, מֵאַחַר שֶׁעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה שִׁיתְעַשֵּׂר שָׁזָה חֲמַדַּת הָאָדָם, אָבָל לְהַפּוֹךְ, אִם עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה שֶׁעַל יָדֵי זֶה מְגַרַע מְמוֹנֵו, לֹא יוֹכֵל לַעֲשׂוֹת זֹאת בְּשִׂמְחָה.

לְכֹן הִזְהִיר הַכְּתוּב, שְׂאִם מַעֲשֶׂר תְּבוֹאוֹתָיו, לֹא יִתֵּן בְּעַצְבוֹת רַק בְּשִׂמְחַת לֵב, כְּמוֹ שְׂאִם הָיָה עוֹשֶׂה דְבָר שִׁיתְעַשֵּׂר עַל יָדֵי זֶה הָיָה עוֹשֶׂה בְּשִׂמְחָה - בֵּן אִם נֹתֵן מַעֲשֶׂר אֶף שֶׁהוּא גוֹרֵם לוֹ עֲתָה חֲסָרוֹן עִם כָּל זֶה יִהְיֶה בְּשִׂמְחָה.

וְזֶה הַפְּרוּשׁ עֲשֶׂר בְּשִׁבְלֵי הַיַּנּוּ לְשׁוֹן דְּרָף, כְּמוֹ בְּשִׁבְלֵי שֶׁל כְּרָמִים וְכַדּוּמָה, הַיַּנּוּ שִׁיעֲשׂוּ בְּאוֹתוֹ דְּרָף שֶׁעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה שֶׁתִּתְעַשֵּׂר, שָׁזָה בְּוֹדַאי עוֹשֶׂה בְּשִׂמְחָה, בְּדְרָף זֶה תִּתְעַשֵּׂר גַּם בֵּן (זֶה נִתְּנָה לִי בַּחֲלוֹם בְּלִילָה):

בְּרַכָּה עַד בְּלֵי דַּי, וְדָרְשׁוּ רַז"ל (שבת לב:) עַד שִׁיכְלוּ שְׁפֹתוֹתֵיכֶם מִלוֹמַר דַּי. וְהֵנָּה לְפִי הַפְּשׁוּט אֵיךְ יִמָּצֵא זֶה שִׁיְהִיָּה אָדָם בְּעוֹלָם שֶׁכְּשִׁישִׁלַח לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרַכָּה יֵאמֵר דַּי, וְהֵלֵא אֵינן אָדָם מִת וּחֻצֵי תַּאֲוֹתוֹ בְּיָדוֹ.

אָךְ הוּא כְּאֵמֹר לְמַעֲלָה, שֶׁעַל יָדֵי מַצּוּה זֶה יָבֵא לְמַדַּת הַסִּתְפָּקוֹת וְתַמִּיר בְּכָל מַה שִׁיתֵּן לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יֵאמֵר דַּי. וְזֶהוּ עַד שִׁיכְלוּ שְׁפֹתוֹתֵיכֶם וְכוּ', רַצָּה לוֹמַר עַד שֶׁתִּבְאֹו לְמַדְרַגָּה זֶה עַל יָדֵי מַצּוֹת מַעֲשֶׂר שִׁיכְלוּ כֹו' שֶׁתִּצְאוּ מִבְּחִינָה שֶׁל אָדָם מִת וּתְבוֹאוּ לְמַדְרַגַּת חַי מַדְרַגַּת הַצְּדִיקִים, וְכָל זֶה עַל יָדֵי מַצּוֹת מַעֲשֶׂר שִׁישׁ לוֹ סִגְלָה זֶה שֶׁתִּבְאֵ עַל יָדֵי הַבְּרַכָּה שֶׁל הַשְּׁפָעַת הַקְּדוּשָׁה הַעֲלִינָה לְהִיּוֹת נִשְׁפָּע עֲלָיו מִלְּמַעֲלָה לְהִיּוֹת לוֹ מַדַּת הַסִּתְפָּקוֹת תַּמִּיר:

פְּרֻדָּם טְאוּל

רַבֵּי טְאוּל מִטָּה מוֹיְעֵרְטוּב זִיע"א
כְּאוּר שְׁנַתְגַּלָּה בַּחֲלוֹם: עֲשֶׂר כְּדֵי שֶׁתִּתְעַשֵּׂר -
עַל הָאָדָם לְהַת מַעֲשֵׂרוֹת בְּאוֹתָהּ שִׂמְחָה שְׁעוֹשֶׂה
מַעֲשֶׂה שֶׁמִּתְעַשֵּׂר כֹו'
עֲשֶׂר תִּתְעַשֵּׂר. רַז"ל דְּרָשׁוּ עֲשֶׂר בְּשִׁבְלֵי שֶׁתִּתְעַשֵּׂר.

פְּרֻשַׁת רֵאָה

וְזֶהוּ הַטְּהָרָה, וְטְהָרָה הִיא הַרִיחַ, כְּמוֹ שְׂאִיתָא (פּוּטָה מַט.) מֵיּוֹם שֶׁבִּטְלָה טְהָרַתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל נִטְלָה טַעַם וְרִיחַ:

חֲדוּשֵׁי הַרִי"ם

רַבֵּי יִצְחָק מֵאִיר מְגוּר זִיע"א
הַפְּרֻשִׁיּוֹת שֶׁקָּרַם רֵאָה הַשְּׁנָה מִסִּיעוֹת לְאָדָם
בִּירְאָת ה'

יש לְשַׁבַּח הַשְּׁכָחוֹת וְהַסְּדָרוֹת קָדָם רֵאָה הַשְּׁנָה, שֶׁהַסְּדָרוֹת בְּעַצְמָם פּוֹעֲלִים לְאָדָם וְעוֹזְרִים אוֹתוֹ כָּל סְדָרָה וְסְדָרָה לְעֻמַּל שְׁלָה. דְּהֵינּוּ פְּרֻשַׁת עֶקֶב פּוֹעֵל לְשִׂמְעָה, וּפְרֻשַׁת רֵאָה פּוֹעֵל לְרֵאוֹת, וּפְרֻשַׁת שׁוֹפְטִים פּוֹעֵל לְהַרְחִיק בִּירְאָת ה', וְעַל דְּרָף שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה יא ג) 'לֹא לְמַרְאֵה עֵינָיו יִשְׁפּוּט' רַק 'וְהִרְחִיחוּ בִּירְאָת ה'',

פְּתוּחֵי חוֹתָם

רַבֵּי יַעֲקֹב אֲבִיחֻצִּירֵא זִיע"א
סְמִיכוֹת פְּרֻשִׁיּוֹת עֶקֶב - רֵאָה, רַמְזוּ שְׂלֵא יִתְעַסֵּק בַּהֲנָאוֹת הַעוֹלָם הַחֲמַרִּי הַחוּלָף
יש לְרַמְזוּ מֵלֵת עֶקֶב הַנְּאֻמָּה בַּפְּרֻשָׁה הַסְּמִיכָה לָהּ (לַעֲלֵל ז יב) עִם מֵלֵת רֵאָה, וְכֵן אוֹמַר,

אתה חוטא אתה פוגם בהם, לכן השמר לך
ושמר נפשך מאד בכל מידי דאזנהרה:

ראה אנכי נתן לפניכם היום וגו' (יא כו)

באר משה

רבי משה יחיאל מאו"רוב זיע"א

'יום ליום יביע אמר' - כל יום מתפאר בפני
חברו על עבודת הצדיקים שנעשתה בו

יסוד הקנת הפתויב הוא, על פי מה שפכתב

האור המאיר (דרוש לפסח) בשם הרבי

רבי בער ז"ל ממעוריטש - כתיב (תהלים ט א)

'יום ליום יביע אמר', כלומר, יום אחד מתפאר
ליום השני בכשרון פעלתם של הצדיקים, לומר
כה וכה עשו בי מצות ומעשים טובים, ונתנו
הארה בי מיום העליון.

כי נודע בפשיטאל עושין מצות ומעשים
טובים בפרטי העתים כל עת לפי הצורך,
נותנים חיות והארה עליונה להעת שעשו בה
המצות, וזהו 'יום ליום יביע אמר', לשון
התפארות, כמו (דברים כו יז) 'את ה' האמת
היום', וברש"י: הוא לשון תפארת.

כל יום הוא בריאה מיוחדת ועשית המצות
משלימה את תקונו

נמצא שהיום הם בריאה מיוחדת כל יום
בפני עצמו, ובשעה שעושים מצות
ומעשים טובים, נשלם ונתקן היום שנעשתה
בו המצוה, ואלו חלילה כשנמנעים מקיום
המצות נפגם אותו היום שבו לא נעשתה
המצוה וכו'.

כי הימים אינם רק מסגרת למעשי המצות
של האדם, אלא שיש להם מציאות בפני
עצמם, וכשם שבשעשית איזו שהיא מצוה הם
מתעלים, לפי שנה היא השלמת תפקיד בריאתם,
כך חלילה לפשאינו מקים מצוה באחד מן

ראה עקב, כלומר, אל תעסק בהכלי העולם
הזה שהוא עולם עובר, תן עיניך בעולם הבא
שאתה הולך לו שהוא עולם קבוע, שאין
טפשות יותר מזה שמבקש הנאה שאינה מועלת
לו לבסוף, שהרי מניחה והולך לו, ומה הנאה
יש לו בזה.

לכן העקר הוא כי מה שמבקש האדם הוא
הדבר שיהנה ממנו, אבל הדבר שאינו
נהנה ממנו מה תועלת יש באסיפתו. לזה אמר
ראה עקב, דהיינו, ראה האחרית שהיא עקב
שהוא עולם הבא, לזה צריך אתה לקבץ הנאה
ולראות מה יהיה בסוף:

רמז נוסף על חמך פגם העונות

עוד יש לרמז על פי מה שפכתב רבנו הא"ר
ז"ל (עץ חיים שער לו פ"א) דעל ידי עונות
יורדים רגלי שכינה אל הקלפות, וכמו שנאמר
(משלי ה ה) 'רגליה ירדות מות'. וכשהפגם מגיע
לעקבות השכינה, גם עיניה מגיע להם הפגם,
דכמקרה הרגלים יקרה לעינים. ועל דבר זה
תסתמר שערת האדם, אשר על ידי מעשיו
הרעים עושה פגם גדול כזה בשכינת עזנו.

ואכשר דלזה פון דוד המלך עליו השלום
באמרו (תהלים טו ח) 'שויתי ה' לנגדי
תמיד כי מימיני בל אמוט', כלומר, הייתי
נזהר בכל עת מלחטא משום דאני יודע הפגם
שמגיע לשכינה בזה ועל זה אני שומר עצמי
מלחטא, וזהו 'שויתי ה' שהיא השכינה לנגדי
תמיד', שלא לפגם בה, ולפיכך 'כי מימיני בל
אמוט'.

וזהו שאמר עקב ראה, דהיינו, השכינה שהיא
אנכי שמר עצמך שלא תגרם על ידי
חטאך שתוריד רגליה אל הקלפות, כי לא די
שברגליה בלבד אתה פוגם, דע לך שגם בעיניה
אתה פוגם. וזהו עקב ראה אנכי, דהיינו, עקבים
והראיה של אנכי שהיא השכינה, דע לך שאם

כַּל יְהוּדֵי לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה וְלַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וּבִזְוָה לְמֵלֵאוֹת יַעֲוֹדֵם שֶׁל הַיָּמִים, וְלִכְן בְּרִצּוֹתוֹ שֶׁה' יִשֶׁה אֶזְנוֹ וְיִשְׁמַע תְּפִלָּתוֹ, אֲזַי וּבְיָמֵי אֶקְרָא' אֵלֹו שְׁבָתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, שְׂרָאוּיִים הֵם לְהַמְלִיץ טוֹב בְּעֲדוֹ, כִּינֵן שֶׁהֵם בָּאִים לִפְנֵי תִּבְרֹךְ בְּשֵׁלֵמוֹת:

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה (יא)

(כו)

וילקט יוסף

בשם רבי יעקב דוד מאמשינוב זיע"א
משה רבנו הוכיח את בני ישראל על כך
שעליו ליסרם שיתנהגו בדרך התורה על ידי
שכר וענש

שְׂמַעְתִּי מִכְבוֹד קִדְשֵׁי אֲדָמוֹר מִן שְׁלִיט"א
(בעל הבית ישראל זיע"א) שֶׁפַּעַם
אֶחָת סֵפֶר לוֹ כְּבוֹד קִדְשֵׁי אֲבִיו אֲדָמוֹר מִן
זְצוּק"ל (בעל האמרי אמת זיע"א), אֲשֶׁר בְּזַכְרוֹנוֹ
שֶׁבְהִיּוֹתוֹ יֵלֵךְ קֶטֶן כִּכֵּן חֲמֵשׁ שָׁנִים, עֶבֶר כְּבוֹד
קִדְשֵׁי הָרֵב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי יַעֲקֹב דָּוִד מֵאֲמִשְׁעֵנָאוּ
זְצוּק"ל לְנוֹאֲרָקֶע דְּרַךְ גּוֹר, וְזֶה הִנֵּה בְּפִרְשֵׁי
רְאָה, בְּיוֹם הַבְּרִית מִלֵּה שֶׁל אָחִיו הַצַּעִיר הָרֵב
הַגָּאוֹן הַחֲסִיד רַבִּי נְחֵמְיָאֵל זצ"ל, וְכִבְדוֹ כְּבוֹד
קִדְשֵׁי הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ מִן בַּעַל הַשְּׁפָת אֶמֶת
זְצוּק"ל בְּסִדְרָקְאוֹת.

וּסִים כְּבוֹד קִדְשֵׁי מִן זְצוּק"ל שְׂזוֹכֵר עוֹד
גַּם מֵה שְׂאֵמֵר אֲז כְּבוֹד קִדְשֵׁי הָרֵב
הַקְּדוֹשׁ מֵאֲמִשְׁעֵנָאוּ זְצוּק"ל לְפָרֵשׁ מֵה שְׂנֵאֵמֵר
רְאָה אֲנִי וְגו', דִּהְנֵה מִבְּאֵר דְּכָל סֵדֵר דְּכָרִים
הֵמָּה דְּבָרֵי תוֹכְחָה, וְאִפְשָׁר לְפָרֵשׁ, דְּמִשָּׁה רַבִּינוּ
עֲלֵיו הַשְּׁלוֹם אִמֵּר לָהֶם לִיסְרֵם כּוֹה, אֲשֶׁר צְרִיכִים
עוֹד לְזוֹרוֹ וְזוֹהִירוֹת לְקִיּוֹם מִצְוֹת תּוֹרַת הַקְּדוֹשָׁה
מִצַּד קְבוּל שְׂכָר וְעֵנֶשׁ עֲלֵיהֶם - כְּתִינוּק קֶטֶן
שְׂצָרִיכִים לְזוֹרוֹ שִׁירְצָה לִילֵךְ לְחַדֵּר מִצַּד קְבוּל
מִגְדָּנוֹת אוֹ פְּרוֹטוֹת בְּשִׁבְלֵי זֶה.

הַיָּמִים, אוֹ בְּאִפֵּן יוֹתֵר גְּרוּעַ דְּיִשְׁפַּח בְּהוֹא
יִוְמָא דְאַתְעָבִיד בֵּיה חוּבָא' (ראה זוהר ח"א רכ"א),
אֲזַי נְדָחִים הֵם לְבַר.

יתר עַל כֵּן שְׂמַחָה מִיַּחַד יֵשׁ לַיָּמִים כְּשֶׁהֵם
נוֹפְלִים בְּחִלְקוֹ שֶׁל צְדִיק, שְׂאֵז הֵם קָרְבִים
'בְּלֵא כְּסוּפָא בְּשֵׁלֵמוֹתָא בְּחִדְוֹתָא שְׁלִים' (ש"ס),
וּבְהַפּוּיכוֹ שֶׁל דְּבָר הֵם מִתְּבַיְשִׁים עַל שְׂעֵלָה
בְּגוֹרְלָם לִפְל בְּחִלְק מִי שְׁלֵא נִזְהָר בְּשְׂמִירָתָם
וְכוּ'.

באור 'יומא דמפגרי ביה רבנן'

ולכן מִצִּינּוּ (שבת קכ"ט): יִוְמָא דְמִפְגְּרֵי בֵּיה
רַבָּנָן, אֲמָרֵי הַאֲדִינָא יִוְמָא דְשִׁפְמֵי הוּא,
וּפְרַשׁ רַש"י 'שְׁהִיּוּ הַתְּלַמִּידִים מִתְּעַצְלִים מְלָבָא
לְבֵית הַמְּדַרְשׁ, קָרִי לֵיה יִוְמָא דְשִׁפְמֵי, כְּלוֹמֵר,
הַיּוֹם הַזֶּה אֲבֵר וְאֵין בּוֹ תוֹעֲלֵת'.

הֵינּוּ שְׁהִיּוֹם עֲצֵמוֹ נֶאֱבֵד, וּלְפִיכָף הוּא נִקְרָא
'יִוְמָא דְמִפְגְּרֵי', הֵינּוּ שְׁהִיּוֹ מִפְגְּרִים
בְּלִמּוּדָם, עַל דְּרַךְ (שמואל א' ל י') 'אֲשֶׁר פִּגְרוּ',
וּפְרַשׁ רַש"י - אֲשֶׁר נִמְנָעוּ, וּבִלְשׁוֹן חו"ל כִּנּוּ
אֶת הַיּוֹם שֶׁבּוֹ הָיוּ הַתְּלַמִּידִים מִתְּעַצְלִים וְנִמְנָעִים
מִלְּמוּד 'יִוְמָא דְמִפְגְּרֵי', כְּלוֹמֵר, יוֹם זֶה לֹא
נוֹצֵר כְּרָאוּי, וְלֹא נִשְׁלַם הַתְּפִקִּיד שְׁהִיָּה מִיעַד
לוֹ.

באור 'יומא טבא לרבנן'

ורבנן זֶה אֲמָרוּ (שבת ק"ח): תִּיתִי לִי דְכִי חוּזִינָא
צוֹרְבָא מִרְבֵּנָן דְשְׁלִים מִסְכְּתִיָּה, עֲבִידִנָא
יִוְמָא טָבָא לְרַבָּנָן. הֵינּוּ שְׂאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁבּוֹ
מִשְׁלִים הַתְּלַמִּיד חֲכָם אֶת סֵדֵר לְמוּדוֹ, הַיּוֹם
בְּעֲצֵמוֹ הוּא 'יִוְמָא טָבָא', בְּגוֹגוֹד לְיוֹמָא דְשִׁפְמֵי
- שְׂאֵבֵד וְאֵין בּוֹ תוֹעֲלֵת.

באור הפסוק 'ובימי אקרא על דרך הנל'

ויש לְרַמּוֹ עֲנִיָּן זֶה בְּפִסּוּק (תהלים קטו ב) 'כִּי
הִטָּה אֶזְנוֹ לִי וּבְיָמֵי אֶקְרָא', וְאֲמָרוּ
בְּמְדַרְשׁ (שוחר טוב ש"ס) 'וּבְיָמֵי' אֵלֹו שְׁבָתוֹת וְיָמִים
טוֹבִים. וְהַשַּׁעַם נִרְאָה, כִּי בְּאוֹתָם הַיָּמִים פְּנוּ

**וַהֲיָה כִּי יִבְיָאֵךְ ה' אֱלֹהֶיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָתָּה
בָּא שָׂמָּה לְרִשְׁתָּהּ וּנְתַתָּ אֶת הַבְּרָכָה עַל הַר
גְּרִזִים וְאֵת הַקְּלָלָה עַל הַר עֵיבֵל (יא כט)**

חֲמִדַּת דָּוִד

רבי דוד צבי מנייטשטאדט זיע"א

בכדי שתחול ברכת הצדיק צריך המקבל להתכונן כדי שיוכל לעסק בתורה ועבודה, והצדיק משפיע למקבל גם שתהיה כונתו לעבודת השם

וּנְתַתָּה אֶת הַבְּרָכָה עַל הַר גְּרִזִים. תרגם אוינקלוס 'את הברכה' – 'ת מברכניא, וכן פ'רש רש"י ו"ל. ו'הרמב"ן ו"ל פ'תב: ו'אינו נכון פ'פי פ'שוטו, כ'י ע'דין לא צ'וה פ'ן ב'מברכים וכו', ע'ין ש'ם.

וְכֵן על 'ראה אנכי נותן לפניכם ברכה וקללה' פ'רש רש"י ו"ל: ה'אמורות ב'הר ג'רזים ובהר ע'יבל, א'בל ת'רגום אוינקלוס פ'רש על ז'ה 'ברכ'ן ול'נוטין', וג'ם על 'את הברכה אשר תשמעו' ת'רגם ג'ם כ'ן 'את בר'כ'ן וכו'', ד'הינו הברכה ב'עצמה ולא המברכים, וכ'אן ת'רגם 'ת מברכניא, ד'הינו ש'המברכים את הע'ם י'עמדו על הר ג'רזים, ו'עין בר'ש"י פ'רשת תבוא (כו יב) ד'הינו ש'הלויים המברכים הפכו פ'ניהם כ'לפני הר ג'רזים ופ'תחו בברכה 'ברוך ה'איש אשר לא י'עשה פ'סל וכו'', ו'עין ב'מסכת סוטה.

ולפי זה, לדברי רש"י ו"ל דגם 'ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה' ה'ינו ב'הר ג'רזים ובהר ע'יבל, ל'מה ה'צריך ל'פ'רש 'את הברכה אשר תשמעו וכו'', ה'לא המברכים א'מרו ב'פרוש 'ברוך ה'איש אשר לא י'עשה פ'סל', וכן ה'מקללים א'מרו ב'הפוך.

ונראה ד'הנה כ'שהצדיק רוצה להשפיע על א'חד, טובה וברכה, צריך ש'יהא

וַהֲוֹ ש'אמר הפ'תוב: ראה והבט ש'אני צריך עוד ל'זרז א'תכם על ק'יום מצות תורה ה'קדושה מצד ב'רכה וק'ללה – ה'ינו מצד קבול ש'כר ו'ענש:

את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אלקיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום (יא כז)

אמת ליעקב

רבי אברהם יעקב מסדיגורא זיע"א

כאשר אדם עובד את השם יתברך מתוך פניות השפיע יורד אליו על ידי יסורים והעצה לזה היא לב נשכר

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה את הברכה אשר תשמעו. איתא באור החיים: כ'שיש'אל שומ'רין המצות אז הברכה אור, מצוה גוררת מצוה. אומר אני: כ'שאדם עובד את השם יתברך בלא שום פ'ניה אז מקבל השפ'ע ב'לי יסורים, א'בל כ'שאינו נקי מ'פניות חס ושלום הוא מברך לקבל יסורים והשפ'ע הולכת אליו בתוף לבושים, כ'שם שהוא מלביש את עצמו בעולם הזה כ'ף השפ'ע הולכת אליו בצמצומים, א'ף ש'ההשפ'עה הולכת מלמעלה ב'חסדי השם יתברך, רק מלמטה נ'עשה הצמצום.

וַהֲוֹ ש'אמר הפ'תוב 'אל זעם כ'כל יום' (תהלים ז יב), ה'גם ש'בחינת אל היא חסד כ'דכתיב 'חסד אל כל היום' (שם נב ג), רק ש'למטה נ'עשה זועם, כ'פי ש'מש ומגן ה' אלקים' (שם פד יב), כ'שם שאי א'פשר להסתפל ב'שמש רק ד'רך ה'מגן כ'ף השפ'ע יורדת על ידי צמצומים, ועל כ'ן מקבל יסורים.

והעצה לזה, ו'זכחי אלקים רוח נשברה' (שם נא יט), כ'שאדם משבר את לבו לפני השם יתברך הוא זוכה מ'דת אלקים, ב'חינת מ'דת הדין, כ'פי קרוב ה'' ה'ינו מ'דת הרחמים ל'נשברי לב':

וילכונונה ולבנותה בקומה שלמה התולה בתקון
בנין קומתו בנזכר. והכלל שאין אמצעות בדבר,
ולא נמלט האדם מאחת משתי פנים אלה,
בעשות מעשים טובים תבנה ותכונן קומת
השכינה, ובעשות רע משנה בקרב השראת
הטמאה וגורם בנין בקומת הסטרא אחרא, כי
זה לעמת זה עשה אלהים, ויכשנה גם זה
ונפל.

מה מאד יחוד ויפחד האדם ממורא ה"ל,
להתבונן במעוז שכלו מה החטא גורם,
ואפלו נדניד קל, ואתה תראה שאין לך אהד
מישראל שלא יהיה לו אותיות בתורה, ונזכר
בספרים נוסריקון של מלת ישראל יש ש'שים
ר'בוא אותיות ל'תורה, וכל אהד ואהד מישראל
לערך אחיות נשמתו בתורה ככה גורם בנין
וצרוף לבנות בתים משמות ותאר כנויים, ואלו
האותיות ממתנים עת באו לצרפם, ולעשותם
צרוף קבע בלתי מתמוטט.

וכל זה תולה לערך הפעלות וכשרון המדות
במעשהו בחוץ, ככה מכניס ובונה בפנים,
לאפוקי אישים פועלי און אשר לא ידעו ולא
יבינו אל פעלות ה', לעשות מעשיהם זר ונכריה
עבודתם, לאכל ולשתות בבהמה, ולהוטים
ובהולים לרדף אחרי המותרות, ידוע תדע
שאלו האנשים יהרסו ולא יבנום לאותיותיהם
שיש להם אחיזה בתורה, וכל אלו השמות
ותאר הכנויים שהיה ראוי להצטרף באמצעות
כשרון פעלתם נעשה בהם הריסה וסתירה חס
ושלום, וזה נקרא מוחק את השם', ואוי
לאותה בושח וכלמה, לא די שאינו בונה אלא
שסותר, כי אין אמצעות בדבר.

ולזה בא הרמז בתורה על עבר והנה ועתיד,
שישנה תמיד בכל אדם ובכל זמן עד
סוף כל הדורות, ונתעתם את מזבחתם הינו
באפן המבאר, באשר תתקנו ותקשטו מלא
קומתכם מראש עד עקב להשראת אלהות,

במקבל כלי לקבל ההשפעה, דהינו, שתאה
פנתו בקבלת ההשפעה לרדף שבקדשה שיכול
לעסק בתורה ועבודה, אבל על דבר גשמי אי
אפשר לחול הברכה, כי הברכה מסטרא דקדשה,
מהשם תברך שהוא מקור הברכה, לא שיה
אליה שום דבר גשמי, ולכן נשפע רק רוחני,
ולכן צריך שיהא במקבל גם כן פנה לרדף
רוחני.

וזה יש לומר בכונת רש"י ז"ל דקאי על
האמורות בהר גרזים ובהר עיבל, דהנה
המברכים אשר אמרו 'ברוך האיש אשר לא
יעשה', הינו, שיתברך מה', לקבל שפעו, והנה
זה לבד אשר לא יעשה פסל, וכן השאר, אין
מספיק עוד לקבלת הברכה, רק 'אשר תשמעו
את מצות ה' אלקיכם' – שתצוו לקבל הברכה
לצדף צווי מצות ה', אז תחול עליכם ברפת
השם תברך ושפעו הטוב. ולכן המברכים
[כתרגום אונקלוס 'מברכיא'] צריכים להשפיע
ולעורר בקרב המקבלים תשוקה לשמע אל
מצות ה' ושתאה פונתם לשם ה', כנ"ל, ואז
תתקים אצלם הברכה:

ונתעתם את מזבחתם ושברתם את מצבתם וגו'
לא תעשו כן לה' אלהיכם (אזכרה למוחק את
השם ולתנין אבן מן המזבח או מן העזבה. אמר רבי
ישמעאל וכי תעלה על דעתך שישאל נותנין את
המזבחות, אלא שלא תעשו כמעשיהם ויגדו עונותיכם
למקדש אבותיכם שיתרב, רש"י) (יב ג-ד)

אור המאיר

רבי זאב וואלף מז'טומיר זיע"א

בעשות האדם מעשים טובים נבנית קומת
השכינה ולהפך משרה בקרבו השראת הטמאה

הכונה כי כבר בארנו אשר עקר עבודת אדם
פעולם הנה לעשות שם לשכינה,

דברי שלום

רבי שלום מבראהין זיע"א

רמז לשמירת העין והמחשבה

השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה. 'עולותיך' – רמז על המחשבה,

כמו שנאמר 'והעלה על רוחכם' (יחזקאל כ לב), ועולה באה על הרהור הלב (ירושלמי פ"ח ה"ז).

וזה השמר לך פן תעלה עולותיך – פן תחשב במחשבתך, בכל מקום אשר תראה – פי

אולי נזדמן לאדם ראית איזה דבר ערוה, וראה תכף ומיד לסלק המחשבה שלא יעמיק במחשבתו חס ושלום בזה, וכמו שאמרו רז"ל (אבות פ"ה מ"ב) הוי עז פנמר וקל פנשר, וכפרוש רבנו הטור וצ"ל בריש ארץ חזים.

באר נוסף: אין לאדם להעמיק במה שלמעלה ממדרגתו

או על דרך זה, פי לפעמים אדם רואה בתורה איזה סוד שהוא למעלה ממדרגתו, אסור להעמיק בזה, דכיון שהוא למעלה ממדרגתו הוא אצלו בבחינת מה למעלה. וזה השמר פן תעלה עולותיך – תעמיק במחשבתך ותראה לעלות עולותיך, בכל מקום אשר תראה – למעלה מבחינתך, והבן:

שמר ושמעת את כל הדברים האלה אשר אנכי מצוה למען ייטב לך ולבניך אחרריך עד עולם כי תעשה הטוב והישר בעיני ה' אלקיך (יב כח)

דברי יואל

רבי יואל מסאטמר זיע"א

חנוך הבנים כראוי מוכה את האדם בעולם העליון

בדרך כלל תלוי מעשה הבנים והנהגתם פפי חנוף אשר יקבלו. וזה מאמר הפתוב למען ייטב לך ולבניך אחרריך, שתחנכם על דרך

שאז תבנה ותכונן גם פן קומת השכינה, וכדין אתרפי האי סטרא פי לא נתמלא צור אלא מתרפנה של ירושלים (מגילה ו), ולהפך הצור הולך ונתמעט פשנתמלא ירושלים.

וזהו ונתצתם את מזבחכם, מוסב על פללות קומת הסטרא אחרא, לנתן ולהרוס בפדבר, לא תעשונו כן לה' אלהיכם, כלומר אל תעשו הפך מעשיכם לגרם חס ושלום פרווד בין הדבקים, בצרוף שם ה' ה' ברוף הוא פנוך.

ולזה פרש רש"י והעמיק בלשונו אזהרה למיחוק את השם, בפדבר שאין אמצעות בדבר, וכיון שאינו עוסק בבנין קומת השכינה יתרום ולא יבנום, ועושה פרווד בין הדבקים חס ושלום.

וגם העמיק בלשונו ולנותן אכן אחת מן המזבח או מן העזרה, ידוע האותיות נקרא אבנים, ובעסקו בתורה והעבודה בתמידות נצטרפים אותיותיו שיש לו אחיזה בתורה בצרוף קבע, והתורה יש לכנותה בשם מזבח, ויכמאמרם ו"ל (מנחות ק) זאת התורה לא עולה ולא חטאת, פי תלמוד תורה פנגד פלם ועומדת במקום המזבח, וגם קומת האדם נקרא עזרה, פי משפן ה' המה בני ישראל, והכל תולה במעשה המצות, ולהיות העבודה חזקה בקדם, אזי אותיותיו המה בצרוף קבע, ואם הוא הפכפך במעשיו אזי נתפרדו האותיות והתריסים מבנינם. וזהו שהעמיק אזהרה למיחוק השם ולנותן אכן אחת, הינו אפלו אות אחת, מן המזבח, מוסב על התורה, ומן העזרה מוסב על בנין קומתו כמבאר, והשם ברחמי יתן לנו לב טהור לעובדו באמת, אמן גצח סלה ועד:

השמר לך פן תעלה עלתיך בכל מקום אשר תראה (יב יג)

דהינו ש'יהיה אצלו בחינת דעת והרגשה בוא יתברך בבחינת ראיה והשגה, שהדעת הוא נמשך מבחינת ראיה פדכתיב 'אתה הראת לדעת' שהוא בחינת מבשרי אחזה אחזה ממש (ובזה מובן פרוש כי מנסה כו' אתכם לדעת כו' דאין הפרוש לדעת הישכם אתכם כו' ש'יהיה הקב"ה יודע כו', שא"י: יתכן שלנסיון הוא צריך כדי לדעת והלא הפל גלוי לפניו יתברך. אלא הפרוש כי מנסה כו' לדעת רוצה לומר שעל ידי זה יבואו ישראל למעלת ומדרגת לדעת), דהינו כמו שמרגיש את נפשו פאלו רואה שהיא היא המחיה את הגוף ובלעדה אין לגוף קיום וחיית כו', כך יהא מרגש אצלו כי הוא יתברך חיי החיים פאלו רואה כו'.

והטעם שהנסיונות מביאין את האדם לידי דעת, כי הנה הנסיונות הגם שירדו בהסתר פנים להיות מסתירים על חיות ה' וקדשותו יתברך הנה מסתור בהם חיות אלקי כענין ה' אמר לו קלל, וכמאמר רז"ל גלו לבבל שכינה עמהם, שהיא היא המסתרת ומתלבשת בשר של בבל להיות הוא המושל ולהיות נתונים תחתיו בגלות, והנה החיות אלקי שירד מטה מטה בהעלם והסתר פנים יסודתו בהררי קדש ממקום גבוה מאד נעלה ממדרגות עליונות דקדושה בנודע ממשל נפילת החומה כו', אלא שנפל ירד מטה מטה בסתר המדרגות. וכשעומד האדם בנסיון ומתגבר נגד כל מונע, אזי קורע כל המסכים המסתירים ומעלימים אור וחיית ה', ונמצא שיוצא אור וחיית ה' מהעלם אל הגלוי ונמשך גלוי זה בנפשו להמשיך לה בחינת דעת והתגלות אלקותו יתברך, וכמו מוצא פי ה' שבמאכל שמחיה את האדם לפי ששרשו מאד נעלה כו' כמו שפכתבי במקום אחר. (קפה, ב -

קפו, א)

התורה שייטיבו מעשיהם עד עולם, ואז כי תעשה הטוב והישר בעיני ה', כשיקמו בניך מצות ה', יהיה נחשב לך פאלו אתה בעצמך תעשה הישר והטוב. ועל כן נאמר כי תעשה הישר בלשון עתיד, כי הפנה על לעתיד בעולם העליון, גם שם תעשה הטוב והישר ותקום מצות ומעשים טובים על ידי בניך, כשיהיו הם מקימי מצות ה' יהיה נחשב העשיה הזאת גם לך:

כי מנסה ה' אלקיכם אתכם לדעת וגו' (יג, ד).

דרך מצותיך

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש - בעל הצמח צדק השגת בחינת הדעת על ידי המניעות וההסתרות

להבין מהו כי מנסה כו'. הענין כי הנשמה קדם ירדתה בעולם הזה היתה עומדת בעולם העליון וכמו שאנאמר 'חי ה' אשר עמדתי לפניו, ושם היה לה גלוי אלקותו יתברך, ואחר כך ירדה בסתר המדרגות בעולם הזה השפל להיות בהסתר פנים ורחוק מקום מאור ה', ותכלית ירדתה הוא בשביל הנסיונות שבאין לאדם, שהן מהסתר פנים והסתלקות חיות השפע במניעות בריאות הגוף ובמניעות קמון, כדי להסתיר על אור וחיית ה' וקדשותו יתברך, ולהיות מונע מבית ומבחוץ לאדם שבא להתקרב לה' ולעבודתו יתברך, כי דרך רשעים צלחה.

וזדהו וכא האות והמופת לאמר גלכה וכו', כלומר ששם גלוי האות והמופת הגבוהת קרנם בהגדלה ורובוי החיות, ולכן אומרים ידינו דוקא רמה כו' ומגביהין פנשר קרנם, וצריך האדם התגברות יתרה לעמד בנסיון שלא לחוש לשום מניעה חס ושלום, ובשביל כך באין לו הנסיונות כדי שיתגבר עליהם, כדי שעל ידי כן יבא למעלת ומדרגת לדעת,

והיתה תל עולם לא תבנה עוד (יג יז)

יקר מפז

רבי ישראל מקוזניץ זיע"א

חדוש שנתחדש למגיד מקוזניץ זיע"א בעת קריאת התורה

הנה בשקראתי בתורה הפרשה של עיר הנהרות, ועלתה במחשבתי כמה שפליגי (סנהדרין עא.) חד אמר עיר הנהרות לא היה ולא נברא, וחד אמר היה ואני בעצמי ישבתי על תלה, וברדאי לא היו מכחישים זה את זה, רק מאן דאמר אני ישבתי על תלה סובר שזה קאי על ירושלים שנתרב.

וכשקריתי בתורה פסוק והיתה תל עולם לא תבנה עוד היה לבי נשבר בקרבי. ומיד ה' האיר עיני, כי באמת לא נשרף הבית וטיטוס לא נכנס בהיכל, לפי שהקדוש ברוך הוא הגביה שני מקדשים למרום, רק הם דמו שהתריבו אותו.

אכל באמת השני בתי מקדשים הם עד היום קדמים במרום, ולעתיד עת בא גואלנו במהרה בצינינו, הקדוש ברוך הוא מוריד הבית שני בעצמו שעלה, והבית ראשון יהיה למעלה, ויהיו מאירים זה נגד זה ולא יתרחבו עוד. וזה פרושו של לא תבנה עוד כי לא יצטרף לעתיד לבנותו מחדש, כי לא נחרב כלל:

פתח תפתח (טו, טז, ח). **אפלו כמה פעמים** (רש"י).
נתון תתן לו (טו, טז). **אפלו מאה פעמים** (רש"י).

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש

נתנית צדקה הבאה מכה הוצון הפנימי אין בה שום מניעות כלל

יש לבאר הרמז ב"ינה של תורה" שבפרוש רש"י, השנוי בין מה שכתב רש"י על

הפסוק "פתח תפתח" – "אפלו כמה פעמים", ומה שכתב בפסוק "נתון תתן" – "אפלו מאה פעמים".

הנה זה שלמדין מ'פתוח תפתח" ו'נתון תתן" – אפלו מאה פעמים, מבאר

ברמב"ם (בפיה"ש (הובא בתו"ט) פ"ב דב"מ מ"ט; חולין פ"ב מ"ג) שהוא לפי שגאמר בלשון של "מקור" – "פתח", "נתון", וה"מקור נופל על המעט וההרבה ולפיכך חייב מצד שהוא מקור כו' אפלו אלף פעמים", ד'ענין המקור – שכולל הרבה עד אין סוף, וזהו "מאה פעמים" כי כן דרך הגמרא פאשר תרצה לומר סף אין קץ אמרה מאה פעמים" (דקדוקי רש"י).

ונתבאר בלקוטי שיחות ח"ט (ע' 140) הטעם

לזה בפנימיות הענינים, כי עשיה מצד עצמה היא במדידה והגבלה, וגם כשהעשיה באה מצד כחות נפשו שכלו ומדותיו, שאז עשייתו היא בחיות, מכל מקום הרי היא בהגבלה, לפי שגם שכל ומדות של האדם הן מגבלים. אבל פאשר העשיה באה מהוצון שבנפש, וכל שפן וקל וחרמך כשבא מצד עצם הנפש שאין בו שום הגבלה – הרי זה פועל גם על כח העשיה שיהיה בלי הגבלות.

וזהו הטעם שצווי בלשון "מקור" מורה

"אפלו מאה פעמים", כי צווי סתם הרי זה קשור בכח המעשה של האדם (שהצווי הוא על עשייתו), מה שאין כן פאשר הצווי נאמר בלשון של "מקור" פרושו שעשיה זו באה מה"מקור", מוצון נפשו שהוא מקור כל הכחות, ולכן היא "אפלו מאה פעמים", כי על ידי עצם הנפש בטלים כל ההגבלות.

אבל

אף על פי שבכללות "מאה פעמים" מורה על העדר ההגבלה, מכל מקום מזה גופא שאומרים מספר מגבל "מאה פעמים", משמע שיש לזה איזו הגבלה.

וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה (טו יח)

לקוטי הלכות

רבי נתן מברסלב זי"ע א"

הוראות מעשיות ונטפי חזק אודות האמונה
בענין הפרנסה וההשתדלות הראויה

עקר דאגת הפרנסה, מחמת שלפעמים נתעבב שפע פרנסתו, על פן עולה דאגת הפרנסה על לבו ודואג מה יאכל למחר. ומחמת זה הוא רודף אחר פרנסתו ביגיעות גדולות, וסוף כל סוף אינו משיג פרנסתו כי אם כשיבוא עתו וזמנו. ואם היה לו שכל אמתי והיה מאמין בה' יתברך שהכל ממנו יתברך, רק שצריכין להמתין עד שיבוא זמנו ועתו לא היה רץ אחר פרנסתו כל כך, פי ה' יתברך יתן לו פרנסתו בעתו בסבה קלה.

כי ההכרח שיעשה האדם איזה עבדא קלה בשביל פרנסה, כמו שאמרנו רז"ל יוברכתיד בכל אשר תעשה, כי אי אפשר להמשיך בזה העולם כי אם על ידי בליים, ועל פן מכרחין לעשות איזה עסק ומשא ומתן, כי על ידי זה עושין בליים וצנורות לקבל השפע, אבל באמת אין העסק עקר כלל, רק עקר הפרנסה מה' יתברך בהשגחתו לבד.

כי אין האדם יודע במה משתפר, ועל פן אסור להאדם לדחק את השעה ולרדף אחר פרנסה ביגיעות גדולות כאלו חס ושלום הפרנסה תלויה בזה לבד, כי אדרבא, על ידי זה נתמעט פרנסתו, כי כל הדוחק את השעה השעה דוחקתו (ברכות סד), פי אין צורך לעשות משא ומתן ועסק – רק לצאת ידי מצות עשיית משא ומתן באמונה כדי לעשות איזה כלי וצנור לקבל ההשפעה פנ"ל, וכל מה שיעשה יוצא בזה.

וזוהו יוברכתיד בכל אשר תעשה, הינו בכל מה שתעשה, יהיה מה שיהיה, אפלו דבר קל וקטן, יברכך ה', פאשר נראה בחוש ברב בני אדם, שכמה פעמים שהם רצים

מה שאין פן הלשון "כמה פעמים", שלא נאמר בו מספר מסים, הרי זה יכול לכלל הן מעט הן הרבה ונופל על איזה מספר שיהיה, וזה רומז גם על העדר הגבלה, למעלה מהשתלשלות.

וזוהו מהחלוקים בין פרוש רש"י על "פתח תפתח" – "אפי' כמה פעמים" לפרושו על "נתון תתן" – "אפלו מאה פעמים":

גם "נתון תתן" נאמר בלשון של "מקור", כי מעשה המצוה של איש ישראל באיזה מצב שהוא – הרי כפי פסק הרמב"ם הודיע (הל' גירושין ס"ב), יש בו ה"מקור" – אמיתיות ופנימיות רצונו ש"רוצה הוא לעשות כל המצות ולהתרחק מן העברות" ויבפרט מעשה הצדקה ד"חגיבין אנו להזהר במצות צדקה יותר מכל מצות עשה שהצדקה סימן לצדיק ירע אברהם אבינו כו' ואין פסא ישראל מתכוונן ודת האמת עומדת אלא בצדקה שנאמר בצדקה תכונני".

אבל גי'ן שאין זה בא וחודר בכחות נפשו עד למעשה, כי בחיצוניות ובגלוי אפשרי אצלו מצב של "ירעה עיניך באחיד האביון גו'", ויש צורך להודיע לו שהוא לטובתו "בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלקיך גו'" פנ"ל, ולכן הרמז והפעלה שבא מן המקור הוא "אפלו מאה פעמים" שהוא מספר מסים ומגבל.

אבל פאשר האדם בוחר בנתינת הצדקה מצד מקור נפשו, וזה מאיר אצלו בגלוי – "פתח תפתח" בכל כחות נפשו עד לכת העשיה שלו – מרמז זה בהלשון "כמה פעמים" למעליותא – בלי שום הגבלה כלל. (הל"ד ע)

וזהו כל הדוחק את השעה השעה דוחקתו, וכל הנדחה מפני השעה השעה נדחית מפניו, כי כל מה שנמשך אחר הזמן ביותר ודוחק את השעה, הוא נתאחז ונתקשר ביותר בבחינת זמן ומקום, ונתרחק יותר מבחינת למעלה מהזמן והמקום, ועל ידי זה נתרחק משרש ההשפעות. ועל כן השעה דוחקתו, 'השעה' דיקא, מחמת שנתקשר ביותר לבחינת שעה וזמן פנ"ל, ועל כן יש לו דחק יותר, כי נתרחק פרנסתו לזמן רחוק ולמקום רחוק ביותר על ידי שרדף במקום וזמן יותר, על כן פרנסתו במקום וזמן ביותר, דהיגו על ידי יגיעות עצמות למקומות רחוקים ובהמשך זמן הרבה.

אבל הנדחה מפני השעה ומאמין שהכל מה' יתברך וכשיבוא זמנו יבוא פרנסתו ממילא בסבה קלה, אזי הוא מקשר ביותר לבחינת למעלה מהזמן והמקום, ועל כן השעה נדחית מפניו, כי זוכה על ידי זה למעט הזמן והמקום, ושולח לו ה' יתברך פרנסתו בזמן מעט ובקרוב מקום, כי הוא סמוך ומקשר לבחינת למעלה מהמקום והזמן, ועל כן אינו צריך יגיעות גדולות בשביל הפרנסה, כי עקר היגיעות נמשכין מבחינת מקום וזמן פנ"ל (ח"א

תורה עו) (רביית הלכה ג)

הפטרה

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

בגלות אין אנו יכולים להתחיל התפלה בהתלהבות גדולה ולעתיד לבוא נזכה שתכף תחלת התפלה תהיה כאש והתלהבות

וכל שעריך לאבני אקדח וכל גבולך לאבני חפץ (שעיה נד יב). דהכלל הוא, דאדם צריך

ורודפים מאד אחר הפרנסה פמה זמנים ואין עולה בידם שום רוח, ומאומה לא ישאו בעמלם, ואחר כך ה' יתברך מרחם עליהם ומזמין להם פרנסה, ולפעמים אפילו עשירות גדול, בסבה קלה מאד שהוא כמעט בלי שום דרך הטבע. וכל העולם מלא ממשעשיות כאלה שהם שכיחים מאד בעולם כמעט בכל אחד ואחד שעוסק במשא ומתן.

ואם היה לו שכל והיה סומך עצמו בתחלה על ה' יתברך ולא היה דואג כלל, לא היה צריך כלל ליגיעות האלו שהיו לו בחנם, וכשהיה מגיע הזמן היה מזמין לו ה' יתברך הפרנסה בסבה קלה פנ"ל. ולא די שאינו מרויח כלל על ידי דאגתו ועצבותו ויגיעות רבות וטרדות עצומות שלו, אדרבא, הוא מפסיד שפע פרנסתו הרבה, כי באמת עקר שפע הפרנסה הוא מלמעלה, מבחינת למעלה מהזמן והמקום, רק שבזה העולם מכרח הפרנסה להתלבש במקום וזמן, אשר מחמת זה צריכין לעשות איזה עסק ומשא ומתן בשביל פרנסה כדי לעשות כלי שתוכל השפע להתלבש בזה העולם פנ"ל.

ועל כן כשהוא מאמין שהכל מלמעלה, נתקשר הזמן והמקום למעלה מהזמן והמקום, אזי יש לו פרנסה בשפע, כי הוא מקשר לשרש ההשפעות שנמשך מלמעלה על ידי אמנתו ובטחוננו בה', אבל כשהוא רץ אחר פרנסתו ביגיעות גדולות, הוא נמשך ונתקשר ביותר לבחינת המקום והזמן, ומפריד בין הזמן והמקום ובין בחינת למעלה מהזמן והמקום, ועל ידי זה נתרחק משרש ההשפעות, ועל כן קשה לו למצא פרנסתו, ואפילו כשמגיע לו מעט פרנסתו בהכרח שתהיה ביגיעה גדולה ועצומה מאד, כי הוא נמשך יותר אחר הצמצום, אחר המקום והזמן על ידי פרנסתו ביגיעה ביותר. ועל כן פרנסתו ביגיעה ביותר שנמשך מבחינת מקום וזמן פנ"ל.

איתא בזהר הקדוש ש'העקר הוא התשובה בתקיעת שופר, לכן תקנו לנו חדש אלול ימי רחמים ורצון, מאחר דחזינון שלפני כל מצוה צריכים לעשות תשובה, ומה עוד בחדש הזה ש'הוא תקיף במצות.

עוד תקנו לנו חז"ל שירות ותשבחות תפלות ותחנונים, בנדאי צריכים לעשות תשובה מקדם, וימי האלול הם ה'הנה לכל המצות פי הם ימי רחמים ורצון:

חיים שימלא ה' משאלות לבנו לטובה (ברכת

החודש)

שפע חיים

רבי יקותיאל יהודה מצאנז זיע"א

האדם אינו יודע מה טוב עבורו, לכן מבקשים 'שימלא ה' משאלותינו' רק אם הם 'לטובה'

מבקשים בכרפת החדש 'שימלא ה' משאלות לבנו לטובה, אף שלכאורה הוא יתור לשון, פי ברור שמשאלות לבו של אדם הנם לטובתו. אלא שאדם בחסר ידיעתו לא יודע מה באמת טוב בשבילו, לפעמים הוא תאב ומבקש דבר מסוים והוא לא יודע שזה עלול לגרם לו רעה גדולה, לעמת זאת מה שגורא לו לפעמים כצרה גדולה היא באמת טובה וישועה עבורו, לכן מבקשים 'שימלא ה' כל משאלות לבנו' רק אם הם אכן 'לטובה' וכו'.

אדם קרוץ מחמר לא יכול להבין איזה דבר לתועלתו ואיזה מקרה לרעתו. עליו לבטח בה' ולדעת שכל מה שה' עושה עמו הוא לטובה, לכן יקבל באהבה את כל הבא עליו, הן לטובה והן מה שגורמה לו רעה, פי בנדאי שגם זו לטובה אלא שטחו עיניו מראות.

להתפלל בהתלהבות גדול, אף עכשו בעונותינו הרבים יש לנו מחין קטנים ואינן יכולים להתחיל תכף להתפלל בהתלהבות גדול, רק אחר כך באמצע הדבורים בא אדם לידי חיות, מה שאין בן כשיבא משיח צדקנו במהרה בימינו אז יהיה כלם ידעו את ה', כמו שכתוב (ישעיה יא ט) 'ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים', ואז נתחיל תכף בהתלהבות ואש גדול. וזהו 'וכל שערך כו', וכל גבולך לאבני חפץ':

שבת מברכים אלול

מהר"א מבעלזא

רבי אהרן מבעלזא זיע"א

בחדש תשרי מקומים הרבה מצות ותפלות, ויש להקדים לכך תשובה בחדש אלול

היום הוא שבת שמברכים ראש חדש אלול, ואין בראש אלא מה שבסוף, ואמרינן בגמרא ראש השנה (יא) מנין שבתשרי נולדו האבות שנאמר (מלכים א' ח ב) 'ויקהלו אל המלך שלמה כל איש ישראל בירח האתנים' – בירח שגולדו בו איתני עולם, ולמאן דאמר בניסן נולדו אבות האמה, מה ירח האיתנים, דתקיפי במצות, ביום א' בתשרי יש בו מצות תקיעת שופר, בעשירי בו יום כפור, בתמשה עשר בו חג הסוכות מצות ספה, לולב, ערבה, נסוק המים וכו'.

ולפני כל מצוה צריך לעשות תשובה, והתשובה הוא באופן פנה כמו שכתב בספר ראשית חכמה שאם עושה מצוה בלי תשובה מקדם הרי הוא כמו בעל מום, ועליו נאמר 'כל אשר בו מום לא תקריבו פי לא לרצון יהיה לכם' (ויקרא כב ט).

ואיתא בזהר הקדוש על מצוה תקיעת שופר פגנות גדולות ועמקות, עם כל זאת

משם במקרא וּחְצִינָא, לְבַל יִרְאֶה וּבַל יִמְצֵא. וּיְתוּדָה וּיְתַחַרְט בְּכָל יוֹם וְיוֹם בַּחֲדָשׁ הַזֶּה מְכַל מַה שְּׁעָבַר עָלָיו, וּיִקְבַּל עָלָיו שְׂלֵא לְשׁוּב עוֹד לְעֵבֵר עַל שׁוּם אַחַת מֵהֵנָּה גְדוּלָּה אוֹ קִטְנָה, דְּבִזְהָ יִמְצֵא רַחֲמִים לְפָנָי ה' וּיִקְבַּל תְּשׁוּבָתוֹ, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (משלי כח א) 'וּמוֹדָה וְעֹזֵב יִרְחֹם'.

אף בְּאֵלוֹל הַקַּב"ה מְקַבֵּל תְּשׁוּבָתוֹ

וְהֵנָּה כְּשֶׁתַּחֲשֵׁב רְאֵשֵׁי תְבוֹת וְסוֹפֵי תְבוֹת דְּשִׁלְשָׁה תְבוֹת אֵלוֹ וּמוֹדָה יְעֹזֵב רַחֲמִים הָיוּ גִימְטְרִיא 'בְּאֵלוֹל', וְהַפְּנֵה מִשׁוּם דִּתְהוֹה סְלִיק אֲדַעְתִּין, מִיּוֹן דְּבָכֵל חֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה אֵין הָאָדָם מִתְעוֹרֵר לְעֲשׂוֹת תְּקוּן לְעַצְמוֹ כְּמוֹ בַּחֲדָשׁ הַזֶּה, מִתְּרַאוּי שְׂלֵא תְקַבֵּל תְּשׁוּבָתוֹ, דְּמַאי שְׁנָא כָּל הַחֲדָשִׁים הוּא יִשָּׁן וְנִרְדָּם, וְעַכְשָׁו בָּא לְקוּם מִשְׁנָתוֹ.

אֲמַנָּם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִתְבַּרְךָ שְׁמוֹ הוּא רַחֲמָן מְלֵא רַחֲמִים, יִמְרַב רַחֲמִים מְקַבֵּל הַשְּׂכִיבִים אֶפְלוֹ הָיוּ בִּשְׂאָר חֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה יִשְׁנִים וְנִרְדָּמִים מְעַבְדוֹתוֹ יִתְבַּרְךָ, כְּשִׁיתְעוֹרְרוּ בַּחֲדָשׁ הַזֶּה מְקַבֵּל אוֹתָם. וּמִטַּעַם זֶה נִרְמַז אֵלוֹל בְּ'מוֹדָה וְעֹזֵב יִרְחֹם', לְזוּמַר דְּמִתְרַאוּי מִיּוֹן שְׂכַל חֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה הָאָדָם הֵיךְ יִשָּׁן, וּבַחֲדָשׁ הַזֶּה דְּוִקָא נִתְעוֹרֵר לְקוּם מִשְׁנָתוֹ, הָיָה אֲמִינָא דְקִימָה זוֹ לֹאוֹ שְׁמָה קִימָה, מִשׁוּם הֵכִי אֲשַׁמוּעִינָן, דִּתְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרַב רַחֲמָנּוֹתוֹ מְקַבֵּל תְּשׁוּבָתוֹ וּמְרַחֵם עָלָיו:

שבת קדש • ענג שבת

אור יצחק

רבי יצחק מבראדווייל זיע"א

מחילת עונות על ידי ענג שבת - בתנאי שיוכן בזה לשם שמים

אחי אהובי, איך הוא גדל אהבה בשבת קדש, אינו רשאי לדאג ואינו חל אבילות, ובטל

באור הפסוק 'ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה' לפי הנ"ל

בזוה נִפְרַשׁ הַפְּתוּב רֵאֵה אֲנִכִי נָתַן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרַכָּה וּקְלָלָה, הַהוֹדוֹת לְבִגְיִי יִשְׂרָאֵל שְׂרַק אֲנִכִי - הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ בְּעַצְמוֹ, יוֹדַע וּמַפִּיר מַהוּ בְּרַכָּה וּמַהוּ קְלָלָה, אֲצַל בְּנֵי אָדָם מַה שְּׁנִדְמָה לָהֶם בְּרַכָּה יְכוּל לְפַעֲמִים לְהִיּוֹת קְלָלָה, וּמַה שְּׁנִרְאֶה קְלָלָה יִתְכַּן שֶׁהוּא בְּרַכָּה, לְכֵן צָרִיךְ הָאָדָם לְבַטֵּחַ בַּה' הוּא יַעֲשֶׂה הַטוֹב בְּעֵינָיו.

'אני לדודי' - אשא עיני אל הכבוד, כי רק הוא יודע מה טוב עבורי

בשבת הַקְּרוּבָה מְבָרְכִים חֲדָשׁ אֵלוֹל, וְדוּרְשֵׁי רְשׁוּמוֹת אֲמָרוּ אֵלוֹל רְאֵשֵׁי תִיבּוֹת 'אֲנִי לְדוּדִי וְדוּדִי לִי' (שיר השירים א ו), 'ש לרמוז לפי דְּרַכְּנֵנוּ, שֶׁהָאָדָם נוֹשֵׂא עֵינָיו 'לְדוּדִי' בְּכָל הָעֵנְיָנִים, כִּי הוּא בְּעַצְמוֹ לֹא יוֹדַע מַה לְבַקֵּשׁ, לְכֵן הוּא מְשַׁלֵּיךְ יְהוּבָה עַל הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ שִׁיגְמֹר בְּעַדוֹ לְטוֹבָה. 'וְדוּדִי לִי' - שֶׁהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ דוֹרֵשׁ רַק אֶת טוֹבָתוֹ וְאֵין לוֹ שׁוּם נְגִיעָה עַצְמִיית, כִּי הָרִי הַכֹּל צָרִיכִים לוֹ וְאֵין הוּא צָרִיךְ לְכָלוּם, אֲבָן בְּזָכוֹת שֶׁשֵּׁם בַּה' מְבַטְחוֹ, יְהֵא 'וְדוּדִי לִי' - שֶׁהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ יִשְׁגִּיחַ עָלָיו בְּעֵינָא פְּקִיחָא וְיִצְיָלוּ מְכַל רַע (דרשות חורש"י ראה תשמ"ב):

שערי ארוכה

רבי יעקב אביהצירא זיע"א

באלול יתפש נגעי נפשו ויתורה

אני לְדוּדִי וְדוּדִי לִי הִרְעָה בִּשְׁוֹשְׁנִים (שיר השירים א ו). כְּתוּב הָרֵאשׁוֹנִים וְ"ל אֲנִי לְדוּדִי וְדוּדִי לִי רְאֵשֵׁי תְבוֹת 'אֵלוֹל', לְרַמּוֹ דְּאֶפְלוֹ שֶׁבִּשְׂאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה הָאָדָם טְרוּד וְאֵינוֹ נוֹתֵן לֵב לְעַבְדוֹתוֹ יִתְבַּרְךָ, חוּבָה עָלָיו בַּחֲדָשׁ הַזֶּה לְהִתְעוֹרֵר מִשְׁנָתוֹ וְלֶאֱזוֹר חֵיל וְלִשְׁגֹם מִתְּנִיּוֹ, וּלְחַפֵּשׁ וְלִתְרוֹר חַפּוּשׁ אַחַר חַפּוּשׁ בַּחוּרִין וּבְסֻדָּקִין, כָּל מְקוּם שֶׁמְכַנְסִין בוֹ חֲמִץ לְהוֹצִיאֹ

שִׁלְחַן הַטְּהוֹר

רבי אהרן רוט זיע"א

על ידי התגשמות כמאכלים פורחת מן האדם
הקדושה שזוכה לה בתחלת השבת

מבאר בכל ספרי יראָה, ועיין בספר הקדוש
התולדות ובסדרו של שבת ובספר
הקדוש הַרְךָ אָמַת, וכמעט ברב ספרי יראָה,
שאין הפגנה חס ושלום בתענוגי שבת למלאות
גופו, כי העולם סוכרים פי בשבת התרה
הרצועה ואוכל פרוצונו, והנה אדרבה, אם אדם
אוכל ככהמה אז מגשם המאכל ומורידו מקדושה
שבו.

וכאשר יראָה כל בר דעת, אף אם יזכה
לפי שעה לאיזה הארה ותענוג
בתחלת השבת, אָכַל כְּשָׂא לְבִיתוֹ וְאוֹכַל
וּמְמַלֵּא הַכֶּרֶס אֶז הַתְּעִיף עֵינָיו בּוֹ וְאֵינְנוּ, כי
כָּצַל פָּרַח וְעָבַר וּמָחַר אֵינְנוּ, והכל בשביל
שלא שָׁמַר עֲצָמוֹ בְּמַלּוּי כְּרוֹס וְנִתְגַּשֵּׁם הַמְּאָכַל,
וממילא נתגשם הוא גם כן, כמבאר כל זה
בספרי יראָה (מאורי שבת קודש):

מי שאינו במדרגת אכילת ענג שבת לשמה
כל יאמר 'לכבוד שבת קדש', אלא - 'הריני
רוצה לקים מצות וקראת לשבת ענג'

והנה נהגו עלמא לומר בשבת באכילתם
'לכבוד שבת קדש', כמדמה ששמעתי
בשם צדיק אחד - האיך אפשר לשקר בשבת,
והלא גם עמי הארץ יראים לשקר פמוכא
בדברי רז"ל (ירושלמי דמאי פ"ד ה"א), ואיך אפשר
לומר שאוכל לכבוד שבת, והלא הקדוש ברוך
הוא יודע האמת שאוכל למלאות נפשו כי
רַעְבָּה, וְהָגַם אֵלוֹ שְׂאִינִם אוֹכְלִים לְמִלְאוֹת
כְּרוֹס, אָכַל עַל כָּל פְּנִים לְשֹׁבֵר וְעִבּוֹנִם נִפְשָׁם
חֲפָצָה, וְהַאִיךְ יֵאמְרוּ דָּבָר שְׂאִינִי כֵן, וְדוֹבֵר
שְׁקָרִים לֹא יִכּוֹן לְנַגֵּד עֵינָיו.

ועל זה אמן לך עצה טובה, הָגַם שְׂמַאֲכְלֵי
שבת קדש גבוהים רמים ונשגבים עמקים

כמה מצות בשבת כגון תפלין ואתרוג, ומוחלין
לנו את עונותינו בלי שום ודוי קלל, ואף
על ידי התענוגים שמתענגים בשבת. אף
שצריכים לבנון שנה לא למלאות תאותו
חס ושלום, רק למלאות בנה רצון הבורא
ברוך הוא מצד שפך רצה הוא ברוך הוא,
יהבן (ליקוטים):

קְדוּשַׁת לֵוִי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

במצות שיש בהם הנאת הגוף מחיב שלא תהא
בהם פגיה

והנה לשון מצוה פרוש לשון חבור כנודע,
לשון צותא קדא. וזהו פרוש כל
העושה מצוה כמאמרה, כפרושה של מצוה,
שמתחבר עצמו על ידי כן להבורא ותברך
שמו וכו'. ויש מצות שאין בהם שום הנאה
גופנית, כמו תפלין וציצית ודומין להן,
ויש מצות שבהם יש הנאת הגוף, כגון
מאכלות שבת ויום טוב, והנפקותא שבאלו
המצות חמרא גדולה שלא יהא לו פגיה בהן
(פרשת וירא):

נַהַר שְׁלוֹם

רבי מאיר שלום מקולושין זיע"א

באור שנה בשבת תענוג

מה שאמרו חכמי הקבלה שבת נוטריקון
שנה בשבת תענוג [מוכא בספר בני
יששכר], הפגנה שבשבת צריכה השנה להיות
של תענוג ולא מחמת עיפות. וספר שפעם
אחת נזקקו מפיו הקדוש דברים אלו לפני כבוד
קדשת אחיו וחותנו אדמו"ר זצללה"ה
מפאריסאוו זי"ע ונקלסיה:

אוהב חסד

רבי דוד מנדבורנא באנאי זיע"א

מי שאינו מאכיל עניים אין שוה אמירתו
'לכבוד שבת קדש'

יש אנשים אשר מתפללים כל יום ולומדים תורה ומדקדקים במצוות, ובהגיע השבת יום טוב מכין לו כל מיני מטעמים, ובכל אכילה אומר 'לכבוד שבת ולכבוד יום טוב' וסובר בזה שעושה נחת רוח לשמים.

ובאמת טועה הוא בזה, כי אם אינו משגיח על עניים, שגם המה יתענגו על רב שלום בשבתות ובקנינים טובים בלחם בבשר ויין ובבגדים נאים, אז לשוא יהיה אמירתו 'לכבוד שבת' בשעת אכילה, וזולת אם יראה שגם הם יתענגו כמותו אז כל הנחת סעודתו במאכל ובמשתה יהיה לנחת רוח להבורא ברופה הוא.

וזהו 'ושמרתם את הדבר הזה לחק לך ולבניך עד עולם' (שמות יב כד) [פתח בלשון רבים 'ושמרתם', וסיים בלשון יחיד 'לחק לך']. 'ושמרתם את הדבר הזה', הראשי תיבות עולה בגימטריא כמנזן 'טוב', הינו הימים טובים ושבתות שהם ימי מנוחה ושמחה ליהודים, שאותם שיש להם עשר ונקסים ישמרו השבתות והימים טובים בצרופה עם העניים, וזהו 'ושמרתם' לשון רבים.

ואם יאמר האדם, כבר הרבה פעמים עשיתי מצות פאלה ואיני מכרח לעשות תדיר, כי כבר יצאתי ידי חובתי, ויתענג בדישן נפשו הוא לבד ויעלים עיניו מן העניים, על זה מסים הכתוב 'לחק', הינו שדבר הזה יהיה 'לחק לך' הינו לקביעות לך ולבניך עד עולם, והבן זה:

בסודות ואין אתנו יודע עד מה, אכל ידוע כי לכל ענין יש כונה גם בפשטות, והנה אכילת שבת קדש לא נצטוינו בצווי בפרוש מן התורה, רק במאמר הנביא ישעיה (נח יג) 'וקראת לשבת ענג', והתקמים (שבת ק"ז): סמכוהו אקרא תלתא סעודתא אתלתא היום דכתיב גבי מן פמוכא בריש המאמר.

והנה כונת ענג השבת כבר בארתי לעיל בשם ספר הקדוש סדורו של שבת, כי בשבת הוא חדרה ותענוג מלכו של עולם, וגדל האורה והשמחה והנמשך לכל העולמות ויעליהם להקדשה עליונה, והפץ השם ברב רחמיו כי גם עמו הקדוש דרי משה גם בן יתענגו בגדל התענוג ויקר התפארת עזו.

על כן צוה אותם להתענג בשבת כדי להנפש מטרחת ועמל כל ימי השבוע טרחת החמר אשר מטריד הנפש מלעשות רצון קונה. וזה הכונה הפשוטה שייכוו בכל לעיסה שיעשה בזה רצון הקדוש ברופה הוא שצוה להתענג בשבת, מפני שהוא ענג ושמחה וחדרה לכל העולמות.

לכו יעצתי לחברי, שלא יתנהגו כמנהג העולם, רק יאמר בכל פעם הכתוב 'וקראת לשבת ענג', וגם יכול לומר הכתוב 'ויאמר משה אכלהו היום כי שבת היום לה' (שמות טז כה), כי מכאן אסמכוהו רבנן לאכילת שבת.

רק אדם בזה אשר יודע בבורו כי אינו אוכל רק לכבוד שבת, או אינו אוכל כל ימות השבוע בשר ויין רק בשבת, וכונתו בשביל כבוד שבת, אז יכול לומר 'לכבוד שבת קדש' פמוכז, אכל מי שאינו בר הכי, טוב שיאמר בכל פעם: הריני רוצה לקיים מצות הבורא שהוא וקראת לשבת ענג, ואסמכוהו רבנן אקרא אכלהו היום:

דברי ישראל

רבי ישראל ממודו"ץ זיע"א

על תענוגי שבת אין המלאכים יכולים לקטרג

אמר אבי אדוני זקני זצוק"ל מקאזמיר: אם האדם עובד להשם ותברך בתפלה יכול המלאך לקטרג עליו, לפי שגם הוא עובד לו ותברך בזה, אבל אם אדם עובד להשם ותברך באכילת מצוה כגון בתענוגי שבת וכדומה, מה

מקום לקטרג עליו, בין שמלאך מיכאל מימיו לא טעם טעמה של עבודה זו, לכה בשבת מקור הברכה. ואמר בדרך הלצה דער קיגיל איז פארט גיט, און דער מלאך האט נאך קיינמאל נישט פערזוכט, [הקיגעל הוא בכל אפן טוב, והמלאך מעולם לא טעם אותו], עד כאן לשונו:

אוצרות גאוני הדורות

את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום: והקללה אם לא תשמעו אל מצות ה' אלהיכם וסרתם מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום ללכת אחרי אלהים אחרים אשר לא ידעתם (יא כז-כח)

משגב לדרך

רבי דוד הכהן זצ"ל

מחשבה טובה ה' מצרפה למעשה, מה שאין כן מחשבה רעה

יש לזקק למה בברכה כתוב 'אשר תשמעו' שמשמעותו שודאי ישמעו, ואלו בקללה כתוב 'אם לא תשמעו' שהוא לשון ספק. **עוד** יש לזקק שבברכה נזכר רק 'אשר תשמעו', אולם בקללה נזכר בנוסף 'אם לא תשמעו', הנפירי הכתוב גם את החשש של 'וסרתם מן הדרך' שהוא מעשה.

ויש להקדים את דברי הגמרא בקדושים (מט:): שהמקדש אישה בתנאי שהוא צדיק גמור, אפלו הוא רשע גמור הרי היא מקדשת, שמא הרהר בהשוכה.

עוד יש להקדים את דברי הגמרא (שם מ): ש'מחשבה טובה ה' מצרפה למעשה', אף מחשבה רעה אין ה' מצרפה למעשה.

ולפי זה יש לכאר שלכן לגבי הברכה לא הזכיר הפתוב מעשה, בין שדי במחשבה טובה שיקבל על עצמו פדי שיחשב למעשה, ולכן אמר הפתוב אשר שהוא לשון ודאי, תשמעו שהוא לשון קבלה, שבקבלה זו בלבד נחשב הדבר למעשה. אף בקללה נאמר אם לא תשמעו, בין שבקבלה לבד אינו נחשב רשע, ונשאר הדבר בספק אם יעבר בפעל, ורק אם יתקיים וסרתם מן הדרך, אז תחול עליו הקללה חס ושלום. (באריכות מכון חכמי ספרד נתיבות)

והקללה אם לא תשמעו אל מצות ה' אלהיכם וסרתם מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום ללכת אחרי אלהים אחרים אשר לא ידעתם (יא

כח)

אבני טיה

רבי שמריהו זלמן מלייפניק זצ"ל

שאר העברות החמורות כעבודה זרה

יש לתמה שהאמירה זו 'אשר לא ידעתם' כמו שפירשתי, הלא עבדו עבודה

וישיאנו ללכת לעבד עבודה זרה או שאר עברה חמורה, הלא בוז בבוז לו יאמר לשטן גיבא בעיניך, ולכן השטן מתחכם וכא בעקיפין, ומתחיל במצות שאדם דש בעקבו ובמנהגים טובים שקבל מאבותיו ורבנותיו, ועליהם הוא מערער ומקרקר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, עד שהוא מוצא פתח פתוח ופרוץ באדם, ומשם הוא ממשיך ומסית צעד אחרי צעד לשנות ממנהגי אבות, שם לשון ומלבוש, דרך מצות קלות וחסרונות עד שסופו של דבר אומר לו לך עבד עבודה זרה, והולך ועובד כי כבר סלל לפניו הדרך אל ירכתי שאול רח"ל. נמצא שסוף מעשה היה כבר במחשבה תחלה בשעה שאמר לו היצר לסור מדבר של מה בכך.

והיננו וסרתם רצה לומר ההתחלה של הקללה תהיה על ידי סורה קלה ופניה מועטת לצדי דרכים, וסטיה זו מובילה חלילה אל עבודת אלילים אשר לא ידעתם, דבר תוצאה זו לא חזיתם מראש ולא ידעתם אנה תוכל לסחוף את האדם אשר אינו יודע להשמר על מצוה קלה כבחתמורה ועל מנהגים וחסרות אשר יסודתם בהררי קדש.

זרה קדם זה ולשון זה משמע כאלו מעולם לא ידעו עבודה זרה.

ונראה לי להוציא פרוש הפסוק מידי פשוטו ורמז להם בזה דבר גדול שלא יהיה תקלה להם, דמצינו כמה וכמה חטאים ששקולים כמה כאלו עובד עבודה זרה, כדאימא בסנהדרין (עב:) באזהרות כמה מצות, אמר רבי אלעזר המשיר פתיים על שלחנו כאלו עובד עבודה זרה, ועוד שם המחליף דבורו כאלו עובד עבודה זרה, ורבים כאלה אמרו חז"ל (זוה"ק ח"א כו:) כמו כל הפועס כאלו עובד עבודה זרה, ובמדרש ילקוט בשם ספרי המחלל שבת כאלו עובד עבודה זרה.

ובהיות שמשנה רבנו ע"ה אמר אצל הקללה אם לא תשמעו וסרתם מן הדרך ללכת אחרי אלהים אחרים, ויש לחוש שיאמר האומר אין הקללה חל אלא על העובד עבודה זרה, ואם פן יעשה חס ושלום כל התועבות השם רק עבודה זרה לא יעבד, לכן אמר משה אשר לא ידעתם כלומר שנעצם מכם השאר עברות שהמה חמורות כמו עבודה זרה, על פן אל תעברו שום דבר מפל הצווי שבתורה.

עשר תעשר את כל תבואת זרעך (יד כב)

דרישות מרן

רבי יוסף קארו זצ"ל

בזכות המעשר מרויחים פי עשר

יראה לכאר הפתוב על פי המדרש (פסיקתא דרב כהנא פו' י'), מעשה באדם שהיתה לו שדה שהיתה מוציאה אלף פורים לשנה, וצנה לפני מותו לבנו שיתן מעשר. שנה ראשונה, נתן מאה פורים מעשר, וישנה הבאה הורע בעיניו לתן כל כך הרבה ופחת עשרה

לקוטי מהר"ם שיק החדש

רבי משה שיק זצ"ל

סטיה קלה ממנהגים וחמורות מביאה לידי

עונות חמורות שלא שערם בתחלה

פרש דו"ז מרן מהמר"ם שיק זצוק"ל, דהרי אמרו חז"ל (שבת קה:) כף אמנותו של יצר הרע, היום אומר לו עשה כף ולמחר אומר לו עשה כף, עד שאומר לו עבד עבודה זרה והולך ועובד. והנה היצר הרע יודע שאם בא יבוא אל אדם ירא שמים וזהיר במצות

לכבד כבתוך לו, והיגו שלא ירע לבבו של האדם על זה שמחמת הנתינה יתבלש העני, ובגלל הדבר הזה שנתת את הצדקה בסתר, תזכה שיכבדך ה' אלהיך בכל מעשך ובכל משלח ידך. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

קציני ארץ

רבי יעקב שאול קצין זצ"ל

על ידי מצות הצדקה אפשר לאדם לקבל שכר על פי הדין

יש להבין, מדוע כפל לשונו ואמר נתון תתן. עוד יש להבין, מדוע ירע לבבו כאשר הוא מקים את מצות הצדקה. עוד יש לדקדק, מהו הלשון 'בגלל הדבר הזה'.

ויראה לבאר, בהקדים את דברי המדרש (ויק"ד כו, ב) 'רוח הקדש אומרת מי הקדימני ואשלים' (אייב מא א) מי קלס לפני עד שלא נתתי לו נשמה, מי מל לשמי עד שלא נתתי לו בן זכר וכו'. נמצא, שאין אנו יכולים לתבע שכר על המצות, בין שכר לפני קיום המצוה קבלנו את שכרנו, ומה שאנו מקבלים אינו אלא חסד מה'.

עוד מצינו במדרש (במ"ד יד ב) 'אמר רבי תנחום ב"ר אבא, מי שאין לו נכסים ועושה צדקה וגמילות חסדים מי שאין לו בנים ונותן שכר סופרים וכו', אמר הקב"ה, זה הקדים וקיים מצוותי עד שלא נתתי לו במה לקיים, צריך אני לשלם לתן לו ממון ובנים'.

עוד מובא בספר לקוטים מפרדס (ערוך מי הקדימני), שאין טענת 'מי הקדימני ואשלים' כאשר מוזכר בקיום המצות.

ולפי זה יוכן, שהטעם שפפל הכתוב את לשונו ואמר נתון תתן שפא ללמדנו

כורין, ושדהו פחתה מאה כורין. לשנה האחרת שוב פחת עוד עשרה, וכן שדהו פחתה עוד מאה וכו'. עד שעמדה על מאה כורין וכו', וחסר בו לתן מעשרות כבתחלה. נתן עשרה כורין, ולשנה הבאה עשתה אסף כאשר היתה למורה לעשות תחלה.

וזוהו שאמר הפסוק עשר, ויכף תזכה שבשנה הבאה תעשר את כל תבואת זרעך, והיגו שהכמות של המעשר בשנה הבאה תהיה כמו כל התבואה של שנה זו, שהרי ה' יתן לך פי עשר ממה שנתן לך השנה. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתוך לו כי בגלל הדבר הזה יכבדך ה' אלהיך בכל מעשך ובכל משלח ידך (טו ב)

צלח רכב

רבי יצחק מג'לד זצ"ל

הנותן את הצדקה בסתר זוכה לברכה ה' בכל

יש לדקדק למה כפלה התורה נתון תתן. עוד יש להבין מה שאמר הפסוק כי בגלל הדבר הזה יכבדך ה' אלהיך, שמשמע ש'בגלל הדבר הזה' שנקפל 'נתון תתן' תגיע הברכה לאדם.

ויש לבאר על פי המובא בגמרא כתובות (י"ט) שמר עוקבא היה מניח את המעות לצדקה בציר הדלת ובאים עניים ולוקחים אותם, וכן רבי אבא שהיה משלשל מעות מאתרו ובאים עניים ולוקחים אותם, ועשו בן כדי שהעניים לא תבישו.

ולפי זה יש לבאר שזוהי כונת הפסוק נתון תתן בתחלה את הכסף במקום מסים, ואחר כך העניים יבואו ויקחו משם, ובהם יתקיים תתן לו, ועל ידי זה יתקיים ולא ירע

יפה אמר חנן הניח מעותיו על קרן הצבי.
 ופרש רש"י שאבד מעותיו מאחר ופרע חובו
 שלא מדעתו. ופסק השלחן ערוך (אה"ע סי' ע
 ס"ח) הלכה כחנן.

לפי זה, היה מקום לומר שהרי ה' הוא זה
 שמפרנס את העניים כמו שכתוב 'נתן
 לחם לכל בשר', ואם כן הנותן צדקה אינו
 צריך לקבל שכר על מה שפרע את חובו של
 ה', כיון שההלכה כחנן שהניח את מעותיו
 על קרן הצבי, לכן אמר הכתוב 'וגמלו לשלם
 לו' כי מאחר שאני צויתיך לתת, הרי זה דומה
 למלוה שאמר לאחר פרע את חובי לפלוני
 ואני אפרעך, שבודאי חייב לשלם לו.

ואפשר לרמוז זאת בכונת הכתוב נתן נתן
 לו ולא ידע לכבוד בתעד לו שמאחר
 שנפסק ההלכה כדברי חנן שהפורע את חובו
 של חברו הניח מעותיו על קרן הצבי, אם כן
 יחוש האדם מלתת צדקה, לזה עונה ה' אל
 תחשוש לטענה זו, כי בגלל הדבר הזה דהינו
 כיון שאני צויתיך לתת לו צדקה, אם כן גם
 לפי חנן לא אבד את מעותיו וחיוב המלוה
 להחזיר את המעות למי שפרע את חובו, וזהו
 שאמר 'וגמלו לשלם לו'. (באריכות 'מכון חכמי ספרד'
 נתיבות)

חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה מארפונקעל זצ"ל

כשיש הנאה לנותן לא נאמר 'שונא מתנות
 יחיה'

או יאמר בדרך פשט, דלכאורה יקשה דאיזה
 טובה הוא עושה עם העני שנותן לו
 מתנה, הלא קנימא לן ד'שונא מתנות יחיה'
 (משלי טו כח), אף התרוץ הוא, דהיכא דמטו

שיפתן צדקה בשני אפנים, שאם חי בדחוק יתן
 צדקה למרות זאת, ואז יצאל מטענת מי הקדימני
 ואשלם ואם חי בהרחה ויש לו ממון יוכל
 להסיר את טענת מי הקדימני ואשלם על ידי
 שיפתן בנריוות, ומעתה לא ידע לכבוד בתעד לו
 כלומר שלא תקבל שכר מצד חסד ורחמים,
 כי בגלל הדבר הזה שנתת צדקה בדחוק עוד
 קדם שהיה לך או שאם היה לך ונתת בנריוות,
 יכרעך ה' אלהיך על פי הדין בלא טענת מי
 הקדימני ואשלם. (באריכות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

יושב אהלים

רבי אברהם ענתבי זצ"ל

נאמן ה' לשלם שכר לעשי רצונו

מוכא במדרש (ויק"ר לד ב) על הפסוק וכי
 ימוך אחיך' (ויקרא כה, לה), זהו שכתוב
 'מלוה ה' חונן דל וגמלו ישלם לו' (משלי יט
 יז) אמר רבי אלעזר, פתיב, נתן לחם לכל
 בשר' (תהלים קלו כה) בא זה וחסף לו את המצוה,
 אמר הקב"ה, עלי לשלם לו גמולו, הדא הוא
 דכתיב 'וגמלו ישלם לו'. עד כאן. מבאר, כי
 מאחר וה' נתן לחם לכל בשר' וצדין לא נתן
 לעני, הרי פכיכול ה' חייב לעני, וממילא הנותן
 צדקה לעני הרי הוא כמלוה כסף לה' כיון
 שפורע את חובו של ה' לעני. לפיכך 'וגמלו
 ישלם לו', כלומר ה' ישלם לנותן הצדקה
 כגמולו. וצריך להבין וכי יעלה על הדעת שה'
 לא ישלם לנותן הצדקה את שכרו' עד שצריך
 פסוק מפרש לזה.

ונראה לכאר על פי המשנה בכתובות (קד):
 'מי שהלהך למדינת הים, ועמד אחד
 ופרנס את אשתו. חנן אומר, אבד את מעותיו.
 נחלקו עליו בני כהנים גדולים ואמרו, ישבע
 כמה הוציא ויטל. אמר רבי יוחנן בן זכאי,

וַיֵּשׁ לַתְּרַץ עַל פִּי מֶה שֶׁהִקְשָׁה הַרְמֵ"ע מִפְּאֵנוּ (מאמר חקיר דין ח"ב פט"ו) מִדּוֹעַ אָנוּ עוֹשִׂים אֶת חַג הַשְּׁבוּעוֹת בְּיָוֵם הַחֲמִשִּׁים וְלֹא בְּיָוֵם חֲמִשִּׁים וְאַחַד, הֲרִי מִבְּאֵר בְּגִמְרָא שֶׁבֶת (פ"ו:) שֶׁהַתּוֹרָה נִתְּנָה בְּיָוֵם שֶׁבֶת, וְכִינּוּן שֶׁצִּיצָאוּ מִמִּצְרַיִם בְּיָוֵם חֲמִישִׁי, הֲרִי שְׂוִים שֶׁבֶת הוּא יוֹם הַחֲמִשִּׁים וְאַחַד לְסַפְרָהּ. וְתַרְצֵן עַל פִּי הַמְּבַאֵר בְּגִמְרָא שֶׁם שֶׁלְשִׁיטַת רַבֵּי יוֹסִי הִיטָה הַתּוֹרָה אֲמוּרָה לְהִנָּתֵן בְּיָוֵם הַחֲמִשִּׁים, אָף מִשֶּׁה הוֹסִיף יוֹם אֶחָד מִדַּעְתּוֹ וְהִסְפִּים ה' עִמוֹ. אֲמַנֵּם עַל דְּבַר זֶה עֲצֻמוֹ לֹשׁ לְהַקְשׁוֹת מִדּוֹעַ הַסְּפִים ה' לְהוֹסֵפָה זו, וּבִבְרֵא שֶׁמִּכִּינּוּן שֶׁהַתּוֹרָה נִתְּנָה בְּחוּלֵ"ל שֶׁשֶּׁם עוֹשִׂים גַּם יוֹם טוֹב שְׁנֵי מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים, וּבִבְרֵי לְהִרְאוֹת לְיִשְׂרָאֵל שֶׁחֲבִיבִים עַל ה' הַמְּצוֹת שֶׁל חֲכָמִים יוֹתֵר מִדְּבָרֵי תוֹרָה, וּכְמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ בְּגִמְרָא עֲבוּדָה זָרָה (לה.) עַל הַפְּסוּק 'כִּי טוֹבִים הֲדִיד מִזֵּין' (שה"ש א ב) אֲמַרְהָ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי הַקַּב"ה, 'רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, עֲרָבִים עָלֵי דְבָרֵי דוּדִיד (חֲכָמִים) יוֹתֵר מִזֵּינָה שֶׁל תּוֹרָה', לְכֵן נִתֵּן אֶת הַתּוֹרָה בְּיוֹם הַחֲמִשִּׁים וְאַחַד שֶׁהוּא הַיּוֹם טוֹב שְׁנֵי שֶׁל גְּלוּיוֹת.

וּלְפִי זֶה יֵשׁ לַתְּרַץ אֶת קוּשִׁיַת הָרֵא"ש, שֶׁהַפְּסוּק שְׁבַעֲה שְׁבַעֲה תִסְפֵר לָךְ, מְדַבֵּר בְּהִיוֹת עִם יִשְׂרָאֵל בְּאַרְצָה יִשְׂרָאֵל, שְׁסוֹפְרִים אַרְבָּעִים וְחָשֶׁע יוֹם וּבְיָוֵם הַחֲמִשִּׁים הוּא חַג הַשְּׁבוּעוֹת, וְהַפְּסוּק תִסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם מְדַבֵּר בְּזִמְנֵן שֶׁגָּלוּ יִשְׂרָאֵל לְחוּץ לְאַרְצָה, שֶׁאֵץ סוֹפְרִים 'חֲמִשִּׁים יוֹם', וּבְיָוֵם הַחֲמִשִּׁים וְאַחַד הוּא יוֹם טוֹב שְׁנֵי שֶׁל חַג הַשְּׁבוּעוֹת.

וּמַעֲתָה יֵשׁ לְבִאֵר שְׁלֹזָה הַתְּכַוֵּן הַמְּדַרְשׁ, שֶׁהִקְשָׁה לוֹ עַל מֶה שֶׁאֲמַרְה הַתּוֹרָה 'שְׁבַעֲה שְׁבַעֲה תִסְפֵר לָךְ', וְהֲרִי גֵאָמֵר 'תִסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם', וְעַל זֶה תַרְצֵן שֶׁפְּסוּק זֶה 'תִקְרִים בְּזִמְנֵן שֶׁיִשְׂרָאֵל עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם', וּבִכְוֹת זֶה זֹכִים הֵם לְשֶׁבֶת בְּאַרְצָה יִשְׂרָאֵל וְחַג הַשְּׁבוּעוֹת הוּא רַק יוֹם אֶחָד וְהוּא בְּיָוֵם הַחֲמִשִּׁים, אָף

הַנֶּאֱמָה לְנוֹתֵן, אִזּוּ אֵין שִׁיף 'שׁוֹנָא מִתְּנּוֹת יַחֲיָה', וְרִאָיָה לְזֶה מַחֲשָׁן מִשְׁפֵּט (ס"ו קעא ס"ו), תְּצַר שְׁאֵין בוֹ דִין חֲלָקָה, וְאָמֵר הָאֶחָד נַעֲשֶׂה שְׁנֵי חֲלָקִים, אֶחָד שֶׁיְהִי בוֹ כְּשַׁעוֹר וְאַחַד קֶטֶן, וְאֵנִי אֶטֵל הַקֶּטֶן וְאַתָּה טוֹל הַגְּדוֹל, וְתֵן לִי דָמִים שֶׁשְׁנֵה יוֹתֵר הַגְּדוֹל, אֵינּוּ יָכוֹל לְכוּפּוֹ. וְאֶפְלוּ אִם אָמֵר לוֹ, טוֹל אַתָּה הַגְּדוֹל בְּמִתְּנָה, יָכוֹל הִלָּה לוֹמֵר, אֵין רְצוֹנִי לְקַבֵּל מִתְּנָה, מִשׁוּם 'שׁוֹנָא מִתְּנּוֹת יַחֲיָה'. וְיֵשׁ חוֹלְקִים. וְכַתֵּב הַסֵּמ"ע (ס"ק כ"ד) טַעַם הַיֵּשׁ חוֹלְקִים, דְּכִינּוּן דִּישׁ לְהַנּוֹתֵן גַּם בֶּן הַנֶּאֱמָה מִזֵּה אֵינּוּ בְּגֵרָה 'שׁוֹנָא מִתְּנּוֹת יַחֲיָה', יַעֲזֵן שֶׁם. וְכֵאֵן הוּא הַנֶּאֱמָה גְּדוֹלָה לְהַנּוֹתֵן שֶׁיִתְּפָרֵף בְּכָל הַבְּרִכוֹת, עַל בֶּן לֹא שִׁיף 'שׁוֹנָא מִתְּנּוֹת יַחֲיָה'.

וְזֵהוּ 'נִתּוֹן תַּתֵּן לוֹ וְלֹא יִרַע לְבָרְךָ בַּתְּפִיד לוֹ', מִשְׁעַם 'שׁוֹנָא מִתְּנּוֹת יַחֲיָה', עַל בֶּן רַעַה עֲשֶׂה עִם הַעֲנִי, וְעַל זֶה אָמֵר 'כִּי בְּגַלֵּל הַדְּבַר הַזֶּה יִבְרָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ' וְכִי הָכֵא דִישׁ הַנֶּאֱמָה לְנוֹתֵן אִזּוּ לֹא שִׁיף 'שׁוֹנָא מִתְּנּוֹת יַחֲיָה'.

שְׁבַעֲה שְׁבַעֲה תִסְפֵר לָךְ מַהֲחַל חַרְמֵשׁ בְּקַמָּה
תַּחַל לְסַפֵּר שְׁבַעֲה שְׁבַעֲה (טז טז)

חֲדוּשֵׁי הַגֵּר"י בְּטָאן

רַבֵּי יַעֲקֹב בְּטָאן זצ"ל

מוֹבָא בְּמִדְרָשׁ (ע"י ויק"ר כח, א) 'שְׁבַעֲה שְׁבַעֲה תִסְפֵר לָךְ', אֵימְתִי, בְּזִמְנֵן שֶׁיִשְׂרָאֵל עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם. וְיֵשׁ לְבִאֵר מִדּוֹעַ דְּוָקֵא בְּזִמְנֵן שֶׁיִשְׂרָאֵל עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם גֵּאָמֵר 'תִסְפֵר לָךְ'.

וַיֵּשׁ לְהַקְדִּים אֶת קוּשִׁיַת הָרֵא"ש (פסחים פ"ו ס"ו) שֶׁפְּסוּק אֶחָד אוֹמֵר 'שְׁבַעֲה שְׁבַעֲה תִסְפֵר לָךְ', הֲרִי שֶׁצִּירִיד לְסַפֵּר אַרְבָּעִים וְחָשֶׁע יוֹם, וְפְסוּק אֶחָד אוֹמֵר 'תִסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם' (ויקרא כג טז).

בְּשִׁילָה וְזוֹלָתוֹ, כְּדִי שֶׁתִּקְבַּע אַחַר כֶּף בְּבֵית עוֹלָמִים, וְהוּא הַמָּקוֹם הַקְּבֹוּעַ אֲשֶׁר שָׁם יִשְׁכַּן וְלֹא יִהְיֶה שִׁימַת שָׁם בְּעֶלְמָא, זֶה שְׂאֵמֵר לִשְׁכֵנו תְּדַרְשֵׁי בְּבִאָף שְׁמָה תְּדַרְשֵׁי שְׁיִשְׁכַּן שְׁמוֹ בְּבֵית עוֹלָמִים, כִּי מִשָּׁם לֹא תִזְזוּ עוֹד.

הַפּוֹסוֹק 'תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם' הוּא כְּשֵׁאֵין יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ שֶׁל מָקוֹם וַיִּגְלוּ לַחֹוֶץ לְאַרְצָא, שְׁשָׁם יוֹם טוֹב שְׁנֵי הוּא בְּיוֹם חֲמִשִּׁים וְאַחַד.

(בְּאֵיבוֹת 'מִכּוֹן חֲכָמֵי סַפְרָא' נְחִיבוֹת)

מְנוּשְׂאֵי הַפְּרִשָּׁה מִשְׁכַּן שִׁילָה

כְּלֵי חֲמֵדָה

רַבִּי שְׁמוּאֵל לְאַנְאָדוֹ זצ"ל

הַטַּעַם שֶׁלֹא בַחֵר ה' לִשְׁכֹּן מִיַּד בְּבֵית הַבְּחִירָה

כִּי אִם אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל שְׁכֵטֵיכֶם לְשׁוֹם אֶת שְׁמוֹ שָׁם לִשְׁכֵנו תְּדַרְשׁוּ וּבֵאתָ שְׁמָה (יב ה). וְאַפְשֵׁר שְׂאֵמֵר כִּי אִם אֶל הַמָּקוֹם וְכוּ' עַל מִשְׁכַּן שִׁילָה, שֶׁהִיא עֲרָאֵי מְנוּחָה וְלֹא נִחְלָה עוֹלָמִית כְּמוֹ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְלִזְזָה אָמַר כְּאֵן לְשׁוֹם אֶת שְׁמוֹ שִׁימָה בְּעֶלְמָא לְזַמַּן קְצוּבוֹ, וְלִזְזָה לֹא כְּתִיב כְּאֵן תִּבְתַּב 'בוֹ' שְׂאֵינְגוּ נִבְחַר כָּל כֶּף, בְּיַזְן שְׁסוּפּוֹ לְכֵטֵל [וְכוּי].

אוֹ אָמַר שֶׁיִּשְׂאֵלוּ בְּשִׁילָה עַל בְּנֵינ הַמִּקְדָּשׁ, וְזֶה שְׂאֵמֵר לִשְׁכֵנו שְׁיִשְׁכַּן בְּבֵית עוֹלָמִים, תְּדַרְשׁוּ מֵאֵת ה' בְּשִׁילוֹ. וְזֶה יִהְיֶה טַעַם נִכּוֹן לְמָה לֹא בַחֵר ה' מִתְּחִלָּה בְּבֵית הַבְּחִירָה בְּיַזְן שְׁעֵתִיד לְהִיּוֹת בֵּית ה' וְזֹאת מְנוּחָתוֹ עֲדֵי עַד, אֲלֵא שְׁקִבִיעַת הַקְּדוּשָׁה לְמִטָּה בַּתְּחִלָּתוֹנִים צְרִיכָה לְהִיּוֹת מִמְדַּרְגָּה לְמְדַרְגָּה, 'כִּשְׁחַר נִכּוֹן מִצְאוֹ' (הוֹשַׁע ו א) הַזּוֹרֵחַ מְעַט מְעַט וְהוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נִכּוֹן הַיּוֹם, וְזֶה נִמְשָׁף מִקְלִקוֹל אֲדָם הַרְאִשׁוֹן שֶׁהַגְּבִיר הַטְּמֵאָה בְּעוֹלָם וְעֻלְתָּהּ שְׁכִינַת עֲזוֹ יִתְבַּרֵּךְ לְמַעְלָה וְכִמוֹ שְׂאֵמֵר חו"ל בְּרַבָּה, עַד שְׁמַעַט מְעַט הַזְרִידָה מִרְקִיעַ לְרַקִּיעַ וּבֵאתָ מִשָּׁה וְהוֹרִידָה לְאַרְצָא.

וְהִינְנוּ קָרָא דְיוֹ כְּשִׁחַר נִכּוֹן מִצְאוֹ מִמֶּשׁ, וְעַל זֶה הַצְּרֹף מִתְּחִלָּה לְהַמְשִׁיכָה לְמִטָּה

וַיְדַבֵּר מִטָּה

רַבִּי מִטָּה פֶּאֶלֶק זצ"ל

חֲלוֹק הַשְּׂמִחָה בֵּין שִׁילָה לִירוּשָׁלַיִם

כִּי אִם אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל שְׁכֵטֵיכֶם לְשׁוֹם אֶת שְׁמוֹ שָׁם לִשְׁכֵנו תְּדַרְשׁוּ וּבֵאתָ שְׁמָה וְגו' וְאִכְלַתֶּם שָׁם לְפָנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם וּשְׂמַחְתֶּם כְּכֹל מִשְׁלַח יְדְכֶם (יב ה-ו). וַיֵּשׁ לְדִקְדָּק בְּפּוֹסוֹק "ב דְּמִיָּרִי בִירוּשָׁלַיִם נֶאֱמַר וּשְׂמַחְתֶּם לְפָנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם אַתֶּם וּבְנֵיכֶם וְהִלּוֹי אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֵיכֶם כִּי אֵין לוֹ חֶלֶק וְנִחְלָה אַתְכֶם' וְלֹא נֶאֱמַר וּשְׂמַחְתֶּם 'בְּכֹל מִשְׁלַח יְדְכֶם'.

וְנִרְאָה לִי פְשׁוּט כִּי זֶה וְדֹאֵי שְׁקָשָׁה לוֹ לְשַׁמַּח לְמֵי שְׁבִיתוֹ רִיזָן, כִּי הַבְּרַבָּה הִיא גְרוּמַת אֲדָם הַשְּׂמִחָה, אָמְנָם יְרוּשָׁלַיִם מְקוֹם הַשְּׂמִחָה בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים, וְצַדִּיקִים יִשְׂמְחוּ יַעֲלְצוּ לְפָנֵי ה', גַּם הַעֲנִי שְׁבִישְׂרָאֵל הִיא שְׂמַח וְטוֹב לֵב מְרַב חֲדוּהָ וְתַעֲנוּג קְדוּשַׁת הַמָּקוֹם כְּמוֹ שְׁכֵטוֹב (תְּהִלִּים קכב א) 'שְׂמַחְתִּי בְּאִמְרִים לִי כו'.

וְלִכּוֹן גְּבִי שִׁילָה נֶאֱמַר וּשְׂמַחְתֶּם כְּכֹל מִשְׁלַח יְדְכֶם אֲשֶׁר בְּרַבָּה ה', אָבֵל בִּירוּשָׁלַיִם נֶאֱמַר עֲבַדְכֶם וְאִמְחִיתֶם

וְהִלּוֹי כִּי אֵין לוֹ חֶלֶק כו', כְּלוּמַר הֵגַם שְׂאֵין לוֹ חֶלֶק וְנִחְלָה מִכָּל מְקוֹם יִהְיֶה שְׂמַח וְטוֹב לֵב, וְלִשׁוֹן 'כִּי' פְּרוּשׁוֹ כְּעֵין שְׂפָרֵשׁ רַמְבַּ"ן פְּרִשַׁת בְּשִׁלַח בְּפּוֹסוֹק (שְׁמוֹת יג יז) 'כִּי קְרוֹב הוּא', עֵין שָׁם.

אֲזַנִּים לְתוֹרָה

רבי זלמן סורוצקין זצ"ל

עשית משכן בשלה במקום צמידת אהלו ומזבחו של אברהם אבינו

לשכנו תדרשו וקאת שמה. 'לשכנו תדרשו' זה משפן שילה. רש"י. בחירת ריבויים למקום המקדש היתה על פי מה שענה ה' באש מן השמים לידו בשעת המגפה בגרן ארונה היבסי. על פי גר הנביא, אכל למה בחרו בני ישראל את שילה לבנות שמה בית לשם ה'.

והנה לא גלה הקב"ה את מקום המקדש בתורה כדי שלא יריבו השבטים זה עם זה בעד מקום המקדש, ולמה לא רבו על מקום בית ה' אשר בשילה, ולא דמי לגלגל, ששם היתה המחנה ואי אפשר היה להצמיד את המשפן במקום אחר, וכן לא הקפידו על נוב וגבעון, שהצמידו שם רק המשפן שבמדבר, וארון ה' לא היה אז באהל מועד, רק המזבח והשלחן, ומזה שהתרו אז הבמות, ולנוב וגבעון קראו רק 'במה גדולה' ידעו הכל כי זה רק לפי שעה, אבל בשלה בנו בית אבנים, והיה לבית ה' בשילה כמעט כל דיני בית המקדש שבירושלים, ולמה בחרו בני ישראל בשילה באין מערער, ובאמור (יהושע יח) 'ויקהלו כל עדת בני ישראל שילה וישפניו שם את אהל מועד', והיא קושיא עצומה, ולא ראיתי מי שיבדור מזה.

והנראה לי על פי האמור בספרנו הדעה והדבור (ח"א דרוש יז), שהאהל שנטע אברהם מקדם לבית אל ויט אהלה בית אל מים והעי מקדם ויבן שם מזבח לה' ויקרא בשם ה' (בראשית יב ח) לא היה אהל פשוט לשבת בו, אלא ללמד בו את בני האדם דעת ה' ויקרא בשם ה', ובנה אצלו מזבח, והאהל והמזבח יחדיו היו 'תמים' למעלה כעין קדשת

אהל מועד [וכו']. והבאנו שם דברי הפנים יפות פרשת לך, שהאבות בנו שבע מזבחות ויבנגדו בנו בני ישראל שבע מזבחות, והמזבח השני הזה, שבנה אברהם אבינו אצל האהל 'בין בית אל ובין העי', היה כנגד משפן שלה, ולא עוד אלא שמשפן שלה נבנה על אותו המקום, שעמד עליו המזבח של אברהם אבינו, כי שילה נמצאת אצל בית אל (שופטים כא יט).

ולפיכך אני אומר, שמפני שאברהם אבינו קדש את המקום הזה ולמד שם את בני האדם דעת ה', והיה דבר זה מקבל באמתנו, לפיכך, טרם שבחר ה' את המקום לבית עולמים בהר המוריה, שעמד שם אברהם אבינו את יצחק בנו, בחרו בני ישראל פה אחד את שילה למקום מנוחת האהל בית ה', עד אשר יהיה לרצון לפני ה' לגלות את מקום בית המקדש [וכו'].

וזה שנאמר בחרבן שילה (תהלים עח ט) 'ויטש משפן שלו אהל שפן באדם', ונדחקו המפרשים לבאר את התאר למשפן שלו 'אהל שפן באדם'. ובארנו שם בארפה, ש'אדם' משמש לפעמים תאר לאברהם, שנקרא 'האדם הגדול בענקים', וממנו רצה הקב"ה לברא את האדם, אלא שרצה, שאברהם יתקן מה שאדם הראשון קלקל (ילקוט' יהושע רמז כג), וכן נאמר שבני ישראל עברו את הירדן 'הרחק מאדם העיר' (יהושע ג טז), ודרשו (ילקוט' שם רמז טו), שעברו אותו בוכותו של אברהם אבינו הנקרא 'אדם'. וזה שמקונו דוד על חרבן שלו ואומר 'ויטש משפן שלו', ולא סתם מקום של האהל מועד, כמו לגלגל, נוב וגבעון, אלא הרים ולא חמל 'אהל שפן באדם', שהשרה שם שכינתו עוד מימי 'האדם הגדול בענקים', מימי אברהם עברו, שקרא שם בשם ה'.

נמצא שהאמור פאן לשכנו תדרשו מרמז על המקום שיבנו את בית ה', את המשפן

שמן, ואיתא בפרקי אבות (פ"ה מ"ה) דאָחד מעשרה נסים שנעשו לאבותינו לבית המקדש הוא שלא הסריח בשר הקדש מעולם, ולכך לעיל קאי על משפן שילה דאם יקריבו 'מבחר' שהוא בשר שמן סריח, דבמשפן שילה לא היה זה הנס כלל, ולכך באמת היו מקריבין בהמות כחושות, אבל פאן דמשפתי קרא בבית עולמים, ובאמת היו יכולין להקריב אפלו בשר שמן, ולכך פתיב כל מבחר נדריכם הינו בהמות שמנות וטובות.

דרש משה

רבי משה פיננשטיין זצ"ל

לא זכו לעבודה שלמה ומלאה עד שנהו כל העם אחרי ה'

והיה המקום אשר יבחר ה' אלהיכם בו לשכון שמו שם שמה תביאו את כל אשר אנכי מצוה אתכם עולתיכם וזבחיכם מעשרתיכם ותרמת ידכם וכל מבחר נדריכם אשר תדרו לה' (יב יא). לעיל פתיב (יב ה) 'לשום שמו שם' ופרש רש"י דלעיל מיירי במשפן שילה וכאן מיירי בבית עולמים.

ונראה משום דאף שהיו גדולי עולם יהושע ואליעזר ופנחס שהשפיעו על כל הדור אבל עלולים היו בני הדור לחטא, כפי שאיתא בריש שופטים שבימי השופט היו עובדים את ה' ואחרי מות השופט נתקלקלו, וכן לא זכו למקדש שתהיה עבודתם שלמה ומלאה, ורק בימי שמואל דוד ושלמה שאז נהו כל העם לעבד את ה' במפרש בקרא דשמואל (א' ז ב), לכן זכו למקדש שגשגה עבודתן שלמה ומלאה.

בית טרם שיגלה ה' את המקום התמיד לשום את שמו שם, והינו שידרשו וימצאו את המקום אשר שכן פכו ה' שמה, והינו באהל אברהם אשר בשילה.

תפארת יהונתן

רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל

הקרכת בהמות כחושות בשילה

והיה המקום אשר יבחר ה' אלהיכם בו לשכון שמו שם שמה תביאו את כל אשר אנכי מצוה אתכם עולתיכם וזבחיכם מעשרתיכם ותרמת ידכם וכל מבחר נדריכם אשר תדרו לה' (יב יא). לעיל פתיב (יב ה) 'לשום שמו שם' ופרש רש"י דלעיל מיירי במשפן שילה וכאן מיירי בבית עולמים.

והא דשנה הלשון, נראה הפרוש 'לשפן' קרוי על שם משפן שנתמשפן, דהא כשהחריב הקב"ה את בית המקדש נתמשפן אזי חצי השם שלו לבנות את בית הבחירה, ולכך בזמן הנה אין משתמשין רק בחצי שם הינו שם י"ה, אבל ו"ה נתמשפן עד שיבנה בית מקדשינו במהרה בימינו, ואז יהיה השם שלם כבתחלה, ואם פן הוי לשכון שמו עבור השם דהינו לבנות בית הבחירה, אבל לעיל מיירי במשפן שילה דלא שוף זה כלל לכך פתיב 'לשום שמו' [וכו'].

ועתה אבאר הפסוק, דלעיל בפסוק דאירי במשפן שילה לא פתיב כלל וכל מבחר נדריכם, רק פי אם דמיירי בבית עולמים, דהנה ידוע מה שכתבו חכמי הפילוסופים שבשר שמנה ממהר יותר להסריח מבשר פחוש, ואיתא במפרשים ד'מבחר' הינו בשר

מעשי צדיקים

אחר פטירתו מנו ראשי הקהלה שוחט אחר במקומו, לא עברו ימים מועטים והגוי שהיה דר בשכנות לבית השחיטה, הגיע בקהלה לרבני העיר ושח להם לפי תמו שהשוחט הקדש אינו עושה עבודתו באמונה, באשר הוא משתמש במים בבאו לנקות ולצחצח את החלף, סכין השחיטה.

התפלאו הרבנים ולא הבינו דבריו, עד שבאר להם הגוי כי מאז ומתמיד, היה רואה את רבי משה לייזר מנקה את החלף על ידי דמעות רותחות שהיו זולגות מעיניו, כשהוא מתחנן ומבקש שלא יכשל בשחיטתו, לבל יגרם חלילה להאכיל טרפות לישראל. (מפי ספרים וסופרים)

ובערת הרע מקרבך (י ג)

בתוך ביתו, מקפיד היה הרה"ק רבי ישכר דב מבעלזא זיע"א, בשבע עינים על בגדי בנותיו, שיהיו על טהרת הקדש, כל מלבוש חדש שתפרו להן, עבר תחת שבט בקרתו.

בליל הפסח לפני הסדר כאשר חלק רבי ישכר דב אגוזים לתינוקות, הבחין בילדה שלא לבשה סינר כנהוג, הרבי מאן לחלק לה אגוזים, היא נאלצה לסור לביתה וללבש סינר, כאשר הרבי ממתין לה עד שובה.

יום אחד נודע לרבי כי אחת מבנות משפחתו רכשה שמלה חדשה שלא היתה לרצונו, מיד דרש שיביאו לפניו את השמלה, וצוה על משמשו, "משה איסר, צא אל המרפסת

ובחית מבקרך ומצאנך אשר נתן ה' לך באשר צויתך ואכלת בשעריך בכל אנת נפשך (יב כא)

לצהר פרנסתו, שמש החסיד המפלא רבי משה לייזר ז"ל, שנמנה על חסידיו הרה"ק הצמח צדיק מוויז'ניץ זיע"א, כשוחט ממחה בעיר וישווא.

פעם בא לפניו אברך בן טובים, ברצותו להבחן על הלכות שחיטה ולקבל ממנו כתב סמיכה. קבלו רבי משה במאור פנים, וכינו שגגיע אליו לפנות ערב, כבדו בסעודה דשנה, אחר הציע עבורו משה נוחה, הזמינו לנחם קמעה מטרח הדרך, ולמחרת יבחן אותו כחפצו.

שמח הלה על ההצעה הנדיבה, השביע את נפשו, ועלה על משכבו. אך כיון ששמעו של החסיד הלה לפניו כבעל מדרגה וכן עליה, השתוקק לעקב אחריו ולראות את סדר עבודתו בקדש, וגמר בדעתו שלא לתת תנומה לעפעפיו כל אותו הלילה.

הבחין האורח ברבי משה לייזר העולה על יצועו, ועושה את עצמו כישן. לאחר כמחצית השעה בהיותו סבור שהאורח כבר נרדם, ירד ממשנתו, והחל ללמד בהתלהבות. במשך כל הלילה למד, לפנות בקר פנה למשתו, ונרדם לזמן מה, ובשעה מאחרת העיר את אורחו בחפזה, והלה עמו לתפלת שחרית.

אחר התפלה כבד את האורח בפת שחרית, ואז הזמינו להבחן על הלכות שחיטה. אך מה רבה היתה הפתעתו כאשר האברך אמר לו שהוא חוזר בו מבקשתו, ואינו רוצה לשמש כשוחט, אחר שבלילה האחרון ראה במו עיניו כיצד שוחט צריך להתנהג, והוא אינו נוגע בשולי אדירתו.

את העליות, שיתן עליה לאורחו, לפי שהוא אדם חשוב. שאלו השוחט לשמו, והוא ענה, "יחזקאל שרגא בן מורה מורנו הרב חיים".

הרים השוחט קולו וקרא בזלזול, "כל פאלאק, נהיה היום מורה מורנו", וקראו לתורה בשמו, ורק אמר "בן החבר ר' חיים". לעת ערב ארז הרבי חפציו, כדי להמשיך בנסיעתו לקאשוי, בה התגוררו חסידי צאנז, שהשתוקקו לבקורו.

משהגיעה לאזני ראש הקהל הידיעה, פי הרה"ק משינאנא מתעתד לשבות בקאשוי, נסע אף הוא לעיר זו, כשהוא מציע לאורחו האלמוני להצטרף אליו, וגם השוחט נסע לקאשוי להסתופף בצל הרבי המקורסם.

בהגיעם לקרבת קאשוי, כבר יצאו אנשי העיר להקביל פני רבי יחזקאל, אז נתודע הסוד, ראש הקהל שש ושמה, על שהיתה לו הזכות לארח אורח נעלה כזה בביתו, ואלו השוחט, נפל לרגלי הרבי לפיסו, בכה על פי לא ידע את זהותו לכן לא כבדו כנאות.

גער בו הרה"ק משינאנא באמרו, וכי אם אין זה הרב משינאנא, אין מכניסים אורח, אחר הוסיף לאמר, לו הייתי רב בעירך, הייתי נמנע מלאכל משחיטתך, זאת על יסוד דברי האור החיים הקדוש בפרשת עיר הנדחת על הפסוק 'ונתן לך רחמים ורחמך', המבאר "מצות הבוור להרג כל בני העיר, לא יוליד בלב האדם מדת אכזריות, כי המצוה מגינה שלא ישפיעו עליו המעשים האכזריים".

כמו כן אף בשחיטת בעלי החיים, לולא היתה זו מצות הבוור ית"ש, היתה מולידה מדת אכזריות בלב האדם, ורק המצוה מגינה עליו, ובאם לאו, אזי שחיטתו פגומה, כי היא ממדת אכזריות, ומשפיע עליו לא

וקרע את השמלה לגזרים, שלא ישאר ממנה שריד ופליט, כדי לקיים מצות 'ובערת הרע מקרבך'.

יהודים צובאים על דלתות ביתי, ומוסרים לי את פרוטותיהם האחרונות, לא למען שמלות כאלה". (אדמורי בעלזא)

ונתן לך רחמים ורחמך והרבך כאשר נשבע לאבותיך (יג יח)

בעת מסעותיו ממקום למקום, נוהג הנה הרה"ק **רבי יחזקאל משינאנא** זיע"א להסתיר את עצמו ואת זהותו.

פעם הזדמן בערב תשעה באב לעירה שעגא הסמוכה לקאשוי, בה התגוררו היהודים בימי קדם, עוד בעת שהיתה אסורה עליהם הישיבה בקאשוי. ובאשר המנהג אז הנה שהשוחטים בכל עיר ועיר היו מכניסי אורחים, פנה רבי יחזקאל אל בית השוחט בבקשה להתאכסן בביתו.

בראותו לפניו יהודי בלבוש פולני, "פאלאק", כפי כנוים של יהודי פולין וגליצא כפי יהודי הונגריה, סרב השוחט להכניסו לביתו, והראהו על בית ראש הקהל דשם. ראש הקהל קבלו בסבר פנים יפות, הכין לו סעודה לאכל, וכן פסא, שלחן ומנורה, וכל צרכיו.

בבקר כשבקש ראש הקהל ללכת לתפלה, הביט בעד חור הדלת לראות מעשי אורחו, וראה שהרה"ק משינאנא נצב דבוק במחשבותיו ליד השלחן, הוא העז ונכנס לתוך כדי לקרא לתפלה, והבחין שהמטה מצעת נדאתמול.

הבין ראש הקהל שהאורח לא עלה כלל על יצועו בלילה, ידע שהוא איש רם מעלה, ובעת קריאת התורה אמר לשוחט שהיה מכריז

רק החלוק הוא שבִּבְּקוּקָה, הֵיוּ מְקַרְבִּין אֶת לְבָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהֶם שְׁבַשְׁמִים, וְאֵלוּ בְּרֵאדוּשִׁיץ, הֵיוּ מְקַרְבִּין אֶת אַבְיָהֶם שְׁבַשְׁמִים לְתוֹךְ לֶבֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. (מאיר עיני הגולה)

אֶת זֶה תֹאכְלוּ מִכָּל אֲשֶׁר בְּמִים כָּל אֲשֶׁר לוֹ סַנְפִּיר וְסַשְׁקֻשֶׁת (יד ט)
בְּמַהֲלָךְ: מִסְעוּתָיו, עֶשֶׂה הַרְהֵ"ק רַבִּי יְהוּדָה צְבִי מִסְטֵעֶרְטִין זִיע"א אֶת הַשְּׁבִת בְּקֵאלִיב, בְּמַחְצַת הַרְהֵ"ק רַבִּי יִצְחָק אֵיזִיק מִקֵּאלִיב זִיע"א.

בְּעֶרְבֵי: שְׁבֵת הַבְּחִין רַבִּי יִצְחָק אֵיזִיק בְּעֶרְל הַמְּחִזֵּק דָּג בְּגִדוֹ, וּפְנִי מוֹעֲדוֹת לְבֵית הַצְּדִיק, הַצִּיץ עָלָיו הַרְהֵ"ק מִסְטֵעֶרְטִין, וְחִזָּה בְּרוּחַ קָדְשׁוֹ כִּי נִתְגַּלְגֵּלָה בְּתוֹךְ הַדָּג נִשְׁמָה, הַמְּצַפָּה לְתַקוּנָה וְעַלְיָתָהּ.

רַבִּי יְהוּדָה צְבִי הַשְּׁתוֹקֵק מֵאֵד לְקוּנָתוֹ, וְגַמְר אֹמֵר כִּי בְעֶסֶק הַמְּלִיחָה וְהַבְּשׂוּל לְכַבּוֹד שְׁבֵת תְּקַבֵּל הַנְּפֹשׁ תְּקוּנָה הַשְּׁלָם, אֲלֵא שֶׁהַרְהֵ"ק מִקֵּאלִיב תְּפַס מַחְשַׁבְתּוֹ, וּבְקֶשׁ הַיְמִנּוּ שֶׁהוּא יִתְעַסֵּק עִם הַדָּג בְּעֶצְמוֹ.

בֵּיתוֹ שֶׁל הַצְּדִיק הֵיךְ קֶטֶן וְדָל, וְדַחַק הַמְּקוּם לֹא הִנִּיחוֹ לְחֹשֶׁב מַחְשְׁבוֹתָיו הַטְּהוֹרוֹת, כְּנִוְתָיו נִתְבַּלְבְּלוּ, וְהוּא מְסַר אֶת הַכְּנַת הַדָּג הַמִּיחָד לְבְנֵי בֵּיתוֹ.

בְּלִיל שְׁבֵת קֹדֶשׁ הַעֲמִיד הַרְבִּי מִקֵּאלִיב כְּסֵא לְכַבּוֹד הָאוֹרֵחַ רַבִּי יְהוּדָה צְבִי, כְּסֵא מִיחָד שְׁעוֹד יֹשֵׁב עָלָיו הַרְהֵ"ק רַבִּי לִיב שְׁרָה"ס זִיע"א, רַבִּי אֵיזִיק חִלַּק שִׁירִיִּים מֵהַדָּג לְכָל הַמְּסִבִּים, אֲךָ כְּאֲשֶׁר הִגִּישׁ לְפָנָיו הַרְבִּי מִסְטֵעֶרְטִין מֵאוֹתוֹ הַדָּג, הוּא נִמְנַע מִלְּאֲכָלוֹ.

הַחֵל רַבִּי אֵיזִיק לְהַתְּעַמֵּק בִּיחוּדִים, וְרָאָה שֶׁעֲבוּדָה קִשָּׁה הִיא לְתַסּוֹן אֶת נֶפֶשׁ הַגְּלִגּוּל, הַפְּטִיר וְאָמַר, הַצְּדִיק אֲתֶכֶם רַבִּי יוֹדָא

טוֹב, לְכֹן נִצְרָךְ הַשׁוֹחֵט בְּיוֹתֵר לְעוֹרֵךְ בְּקַרְבּוֹ מִדַּת רַחֲמָנוּת, עַל יְדֵי הַכְּנַסַת אוֹרְחִים וְכַדוּמָה. (שיחתן של עבדי אבות)

בְּנִים אַתֶּם לָהּ אֱלֻכִים לֹא תִתְגַּדְדוּ (יד א)
סִפֵּר ר' מִנְדֵּל פִּירֶשְׁטֵנְבֵּרְג ז"ל מְלוּדָז, שֶׁשְּׁמַע מִמְלַמְדוֹ שֶׁהָיָה בְּצַעֲרֵירוֹתוֹ מַחְסִידֵי קוֹצֵק, וְלֵאחֶר פְּטִירַת רַבּוֹ הַרְהֵ"ק רַבִּי מְנַחֵם מִנְדֵּל מִקוֹצֵק זִיע"א, נָסַע אֶל מִמְשִׁיף דָּרְכוֹ הַרְהֵ"ק הַחֲדוּשִׁי הַרִי"ם זִיע"א.

בְּשָׁנִים בְּהוֹ הָיָה הַמְּלַמֵּד סְמוּךְ עַל שְׁלַחַן חוֹתְנוֹ שֶׁהָיָה מַחְסִידֵי רֵאדוּשִׁיץ, וְהַתְּגוֹרֵר בְּעִיר וְאוֹרְשָׁא, פְּרָצָה מְרִיבָה בֵּינוֹ לְבִין חֲמִיו, וְהַתְּעַרְבוֹ בְּנֵי אָדָם לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם בֵּינֵיהֶם, אֲךָ הַדְּבָר לֹא עָלָה בְּיָדָם.

לְבִסוּף הַכְּרַח חֲמִיו לְלַקֵּת עִמוֹ אֶל בֵּית הַחֲדוּשִׁי הַרִי"ם שֶׁהָיָה דָר אוֹתָהּ עַת בְּוֹאֵרְשָׁא, כְּדִי שִׁיתְעַרֵּב בְּעִנְיָו, לְמַעַן יִשׁוּבוּ הַשְּׁלוֹם וְהַשְּׁלוֹה לְשִׁרּוֹר בְּמַשְׁכְּנֹתָם.

בְּבֹא חֲמִיו לְפָנָיו הַחֲדוּשִׁי הַרִי"ם, צָוָה לְהַבִּיא כְּסֵא עֲבוּרוֹ, וְכַבְּדוֹ שִׁישֵׁב, הַחֵל לְשׁוֹחֵחַ עִמוֹ, וּמִשְׁרָאָה כִּי הֵנוּ מֵילָא וְגִדּוּשׁ בְּתוֹרָה וּבְחִסְדִּיּוֹת כְּבִדְהוֹ מֵאֵד, וּשְׁאָלוֹ לְאַיְזָה צְדִיק הוּא נוֹסַע. עָנָהוּ, שֶׁהַסְּתוּפָף בְּעֶבֶר בְּצַל קָדְשׁוֹ שֶׁל הַרְהֵ"ק רַבִּי יִשְׁכָּר בְּעַר מֵרֵאדוּשִׁיץ זִיע"א, וּמַעַת פְּטִירָתוֹ אֵינְנוּ נוֹסַע עוֹד לְצְדִיק אַחֵר.

בְּקִט הַחֲדוּשִׁי הַרִי"ם שִׁיִּסְפֵּר לוֹ מֵאוֹרְחוֹת צְדִיקִים שֶׁרָאָה אֲצֵל רַבּוֹ זֶה, וְהוּא נִעְנָה וְסִפֵּר עֲנִינִים מִפְּלֵאִים, אֲשֶׁר הִרְטִיטוּ אֶת לֵב הַחֲדוּשִׁי הַרִי"ם.

בְּסִיּוּם הַשִּׁיחָה אָמַר הַחֲדוּשִׁי הַרִי"ם, "הַעוֹלָם סוֹבְרִים שְׁכַבְכֹּל הֵיחָה בֵּין קוֹצֵק לְרֵאדוּשִׁיץ אֵיזוֹ מַחְלָקָת, אֲבָל טוֹעִים הֵם טְעוֹת גְּדוֹלָה, לֹא הֵיחָה בֵּינֵיהֶם כָּל שְׁנָאָה.

בכל נימי נפשו, אשר זכה עוד להסתופף בצלו של הרה"ק רבי ישכר דב מבעלזא זיע"א, ולאחר הסתלקותו היה מהבאים לחסות בצל בנו, הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א.

הוא ספר מעשה מפלא דהוה בדידיה, לפני המלחמה העולמית השנייה, בשנים בהן התגורר בפולין, והיה סוחר בעסקי הטקסטיל באפן רשמי ומסדר, גם מבחינת שלטונות המס המקומיים. יום אחד עמד בפני פתוי רציני, נכשל, ונתפס במעשה של הונאת שלטונות המס.

הוא הזמן למשפט, ועד להעמדתו לדיון התגלגלה לידיו עסקה חדשה, הוא השתוקק לקבל ברכת הצלחה מהרבי, אף בש לספר על כשלונו ומצוקתו, בסתר לבו קנה שברכת הרבי להצלחה, תחול גם על המשפט.

בעת פרדתו, הורה הרבי, אם נקריית לך הזדמנות להיטיב עם מאן דהוא, אל תשל ראש בכף, אפלו לנכרי בשוק. ר' אברהם יצא לדרך, כשדברי הצדיק נתפסים בעיניו כגבוהים מהבנתו הדלה, אך ההוראה הברורה לא הותירה לו מקום לספקות.

בתחנת הרפכת ראה אשה נכריה מתהלכת מטודת אנה ואנה, תוך חפוש דבר מה. חזקה עליו מצות הרבי, והוא נגש אליה ובקש לסייע בידה. בתחלה דחתהו מכל וכל, אבל משחזקה עליו ההוראה שקבל, והפציר בה שתעזר בו, גאותה ותנתה לפניו את מצוקתה.

"אבדתי" או שגנבו לי את תיקי, ואין לי אפשרות לשוב לביתי, המינימום שאני זקוקה לו, זה עשרים וחמש ריניש, עבור הוצאות הדרך". מיד שלף את הכסף ועוד הוסיף עליו, ופטרה לשלום.

הערש, גלגול הדג היה למדן, אלא שגאותו ורמות רוחו מעכבים תקונו. מיד הורה להוריד מהשלחן את הדג, והביאו אחרים במקומו. (צדיק מה פעל)

כל צפור שהיה תאכלו (יד יא)

הזדמן הרה"ק הייטב לב זיע"א, לשבת קדש לעיר אינטערדאם, בה הכינו לכבודו את כל סעודות השבת. המרק לכבוד סעודת ליל שבת קדש, בשל למענו עם בשר עוף, יעו ידעו הכל כי הוא מקפיד שלא לאכל בשר בהמה.

בליל שבת קדש, כאשר הגישו לפניו הצלחת עם המרק, נטל את הכף והגיס בקערה אנה ואנה, אך מיד סלק את ידיו הקדושות מהכף, דחה את הצלחת מעל פניו, ולא אבה לטעם ממנה.

הדבר היה לפלא, חקרו ודרשו, עד שנתברר כי אחת מן השכנות בדקה את המרק אחר בשולו, ולא נראו בעיניה מראהו וצבעו כראוי, הלכה ועשתה מעשה, הניחה בתוך הקדרה חתיכת שמן מבשר בהמה, להתקין לו מראה הגון.

אז הבינו הכל למפרע, מפני מה לא רצה הייטב לב שנושמו בפרישתו המיחדת מאכילת בשר בהמה, לטעם מהמרק וסלקו מעל פניו, כיון שהרגיש בדבר, ורצון יראיו יעשה. (מדולת יהושע)

כי ה' אלקיך ברכך כאשר דבר לך והעבדת גוים רבים ואתה לא תעבט (טו ו)

מיסירי שכונת נוה אחיעזר בבני ברק היה ר' אברהם למפל ז"ל, חסיד בעלזא

ענהו רבי יעקב, אינני מבין, עומד אני ותוהו, שפל כמני, מה לו ולמצוה פה רוממה, ואלו אתה בא והופך פני הדברים, אומר על המצוה שכבכול היא השפלה, ועלי שאני הוא הגדול, אַתְּמָהּ. (הצדיק השותק)

כי פתח תפתח את ידך לו והעבט תעביטנו די מחסרו
אשר יחסר לו (טו ח)

באחת הפעמים, אחר שהעניק הרה"ק רבי שלמה **מבאבוב** זיע"א לקבצן גתינה הגונה כדרך בקדש, העיר מקרבו כי קבצן זה ידוע ומפורסם לכל כמי שמתפרנס בכבוד, ורק ברמאות הוא בא ומקבץ נדבות.

הטיב רבי שלמה בתרעמת מה, הגם כי אתה תמנע ידך מלתת נדבה למאה עניים, מחשש פן ואולי יש בהם רמאי אחד המרמה את הדברים ובאמת הוא עשיר, אני להפך, אתו בשמחה למאה קבצנים, מחשש פן ואולי יש ביניהם ולו אחד, שהוא עני מרוד שחיבים לפרנסו.

כל ימיו, מפרסם היה רבי שלמה בגדל חסדו ובצדקת פירונו, והשתדל לנהג כן בעקבות זקנו הדגול, הרה"ק **הדברי חיים** זיע"א.

באחד השיחים ספר רבי שלמה, כי מעודו לא הבין מה צריך יש בממון, עד שראה כתוב במחזור מעל התבות הגדולות 'תשובה, תפלה, צדקה', 'צום, קול, ממון', מזה הבין, כי גם הממון, צריך גבוה יש בו.

דורש היה על הפסוק 'כי פתח תפתח את ידך לו והעבט תעביטנו די מחסרו אשר יחסר לו', בדקדוקו על כפל הלשונות, 'כי מדרך העולם, הנותן צדקה לעני ומחזיקו, או המלוה מעות לעני, ואחרי כן נודע לו כי אותו עני נתן מאשר קבל מידיו לעני אחר,

משוקשה לתאם עמו את השבת הסכום והוא סרב, התרגשה האשה מאד מטוב לבו, שלפה כרטיס בקור מהדר במיוחד עם פרטיה האישיים, עליו נכתב כי היא משמשת כשופטת בבית המשפט הגדול אשר בעיר למברג. ר' אברהם לא יחס לדבר כל חשיבות, תחב את הכרטיס לכיסו, ופנה לדרך.

כשהגיעה הזמנה עם מועד וימקום המשפט בלמברג, כבר התנוצצה הישועה המתקרבת, בבוא היום התיצב מול שלשה שופטים, שני גברים ואשה, השנים היו בעד הרשעתו, והיא התנגדה ובקשה לומר מספר מלות סכום.

אז גוללה השופטת את ספור המעשה בתחנת הרכבת, והודיעה שהיא היתה האשה שנגזרה על ידו, "איני מאמינה", קראה, "שמיישהו שכול בכזו קלות לותר על כסף לטובת מישהו שאינו מכיר ואינו מגני עמו, חשוד במעשה רמאות.

גם אם נכון הדבר, ככל הנראה זהו כשל חד פעמי הראוי להתחשבות", כך סכמה השופטת את גמולה, מדוע אינה מצדדת בהרשעתו. שני השופטים הנוספים הצטרפו לעמדתה, וזכוהו במקום. (נצנצת המן)

כי יהיה כן אביון מאחד אחיד באחד שיעריך בארץ אשר ה' אלוקיה נתן לך לא תאמץ את לבבך ולא תקפץ את ידך מאחיד האביון (טו ז)

בענין הצדקה, היה הרה"ק רבי יעקב יהודה מנדרזין זיע"א פרוץ גדול מאין כמותו, אף מקרביו הגדולים התקשו להבין, מנין לו מעות פה רבות, לתרם לעניים.

כל ימיו הרבה לנדד בנכר, ולאסוף כספים עבור צרכי צדקה, פעם שאלו אחד ממקרביו, "מדוע כה משפיל מר את עצמו לצורך הצדקה."

לחכו, כדי לשבר את רעבוננו ולהעניק לו 'די מחסורו אשר יחסר לו'.

קף גם כשחלף הרבי בשוק מחנה יהודה, נתן תוף כדי הלוחו מעות לכו לניתו, בכו קנה מאכלים, וביאם לאשה עניה מרודה שישיבה בצדי הרחוב, כשהיא מקבצת נדבות מהעוברים ושבים. (פאר ישראל)

וּשְׂמַחַת לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲתָה וּבְנֶךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וְאִמְתֶּךָ וְהַלְוֵי אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ וְהַגֵּר וְהַיִּתּוֹם וְהָאֵלְמָנָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ (טו יא)

הזיהירות בכבוד האלמנות היו אצלו פרשיה מפלגה בפני עצמה. פחד רבי שלום שבדרון זצ"ל ביותר, חשש פו גרם בעטיו צער ולו הקטן ביותר לאלמנה, ומאידך, שש על כל הזדמנות להרנין לב אלמנה.

כשהתארח אצלנו בליל הסדר באמריקה, מספר רבי פסח קראהו, חל ליל יום טוב באותה שנה במוצאי שבת. תחלת הסדר התעכבה עקב ההכנות שמתרות רק אחרי צאת השבת, ר' שלום חזר מבית הכנסת, והמתין בסבלנות חביבה כדרכו, עד שאמי האלמנה תסים את הכנותיה.

כשהנכל היה ערוך ומזמן, התישב ר' שלום לערוך את הסדר כשכל המשפחה, אחים, אחיות ונכדים קטנים וגדולים, יושבים סביב. ידעתי, אומר הרב קראהו ומגיע לעקרו של מעשה, ידעתי שר' שלום שבדרון מקפיד עד מאד לאכל אפיקומן קדם חצות, והאצתי בצעירי הצאן שימעטו בווארטים על ההגדה, וימירו להגיש את הסעודה, ולסיימה קדם חצות.

האצתי גם באמי שתמהר, אך ר' שלום הבחין בהערותי ונעץ בי עינים חמורות סבר,

או שההלואה היתה לצורך חבירו הנצרך לה, ירע בעיניו, ואמר לאמר, הלא רק לך נתתי, אם אינך נצרך, למה זה לקחת מאשר לי.

אבל באמת בלא דעת ידבר האיש ההוא, כי הלא גם העני רוצה לקיים מצות צדקה, ומה לי אם נותן לו מעות לקנות תפלין או לקיים מצות צדקה, כי מצוה זו חסרה לו כמצוה זו, ומאי בינייהו, כמאמרם ז"ל (גיתין ז:), 'אפלו עני המתפרנס מן הצדקה, יעשה צדקה'.

לזה למדתנו התורה הקדושה, 'פתח תפתח את דך לו', שתפתח את דך לו, באפן כזה שגם הוא יוכל לפתח את ידו ולקיים מצות צדקה, 'העבט תעביטנו', תעביט לו שיוכל אף הוא להעביט לחברו, 'די מחסורו אשר יחסר לו'.

הלא זה בעקר מה שחסר לו, והוא דואג ומצפה 'מתי תבוא לדי ואקומנה', ובכך שאתה זוכה וממלא חסרונו, אין לך צדקה גדולה מזו. (עלים לתרופה על פי מדושת ציון)

די מחסורו אשר יחסר לו (טו ח)

תוף כדי הלוחו של הרה"ק **הבית ישראל** זיע"א ברחוב ירושלמי עם מלוהו, בצדקרי היום, עלה באזניו מאחד הבתים קול גניחות.

נחרד הרבי, ושלח את בן ליתו שיברר מה פשרן, שב השלית, וספר שמצא בבית קשיש החי בבדידות. לשאלתו, הסביר הלה, כי בננו המבגר נוהג להביא עבורו ארוחת צהרים מדי יום ביומו, אף היום בשש הבן לבוא, והרעב מציק לו עד מאד.

אמר הרבי לשליחו שיברר מהו המאכל החביב ביותר על אותו זקן, וכשהמסכן שאל 'פתה עם פלאפל', נתן הרבי ביד בן ליתו מעות, למען קנה עבורו את המזון הערב

את הימים הנוראים, אף כשעבר לתן שלום לפני החוזה, צוה עליו הרבי במפגיע שישוב על עקבותיו, ויסע מיד לביתו.

חשב האיש בדעתו אולי לא הבין פונת רבו, והחליט להתראות בשנית בפני הרבי, והיה אם יאמר לו הרבי שנית שישוב לביתו, יבין שזהו רצונו. ואכן בא שוב לפני רבו, אשר שאלו בראותו, "אתה עדיו נמצא פה".

משראה החסיד שרצון הרבי שישע לביתו, נתמלא בצער אף בלית בררה שם דרכו לשוב אל ביתו, בדרך נטה ארח ללון בבית הארחה, בה פגע באחוזת מרעים חסידים אשר שמו פניהם לנסע אל הרבי מלובלין, שתנו לחיים, ורקדו בשמחה גדולה.

החסיד שהתארח במקום, הצטרף אליהם לקודם, ומששמח שמחה גדולה, יעצוהו החסידים לחזר לרבי, והוא עשה כדבריהם. משראהו הרבי מלובלין שמח עמו מאד, ואמר, "מה שחסידים יכולים לפעל על ידי שמחה, אפלו צדיק אינו יכול".

אחר באר פשר הדבר אשר היה לפניו, כי ראה שעל החסיד הזה נגזר למות רח"ל, לכן שלחחו מעל פניו, כי לא רצה שתשבת שמחת יום טוב אם ימות בהצרו הקדושה, אבל השמחה העצומה גרמה שיקרע הגזר דין שכבר היה אחר חתום, והחסיד זכה לחיים ארכים, כי אפשר להפוך הכל לטובה ולברכה, בזכות השמחה. (זנות אבות)

"אל תמהר אותם בשום אפון", אמר בפסקנות, כך מספר פעמים. רחמתי על ר' שלום, ונסיתי לרמוז להם שיימחרו, אף הוא מנע ממני בתקיפות.

השעה היתה מאחרת מאד כשהגענו לאפיקומן, הרבה אחרי חצות, היתי בטוח שהוא מצר על כף, אבל על פניו לא יכלו להבחין בדבר אחר, חוץ משמחת החג ורוממות שעת הסדר.

לאחר שסימנו את הסדר, נגשתי אליו ואמרתי בהסכנות, "ר' שלום, סלח לנו על הפעם הראשונה בחייך שנאלצת לאכל את האפיקומן לאחר חצות". הגיב ר' שלום בפנים רציניות, "לאכל אפיקומן לפני חצות, זה דין דרבנו, אבל לצער אלמנה, זה דאורייתא".

אסביר לך, פחדתי ודאגתי פן אצער את אמו האלמנה, הרי ליל הסדר, הוא הפילה המיחד מכל ימות השנה, שבו אמו שואבת נחת, היא ממתנה כל השנה ללילה מיחד זה, בו מסבים הילדים והנכדים סביב שלחנה, ועוסקים בדברי תורה לשמחת לבה. הכי היה מתר לי למנע את כל זה, חששתי מאסור דאורייתא". (קול חוצב)

והיית אף שמח (טז טו)

בימי סוף חדש אלול, הגיע אחד מחסידיו הרה"ק **רבי יעקב יצחק מלובלין** זיע"א לעיר לובלין, בה התעתד לעשות בצל רבו

מלוה מלכה

ספורים מהבעל שם טוב ורמלנדיו

בעצומה של מלחמת העולם השנייה, בעת בה עמדו הגרמנים ימ"ש בסמיכות

רבי שמעון בן יוחאי, ואת השכינה הקדושה השוכנת על הכתל המערבי. כעין הרעש הנורא שעשה הרבי, היה לא רק בפעם הזאת שהזפתתי, הוא חזר על דבריו בנסח זה בכמה נסבות.

בלם ראו את הפלא הגדול, כיצד הרשעים הארוזים ימח שםם וזכרם עמדו במקומם שלשה חודשים, ולא יכלו להמשיך ולהתקדם בשום אפן. היה מדבר ברחוב שהצבא הבריטי מכין כח עצום נגד הגרמנים, ולאחר שלשה חודשים שאלני הרבי, האם הבריטים מזינים היטב נגד הגרמנים, השבתי כי לפי השמועות כן הוא, ואומרים כי בקרוב הם יפתחו בהתקפה גדולה נגדם.

וכן היה, אחר שלשה חודשים שעמדו הגרמנים במקומם, ערכו הבריטים מתקפה גדולה נגדם, ועזר השי"ת שהצליחו במלחמתם, שברו לגמרי את כח הגרמנים שהחלו לסגת במהירות, כאשר הבריטים רודפים אחריהם ומזנבים בהם.

לנסוף לא רק שהדפו אותם ממצרים, אלא גרשו אותם גם משאר מדינות צפון אפריקה עד תוניס, ומשם הם נמלטו דרך הים בלונדון, עד אחד. משבאה הבשורה הטובה לירושלים, היה הרבי שרוי בשמחה גדולה עד אין שעור.

עמדתו לפניו כשהביאו לפניו את הבשורה הטובה הזאת, והוא אמר לנו בחדונו, בחוץ שמחים עתה על שהבריטים גרשו את הגרמנים מאפריקה, אבל כשיבוא משיח צדקנו, יתנדע לכל מי אשר גרש אותם. (הבי מקדוש)

לסעודת מלוה מלכה. רבי אהרן היה יושב ומחריש, וכך היה שהוא מכין עצמו לדבר דברים נשגבים בענין המצב.

פתאום החל לדבר בקול רם וכה אמר, "רבנו של עולם מה זה שאת כל התורה אני צריך להבין וזה לא, מדוע צריך להיות כן, שהרשעים הללו יכבשו גם את ארץ ישראל, יהרגו במיתות משנות את היהודים הנמצאים כאן, וישמידו את כל המקומות הקדושים.

הכי רק זה יכול להיות לנחת רוח לפניך רבנו של עולם, זה לא, אדרכה, לא יצליחו לבוא לארץ ישראל ותהא להם כאן מפלה, רק כך יהיה לה רבנו של עולם לנחת רוח".

אחר הרים קולו וזעק, "אבות הקדושים, אברהם יצחק ויעקב, האיו יכולים אתם לנוח כך במנוחה במערת המכפלה, האיו אינכם יודעים אודות הסכנה הנוראת המרחפת על ארץ ישראל, אם חס ושלום יכנסו הרשעים האלו לארץ ישראל, חוץ ממה שיהרגו את כל היהודים, ישמידו עד היסוד את מערת המכפלה, מקום מנוחתכם".

אחר המשיך הרבי וזעק, "רבי שמעון בן יוחאי, האיו אתם יכולים לנוח כך במנוחה, שם במירון, הלא תדעו כי אם יכנסו הרשעים האלו לארץ ישראל, ישמידו גם מקום מנוחתכם". ועוד קרא הרבי, "כתל המערבי, מה אתה שותק, הלא אם יכנסו הרשעים האלו לארץ ישראל, יחריבו אתכם ואת כל מקום המקדש עד היסוד".

כך הרעיש את כל העולמות העליונים והתחתונים בתפלותיו ובצעקותיו, הקיץ את אבות העולם אברהם, יצחק ויעקב, את

יומא דהילולא

היו איפוא הפרנסים אובדי עצות, הם נסו להחליף את שיטת התשלום, במקום מעות מזמנים, הכניסו אל בית הרב מצרכי מזון, שיהיה לאכול לשבע, אולם הרב הצעיר התחכם אף הפעם, והחל לחלק לעניים מצרכי מזון.

משהגיע הרה"ק **הננסת מרדכי מסדיגורא** לעירו, וראה מקרוב את פעלותיו המצלחות בתחום הדת, יעץ לו שיעתיק משכנו לעיר טשרנובויץ, בה משתרע לפניו כר נרחב יותר לפעלה. הוא שמע לקולו, נטש את כסא הרבנות שישב עליו אביו, ויצא לטשרנובויץ.

כעבור זמן קצר נתחנן שייציאתו לטשרנובויץ היתה הצלת חייו, סקולען נכבשה במפתיע על ידי חילי הצבא האדום מרוסיה, שפרעו ביהודי המקום ללא חמלה.

בטשרנובויץ, עיר בת יותר משמונים אלף יהודים, הכתר לנשיא אגדת ישראל, נקרא לעמוד בראש הרבנות המקומית, ופעל גדולות לחזקת היהדות והחננוף התורתי.

בתקופת החרום של ימי ההשמדה הנאצית עברה טשרנובויץ כמה פעמים מידי הרוסים לידי הגרמנים ולהפך, עד שנכבשה סופית על ידי הרוסים בשנת תש"ה והנהג בה משטר קומוניסטי מבהק, במהלך תקופה זו היה שרוי פעמים רבות בסכנת חיים, אף תמיד נתקיים בו הכתוב דגלי חסידיו ישמר, והיו לו החיים לשלל.

בתקופה הקצרה של הכבוש הגרמני, פרסמו הנאצים ימ"ש בטשרנובויץ הוראה, לפיה מי שיתפס במתן מסתור לחיל רוסי, יומת ביריה ללא שהיות. כשנודע לו על המצאם בעיר של שלושה יהודים כאלה, אשר איש אינו

נולד בשנת תרנ"ח, בעירה סקולען שעל גבול רוסיה ובסרביה שברומניה, לאביו רבי ישראל אברהם זצ"ל, רבה של סקולען, שהיה תלמיד **רבי ישעיהו שור אב"ד יאסי**, תלמיד הרה"ק **רבי מרדכי מקרמניץ**.

משחר ימיו אהב ללמד תורה, והיה משים לילות קיימים בין כתלי בית המדרש כשפומיה לא פסיק מגירסא, עד שנעשה בקי בגל הש"ס וארבעה חלקי שלחו ערוף. בהיותו בן שבע עשרה שנה נתייחס מאביו, ובני הקהלה בחרו בו כממלא מקומו, בהסכמת ובכבוד גדולי רומניה.

משראה כי דלת העם מזלזלים בכמה וכמה דיני שבת, ורמנא ליצלו, חבר עבורם את קונטרס השבת, בלשון הקדש, ובתרגום ליידיש המדוברת, כדי שהכל יבינו את הדברים. בראותו את העזובה בתחום חנופי הילדים הרבים, הקים בסקולען תלמוד תורה גדול שהתנהל על טהרת הקדש. במאמצים לא מעטים ובתחבולות מחכמות, עלתה בידו להביא בשערי התלמוד תורה כמעט את כל ילדי היהודים בעיר.

הרה"ק האמרי חיים שהכירו מקרוב, העיד בו אישית כי מימיו לא עשה שום פעלה לעצמו, כי אם להרבות כבוד שמים או לטובתם של ישראל. ראשי הקהלה בסקולען שהבחינו אחרי מעקב כי הוא מחלק לעניים את כל כספי משכרתו הדלה, וביתו ריקם, החליטו כי מכאן ואילך ימסרו את המשפחת ישר לידי הרבנית שתכלכל בה את צרכי הבית.

אולם כעבור תקופה קצרה, התברר להם שהספור חוזר על עצמו, הרבנית, עזר כנגדו, מחלקת אף היא את כל הכסף לעניים.

לַיָּמִים ספר, "היו ימים ושעות שהרגשתי מרב חלשה ועגוביים כי אין ביכלתי יותר להחזיק מעמד, כל פעם ברגעים כאלה זמן לי הקב"ה פסוק קולע או נגון מעודד, בהם הייתי מחזק את לבי". עוד ספר כי היה כפסע בינו לבין המוות, באשר לא היה דרו הטבע להנצל מהם, רק בדרך נס ממש, נצל ממות לחיים.

בראשית חדש ניסן תש"כ עזב את רומניה, אף שהשתוקק לחוגן עפרותיה של ארץ הקדש, ראה עצמו מחויב לעסק במצות פדיון שבויים עבור היהודים שונתרו מאחורי מסך הברזל, ונסע עבורם לארצות הברית, בה הזעיק את הצבור להחלץ לעזרתם.

בארצות הברית פתח את שערי בית מדרשו, שהפך לאבן שואבת לרבים שהתחממו באשו הגדולה, כן הקים בארץ הקדש רשת בתי חנוך לילדים עזובים, בשם 'חסד לאברהם'.

בשנותיו האחרונות נחלש מאד, אף הקפיד במסירות נפש על הליכה למקוה וכל מנהגי החסידות כמימים ימימה, באשמרת הבקר של ערב ראש חדש, נתבקש לשיבה של מעלה. השאיר אחריו את ספריו נעם אליעזר, קדשת אליעזר, ואת בנו יחידו ממלא מקומו, הרה"ק רבי ישראל אברהם זיע"א.

מאמדותיו

על הפסוק 'ולדבקה בו' (דברים יא כב), דרשו חז"ל שאדם צריך לידיבק במדותיו של הקב"ה.

אצל הקב"ה נאמר (תהלים קמו ח) 'ה' אוהב צדיקים', ולא ה' אוהב צדיק, אם כן צריך האדם מצד 'ולדבקה בו' לאהב לא רק צדיק אחד, כי אם את כל הצדיקים. (ימי זכרון)

מעזי להביאם בצל קורתו, הלו והסתירם בעליית גג, כשהוא מביא במו ידיו את מאכלם מדי יום, עד שהעיר נכבשה בידי הרוסים. בעת ההיא כבר החזיק בדירתו יותר מארבעים יתומים רכים, אשר ישנו צפופים יחדיו לרחב המטות, רבנו ובני ביתו נהגו אז לישון על הרצפה.

משוהרע המצב בטשרנוביץ עקב רדיפות הקומוניסטים, שהרבי ופעלותיו היו לטפים בעיניהם, העביר את יתומיו לרומניה ובעקבותיהם עבר אף הוא בגנבה את הגבול, השתקע זמנית בעיר בוקרשט, בה פתח דף חדש במסכת פעילותו החרוזה לישע אחינו בני ישראל, התיצב בראש נשיאות מרכז אגדת ישראל ברומניה, והפעיל עסקני צבור לשם שמים ברחבי המדינה, כדי לחזק את היהדות בכל התחומים.

בטל פעלותיו נרדף על ידי הקומוניסטים ברומניה, השלף לבור הכלא, וסבל ענויים קשים, אף ה' הפיר את מזימתם בדרך פלאית ונאלצו לשחררו, רבנו הבין כי לא יוכל להשאיר ימים רבים במדינה זו מפני הסכנה האורבת לו מידי הרשעים, אף הוא המתין עד שיעלה בידו להוציא ולהעביר את כל היתומים שאמץ כילדיו לחופי מבטחים.

זאת היתה הסבה שהמשיך להתגורר ברומניה עד תשי"ט. אז נכלא בשנית יחד עם בנו הרה"ק רבי ישראל אברהם, וישב בבית האסורים כחמשה חודשים עמוסי פלצות וזענה, האשימו אותם ברגול לטובת ארה"ב וארץ ישראל, וחייהם היו בסכנה. היהדות העולמית הרעישה תגל ומלאו, ולאחר השתדלות של נשיא ארצות הברית, שחררו.

ידוע היה בלחוד המיוחד בחכמת הנגינה, רבים מלחניו התפשטו בעולם היהודי ונעשו נחלת הכלל, חלק חשוב מניגוניו, חבר בין חמות הכלא ברומניה.

פרשת ראה

לראות את העקב

כתב ה'חפץ חיים' זיע"א (שמירת הלשון) שער התורה פ"ד בהגהה): ושמעתי מעשה על גביר אחד ובעל עסקים גדול, שפירש עצמו לגמרי מהבלי עולם לעסוק בתורת ה' יומם ולילה. וחברו עליו אחיו ובית אביו ואנשי ביתו להחזירו לענינו הראשון, ולא הטה אוזן להם, ונתייאשו ממנו.

ושאלוהו האנשים המכירים אותו מכבר לעסקן גדול: באיזה אופן פעל בעצמו שלא להטות אזן לצעקת אנשי ביתו. ויען ויאמר אליהם, התבוננתי במה שאמרו חז"ל אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה שנאמר וגו', ופירושו, כאילו כבר מת. והיינו שיתבונן בעצמו כאלו כבר גמר כל עסקיו שהיה בכוחו, וגם גמר בהם את ימי חייו, והביאוהו לדין לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה על כל העניינים שכלה בהם את זמנו להבל ולריק, ויצא חייב בדין של מעלה. והוא צועק: אוי לי וי לי על רוע מעשי ועל רוע עניני. ואילו בתוך כך הרשוהו שירד תיכף לעולם הזה ויעשה תשובה, בודאי לא היה מתעצל אפילו רגע אחד מזה, ולא היה מטה אזנו כלל לידע מעסקי ביתו. ואם כן יחשוב האדם בעצמו לפי עוונותיו שהיה ראוי לו למות מכבר, ואם אחרי המוות היה הקב"ה מתנהג עמו בחסד גדול והיה נותן לו רשות שיחזור בתשובה, בודאי לא היה מתרפה מזה אפילו רגע אחד, א"כ מה היזק עושה לו הקב"ה שהוא מאריך את ימי חייו כדי שיעשה תשובה בחייו ממש, בודאי צריך לזרז את עצמו בכל כחותיו לעשות תשובה על עוונותיו, וללמוד התורה תמיד, ועכ"פ להיות לו עת קבוע תמיד לתורה, ולא להטות אוזן כלל למי שרוצה להפריעו מזה.

את סמיכויות הפרשיות "עקב - ראה", פירש הרה"ק האביר יעקב זיע"א שעל האדם לראות את העקב, דהיינו התכלית והסוף, שזהו העולם הבא, ולכן יש לו לבקש ולחפש להרבות בתורה ובמצוות בעולם הזה כדי שהם יעמדו לו להנאה אמיתית בעולם הבא, ולא להתעסק בהבלי העולם הזה שאין בהם תכלית.

ואלו דבריו בספרו 'פתוחי חותם': יש לרמז מלת 'עקב' הנאמרה בפרשה הסמוכה לה עם מלת 'ראה'. וכך אומר: 'ראה - עקב', כלומר, אל תתעסק בהבלי העולם הזה שהוא עולם עובר, תן עיניך בעולם הבא שאתה הולך לו, שהוא עולם קבוע. שאין טפשות יותר מזה שמבקש הנאה שאינה מועלת לו לבסוף, שהרי מניחה והולך לו, ומה הנאה יש לו בזה. לכן העיקר הוא, כי מה שמבקש האדם הוא הדבר שיהנה ממנו, אבל הדבר שאינו נהנה ממנו, מה תועלת יש באסיפתו, לזה אמר 'ראה - עקב', דהיינו, ראה האחרית שהיא עקב, שהוא עולם הבא, לזה צריך אתה לקבץ הנאה ולראות מה יהיה בסוף.

ראיית פני הצדיק

הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זיע"א אמר פעם באמצע עריכת שלחנו הטהור לבילי שבת, כי שמע כרוז מן השמים שכל מי שהוא בדורו של המגיד הקדוש מקוזניץ זיע"א זוכה לראות את אור פניו, מובטח לו שיזכה לשכר גדול ונפלא.

באותו מעמד היה הרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א, ה'בני יששכר', והוא לקח את הדברים אל לבו, ועוד באותו יום החליט לצאת לקוזניץ להשביע עיניו מזיו פניו של המגיד הקדוש.

עם צאת השבת נטל ברכת פרידה מרבו ויצא לקוזניץ. בהגיעו אל בית המגיד, מצא אנשים רבים

הדור, כי ראיית פני הצדיק היא סגולה ליראת שמים. וכן אמר להם משה לישראל: 'ראה אנכי, הסתכלו עלי, וזה יהיה סגולה שיתקיים בכם את הברכה אשר תשמעו', כי יהיה בכם יראת שמים.

הרה"ק רבי יוחנן מטאלנא זיע"א שלח כמה אנשים בשבת אחר הצהריים שילכו רגלי מבית וגן לבית המדרש גור, אל הרה"ק ה'לב שמחה' זיע"א. ואמר להם: בוודאי בשבת זו יהיה פתוח לעבור ותזכו לראות פני צדיק הדור. 'רְאֵה אֲנֹכִי נִתֵּן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה', זו היא הברכה הגדולה ביותר שיכולים לראות פני צדיק הדור. התנצל ואמר: אני קצת קשה עלי ההליכה, האמינו לי פעם הלכתי הרבה מאוד, לא חסכתי הזדמנות לראות את הרבי (תנחומיך ישעשענו נפשי' עמוד 560).

האיסור כחומת ברזל

סיפר החסיד ר' בן ציון אוסטרובער זצ"ל, שנשמע מפה קדשו של הרה"ק ה'שפת אמת' זיע"א אשר הוא תלמיד הרה"ק רבי מנחם מנדל מקאצק זיע"א, והיה זה לחידוש, כי הלא אך מלאו לו י"ב שנה בעת הסתלקות הרה"ק מקאצק. ואחר כך נתוודע שכוננת קדשו בעקבות המעשה שהתרחש באחת מנסיעותיו לקאצק, שאירע ונגב מהבית גביע כסף. המשמש ר' פיבל סיפר לפני הרבי מקאצק על דבר הגניבה, והוסיף שאין זה לפלא, כי מסתובבים כאן אנשים בלי שום פיקוח והכל כהפקר בלי שמירה. הפסיקו הרה"ק מקאצק והרעים עליו בקולו: אהה, הפקרה? והלא נאמר לא תגנובו! ואמר השפת אמת, שבשעה ששמע את הדברים יוצאים מפי קדשו, ראה לגד עיניו חומת ברזל גדולה וחזקה, העומדת ומונעת מבני האדם לעשות מעשה גניבה. וללמד, כי אזהרת התורה הקדושה על הדבר במצות לא תעשה, עליו להיות בפני האדם כמחיצה של ברזל שלא יוכל בשום אופן לעבור על דברי התורה. וסמוך לתקופה היא, בעת אשר ישב ה'שפת אמת' אצל מלמדו ולמדו על ענין חטא עץ הדעת,

מכונסים סביב למיטתו של המגיד, כי עקב חולשתו הגדולה לא היה בכוחו לעמוד על רגליו. קשה היה לו להבני יששכר להדחק בין האנשים כדי להגיע סמוך למיטת הרבי. על כן תמך רגלו האחת בזיו שבכותל ואילו בידו השניה נאחז בערפו של אחד העומדים, וכך הצליח להתרומם מעל האנשים ולהתבונן היטב בפניו של המגיד הקדוש. אותו רגע פקח המגיד הקדוש את עיניו העצומות, מבטו השתלב במבטו של ה'בני יששכר' וכשחיוך מרחף על שפתיו הקדושות אמר: בראיה בעלמא קני.

כתב הרה"ק ה'תפארת שלמה' זיע"א (פרשת שמות ופרשת נצבים): להורות גודל מעלת הצדיקים אשר כל הנגשים אליהם בראיית פניהם נמשך על האדם יראת שמים, כמו שנאמר במשה רבינו ע"ה 'וייראו מגשת אליו', כאשר נגשו אליו וראו פניו נפל עליהם יראת ה'...

דהנה זה ידוע באנשי דורינו, כי בזמנינו העיקר לעבדות השם הוא להתדבק אל הצדיקים כל אחד לפי מדרגתו. וזה הענין פרסם הבעל שם טוב ז"ל בעולם שכל מי שמפריד את עצמו מהצדיק ואומר בלבבו מה לי לנסוע לצדיק הדור לבקש תורה מפיו, הלא כמה ספרים קדושים במוסר השכל דרושים לכל חפציהם בתורה ויראת שמים. אבל באמת אין זה כלום, כי ראיית פני הצדיק הוא מבטל ממנו כל המידות רעות, דהיינו העצלות ועצבות וכל התאוות רעות רח"ל.

על הפסוק (דברים יא כו-כז): 'רְאֵה אֲנֹכִי נִתֵּן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וְקָלָה. אֵת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹת ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה אֶתְכֶם הַיּוֹם', פירש הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זיע"א בספר 'ברכת משה': יבואר על פי המסופר על הרה"ק רבי אברהם המגיד מטריסק זיע"א, שפעם בעת עריכת שולחנו הטהור ציוה שיגביהו אותו על כסאו. ואמר להחסידיים שיתבוננו היטב בדמות צדיק

צבי הירש מזידיטשוב זיע"א, מתוך שיחה ידידותית: רבי מזידיטשוב לשם מה נוסע כ"ר אל רבו ללובלין, ואני יודע ועד כי לא לתורה שלו הוא צריך, ואם ללמוד ממנו מוסר ויראת שמים, המבלי אין תורה בישראל במקומו ובביתו, הלא לפניו תורה שלמה, ש"ס ומדרשים וספרי הזוהר, מלבד ספרי מוסר ויראים לאין מספר שיש בהם תלי תלים של יראת שמים, הרבה יותר ממה שהוא לומד אצל רבו. ובכן, טרחתו דמר וביטול תורה שלו על שום מה?

פתח הרה"ק מזידיטשוב את פיו בחכמה, ואמר לו: רב מלבוב, יודע אנכי במר שנהירין לו שבילי מסכת עירובין וציורי כל המבואות שבה כשבילי דמתא, ואעפ"כ אין כל ספק אצלי שאם יבוא אליו מי שהוא ויאמר לו שבעיר פלונית ישנה 'מבוי העשויה כנדל' שנשארה בצורתה הישנה כמו שהיתה בימי חכמי הש"ס, אע"פ שצורת מבוי כזו ידועה לו לכל פרטיה כאילו ראה אותה בעיניו, בכל זאת היה מטריח את עצמו לנסוע לעיר ההיא כדי לראות בעיניו מבוי זה כמו שהיא בעינה, כי סוף סוף אינה דומה שמיעה לראיה.

והוא הדבר, סיים הרה"ק באש קודש, גם בנסיעותי אל רבותי, אמת ויציב שיש לנו תורה שלמה של מוסר ויראת שמים בש"ס ומדרשים וזוהר הקדוש וספרי יראים, אבל סוף סוף אין בהם לפנינו רק אותיות שאין בהם רוח חיים, בעוד שברבותי אני מוצא תורת חיים, ש"ס ומדרשים חיים וקיימים לפנינו שאפשר לראותם בעיני בשר ולשמוע דבריהם דברי אלקים חיים מפיהם ולא מפי כתבם, 'מבוי העשויה כנדל' שאינה מצוירת רק על גבי הנייר כי אם אותה בעצמה כצביונה וכתארה כמו שהיתה לעיני בעלי הש"ס, ואיך אתאפק אימא ואשאר קפוי על שמרי בביתי ולא אכתת את רגלי אפילו מאות פרסאות כדי לקבל פני רבותי שהם ש"ס וזהר חיים ('צבי לצדיק' עמוד כ).

כתב הרה"ק המאור ושמש' זיע"א (פרשת ויחי): כי הנה שמעתי מפה קדוש איש אלהים בוצינא

הפליא הילד כשהשמיע הסבר על חטא הנחש, שענין החטא הוא מה שאמר 'אף כי אמר אלוקים', לומר שאפילו אם אמר כן האלוקים, מה בכך. וזו היא זוהמת הנחש שהכניס בלבבות שאף כי אמר אלוקים, בכל זאת אין זה דבר מוחלט (ממעונות אריות).

על הפסוק (דברים יב ז): 'לא תוכל לאכל בשעריך מעשר דגנך ותירשך ויצהרך ובכרת בקרך וצאנך וכל נדריך אשר תדר ונדבתיה ותרומת ידך', ופירוש רש"י: 'רבי יהושע בן קרחה אומר, יכול אתה אבל אינך רשאי, כיוצא בו (יהושע טו סג) ואת היבوسی יושבי ירושלים לא יכלו בני יהודה להורישם, יכולים היו אלא שאינן רשאים, כתב לפרש הגאון רבי שאול משה זילברמן זצ"ל בספרו 'פרדס שאול' (פרשת וישב): והיינו דהוי קשה לו הלשון 'לא תוכל', לזה פירש כן, והיינו כי כך היה רצון השי"ת אשר כל איש ישראל יהיה כל כך דבוק במצוות השם, כי מה שאינו רשאי יהיה נדמה אצלו כאילו אינו יכול לעשות כלל הדבר הזה. וכמו ששמעתי בשם מרן הרב הקדוש מגור בעל החידושי הרי"מ זיע"א, שאמר שזה שישראל מכונים בשם 'אום אני חומה', היינו מה שאסור להם לעשות נדמה להם כחומה שאינו יכול לעבור על זה, וזה נראה הפירוש במדרש 'אם מעמיד דברים כחומה נבנה עליה טירת כסף, עיין שם. וזה שפירש רש"י ז"ל 'לא תוכל' - שאין רשאי.

וכתב הרה"ק ה'שפת אמת' זיע"א (פורים תרנ"ח): ושמעתי ממנו" (הרה"ק החידושי הרי"ם) ז"ל ענין המוקפין חומה הם אותן שדברי תורה כחומה אצלם, כמו שנאמר אום אני חומה.

התדבקות לצדיקים

פעם אחת אמר הגאון רבי יעקב אורנשטיין מלבוב זצ"ל, בעל ישועות יעקב, אל הרה"ק רבי

חתימת יד של השר רוטשילד על שטר של אלף כסף, ושלח אליו את השטר שלו לגבות החוב, והשר הכיר כרגע כי השטר מזויף, אמנם חשב בלבו אם לא אחפוץ לפדות את השטר מיד יצא הקול בכל הארץ כי רוטשילד פשט את הרגל לנושיו וכדי בזיון וחרפה, לכן פדה מקודם את השטר ואחר כך הגיש את הדבר אל בית המשפט להעניש את האישי המזייף.

כן הדבר הזה. הנה חותמו של הקב"ה 'אמת' (יזמא טו), והרשעים הללו בבואם לעשות קלקולים בדת הם עושים באמת ובתמים לבצע את תאוות לבם, ואם כן מזייפים החותם של הש"ת, לכך אומר הקב"ה אם לא אשלם להם ולא יבצעו את מזימות לבבם אז יוציאו קול שחותמו של הקב"ה אינו אמת ח"ו, שהרי הם עושים את הדבר באמת בלי שום ערמה ולא איסתייעא מילתא, לכך מניחים אותם מן השמים לעשות מזימתם כדי לקיים את חותמו, ואחר כך נפרע מהם ויבוא עמהם במשפט על כל דבר פשע. אבל היראים בעו"ה נרפים הם נרפים, ובבוא לידם איזה דבר מצוה יעשו בעצלתיים וברפיון ידים לא באמת ולא באמונה ולכך אינם מצליחים (ליקוטי הרי"ם ליקוטים, מערכת מלחמת הדת).

על הפסוק (דברים יג טו): **וְדַרְשֵׁת וְחִקְרֵת וְשִׁאלֶת הַיֵּטֵב וְהִנֵּה אִמֶּת נִכּוֹן הַדָּבָר נִעְשְׂתָה הַתּוֹעֵבָה הַזֹּאת בְּקִרְבְּךָ**, תמה הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זיע"א: ופלא שהכתוב יכנה ענין מר ומתועב בתיבת 'אמת'. ותירץ: אפשר שמה שהמסיתים ומדיחים מצליחים הוא מפני שהמה מוסרים על ענין שקר שלהם ב'אמת', ועוסקים להדיח אותנו מאבינו שבשמים באמת גמור, לכן כשיהיה לפלא מדוע נעשתה התועבה הזאת בישראל, מדוע נגמר הדבר במעשה, הסימן שמפני שנגשים אל מעשה הרע הזה באמת, וזה חסר אצלנו בעו"ה כי כאשר אפילו מה שאנחנו עושים אין נעשה בגדר אמת שלהם, כי חסר ההתלהבות ומסירות נפש הנדרשת (בית אולפנא' ח"ב עמוד צב).

קדישא הקדוש המנוח [הרה"ק רבי מרדכי] אב"ד ור"מ דק"ק נשכיז זצ"ל שאמר, ששורש מה שנוסעים אל הצדיקים יהיה עיקר הכוונה לא כיש מי שנוסעים עבור תפילה, ויש מי שנוסעים עבור תורה, ויש מי שנוסעים עבור שיראו מדרגות, לא זה הוא הנסיעה העיקרית: אלא העיקר הנסיעה יהיה רק עבור לבקש השם יתברך, לידע לירא מהש"ת היראה הרוממות, ולידע כי הוא עיקרא ושרשא דכל עלמין. והאיך יוכל לבוא לזה, העיקר הוא על ידי התחברות הצדיקים.

על הפסוק (דברים יג ה): **אֲחֵרֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם תֵּלְכוּ וְאִתּוֹ תִּירְאוּ וְאִתּוֹ מִצְוֹתָיו תִּשְׁמְרוּ וּבְקִלּוֹ תִּשְׁמְעוּ וְאִתּוֹ תִּעֲבְדוּ וְבוֹ תִּדְבְּקוּן**, פירש רבינו האור החיים הקדוש זיע"א, שיש בו ציווי על התדבקות לצדיקים: ואומר 'ובו תדבקו' יתבאר על דרך אומרם ז"ל (כתובות קיא): **וכי אפשר לידבק בשכינה אלא שידבק בלומדי תורה שהם מרכבה לשכינה וכאלו נדבק בו יתברך, וכאן צוה ה' שלא ידבק אלא בקרובי ה' וקדושינו**.

האמת והשקר

אמר הרה"ק רבי יעקב יצחק, היהודי מפשיסחא זיע"א: **רבים אוהבים את השקר ומעטים את האמת! מדוע? כי את השקר אפשר לאהוב באמת, ואת האמת אי אפשר לאהוב בשקר** (חסידיים מספרים' ח"ג את תשב).

הגיד הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זיע"א: יש לתת טעם מדוע דרך רשעים צלחה ולא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות נגד הדת והיהדות, והאנשים היראים אם יתעוררו איזה פעם לגדרו גדר ולעמוד בפרץ בפני עושי עוולה לא יצליחו במעשיהם מאומה.

ויש לפרש על דרך משל, שאיש אחד זיין

כל ישור אל בני עליה

אדרבא הייליגער רבי ר' אלימלך
אזכרה

על-ידי התחברותם בקדושי עליון
גם הם ישיככו אף וחמה ולהיטיב מטוב ה'

כל יהודי בעדינות נפשו ובפנימיות טוהר לבבו, תיכף שנגלה לפניו אש שחורה על גבי אש לבנת, אותיות המאידות של התנא האלוקי הורבי ר' מיילעך, נבער נשמתו בעו תעצומות, ומצא מין את מינו וניער לאהבה ולדיאה את ה' הגדול הנורא, לחזור ולהשיב את כל חלקי נפשו ורוחו ונשמתו לאביו ולברוא.

משאירים כלום לעצמם. בכך נתגלה שמד כשהתחילו רצו לתת.

ותשפיע...

בכל עת שהצדיקים הגדולים הולכים מדרגא לדרגא והורגים את הנחש לגמרי, הם מתעלים לתכלית "צדיק מושל בידאת אלוקים", שהם מתרמים ליוצרים, לשנות הטבע, לחולל פלאות ולהיטיב עם כל הברואים, כי "בשבילים נבדא העולם".

ועתה שמחה גדולה בכל העולמות שמופיע בעולם אור חדש: 'נועם אלימלך' בשלמות הביאור ותכלית הפאר. הספר שכל הצדיקים ראו בו המשפיע הן לצאת מטיט החומר, והן לקבל ממנו תיקון כזה שכל המקושר זוכה גם כן בעצמו לתת את טובו לכל העולם, שיוכל להעלות את כל הבריאה לשרשה, 'ולייחד ייחודים כמותן' (תשובת משיח לשאלת אור שבעת הימים 'אסתי קאתי מר' אגרת הבעש"ט).

'מקום גדולתם' - שאנו רואים שהרקיע שחקים - 'מתגלה בענותותם': שהנשמה שלהם שובה מאד, עני שהם מרגשים, שכל מהשיגעו להגיע לתכלית שלמות השגתם, מדרגתם ייחודם ומופתיהם - הכל רק כדי למסור ולתת, ובכך לתקן את כל הבריאה, הן ברוחי ובכך בשמי. הנשמה כזאת הנראה כמורו, שרואים גדולת הצדיקים שאינם

מהדורת פאר מושלמת

ביאורים | ציונים | 'צעטיל קטן' ותפילה קודם התפילה | מבואר פרקי תולדות מורחבים | מפתחות

אור הגאולה לישירי לב

אוצר היראה מתרחב שהחיינו הכרך הי"ג

5 כרכים חדשים

אהבה (ט) תפילין - מזוזות ס"ח (י"א) ברכות - מילה
הזפייע (יב) שלוחין ושותפין (יג) עבדים
קנין

יראת הרמב"ם לכל

חובת לימוד רמב"ם לזכות ליראת שמים

כשם כשבא על מחשבת האדם להעלות חיטים באוצרות, מוטל עליו להקדים ולהניח שם "קב חומטין" - "אדמה מליחה המשמרת הפירות מלהתליע" (רש"י, שבת לא, א) - כן הוא בלימוד התורה; כמה צריך האדם לעמול ולהתייגע לאחר שלמד ושנה הרבה, שתהא תורתו משתמרת על ידי יראת ה', שהיא בטחונו לכל תוצא תורתו לחוץ, כי אם אין יראת אלוקים, מה לו באוצרות המלאים, אדרבא, "מוטב אם לא העליתה" (שבת שם).
וכשהרה"ק רבי זושא מאניפולי זיע"א מבקש "יראה" משמיא, הוא מתחנן לקבל את היראה של הרמב"ם, ומשקיבל זאת החל מתגלגל על הארץ מרוב פחד עוצם המלוכה שנגלה לו ממקום היראה הגבוהה של הרמב"ם, ומשלא עמד גופו בזאת היראה, ביקש והתחנן שיטלוה ממונו.

כי מי לנו גדול כהרמב"ם, שברוב יראתו עשה תיקון עולמים, להכניס בתוך תורתו המקבצת כל תורה שבעל פה את היראה המשמרת, עד שציון כל גדולי ישראל לדורותם - מהאריז"ל עד גדולי זמננו החסידות - החובה בלימוד רמב"ם, כי הוא הוא הערב ליראה עצומה. בכך זוכה האדם מיד לשני הכתרים; גם כל אוצרות התורה לפרטי פרטיה, וגם יראה עילאה המשמרתה היטב.
וראה זה עתה יראה חדשה שטרם היתה לעולמים, כאשר משמים מחוננים את בני ישראל במפעל עולמי של "משנה תורה להרמב"ם המבואר", בביאור משולב הנותן הבנה מעמיקה בדברי הרמב"ם, בשפה ברורה ונעימה, שגערך בעיון ובדקדוק רב על ידי תלמידי חכמים בעלי כשרון בידי אומן ובמלאכת מחשבת. להביא את יראת הרמב"ם לכל אחד מישראל.

פרויקט עולמי: משנה תורה להרמב"ם המבואר
ביאור משולב | כותרות הקדמות וסיכומים | הערות מקיפות | יזפי הדפוס | ילקוט ביאורים כעין אנציקלופדיה
עד הגה הזפייעו כרכים אלו: קנין - זכיה מתנה | קנין - מכירה א-ב | מוע - יסודי התורה, דעות, תלמוד תורה | מוע - עבודה זרה, תשובה | קנין - שכנים | אהבה - קריאת שמע, תפילה א.
חדש: אהבה: ברכות-מילה | קנין: שלוחין ושותפין - עבדים

שלוחו כמותו
רמב"ם שלוחין המבואר

עבדים היינו
רמב"ם עבדים המבואר

לברך ולהודות
רמב"ם ברכות המבואר